

ROBINZON

starši,

njegove vožnje in čudezne dogodbe,

Poslovenil

Janez Parapat,

duhoven Ljubljanske škofije.

Izdala

družba sv. Mohora v Celovcu.

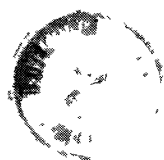
Z dovoljenjem visoko častitega Kerškega knezoškofijstva.

1876.

Natisnila tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovcu

FRANC S/

FRANC 16
C IV

Vvod.

Kdorkoli se šteje med izobražene, gotovo mu ni neznana prelepa povest: Robinzon. V mladosti je sočutno prebiral čudezne zgodbe nesrečnega mladenča, ki so ga morski valovi zanesli na otok, kjer se je toliko in toliko let v samoti pokoril za nepokorščino svojo proti ljubim staršem. Spremljevali smo v mislih mladega puščavnika na vseh njegovih potih, uživali ž njim vse britkosti, a tudi sem ter tje veselje samostanskega življenja, njegova hiša nam je bila znana zunaj in znotraj, neka čudezna moč nas je vezala na preljubega Robinzona. Kdo pa si je izumel in opisal to povest? Anglež je, Daniel de Foë po imenu, ki je živel 1661—1731, mož bistre glave in poštenjak, kakoršnih je malo. Spisal je, kakor terdó, do 200 spisov, izmed katerih so ga nekteri pri najviši oblasti spravili v marsiktere zadrege. Moral je blagi mož pobegniti iz domovine in ko se je vernil domu, sprejel ga je kralj z veseljem in postal mu naklonjen in prijazen. Toda njegovi sovražniki niso mirovali, dokler ga niso vtaknili v

ječo, kjer je 2 leti zdihoval. Sreča se je sicer zasuknila, toda Daniel de Foë se nikomur ni vsiloval; toraj tudi od nobene strani ni prejel zaslužene hvale, da se je s peresom vojskoval za ljudske pravice in umerl je pozabljen in ubožen. Slava njegova se je pa kmalu zasvetila. Spisal je bil namreč po resnični dogodbi posneto povest: Zgodbe Robinzona Kruzoe. Dolgo ni hotel nihče založiti dela ubogega moža. Ko pa leta 1719. vendar ugleda beli dan, kdo bi si mislil! priljubila se je knjiga vsemu svetu tolikanj, da so jo posnemali in prevajali v vse evropejske jezike — samo Nemci imajo nad 60 različnih predelav in prevodov. Zatoraj mislim, da ne zadnem napak, ako Vam Slovencem ponudim Robinzona v mili slovenščini, da si tudi Vi, zlasti pa mladina, kterej se posebno prilega ta prelepa povest, po vsakdanjih opravkih razvedrujete um in serce.

Tega Vam iz serca želi

prevoditelj.

Pervo poglavje.

Robinsonova mladost in perve njegove voznje.

Rojen sem bil leta 1632. v mestu Jorku. Moj oče so bili iz rodovine Krajnaerske v Bremen-u in kupčevali so v Hull-u na Angleškem. Šlo jim je po sreči, nabrali so si precej premoženja. Ko so se pa naveličali kupčije, preselili so se v Jork in oženili ondi z mojo materjo, ki so bili iz stare in spoštovane korenine Robinzonove. Tako sem dobil dvojno imé. Robinson Krajnaer, poslednje pa so ljudje navadno skrajšali v Kruzoe in ta priimek se nas je tudi prijel in ostal v prihodnje.

Imel sem dva starejša brata. Pervi je služil pri angleških pešcih v Flandriji, katerim je zapovedoval nekdanj slavni Lochart. V bitvi pri Dünkirchen-u zoper Španjolce je bil ubit. Kaj se je zgodilo z mojim drugim bratom, nikoli nisem izvedel, prav tako, kakor tudi moji starši nikdar niso poizvedeli, kako se je pozneje meni godilo.

Jaz sem bil tretji sin pri hiši. Nikoli nisem resno pre-mišljeval, kaj bode iz mene. Imel sem prav čudezne misli in naklepe. Po glavi so mi namreč rojile le lepoticje daljnih dežel, noč in dan sem sanjaril o palmovih gozdih, o hribih, kjer zlato kopljejo, in o neverjetni krasoti tujih krajev. Najbolj pa me je veselilo mornarsko življenje, ker mornar se v lahkem čolniku tako prijetno ziblje po višnjem morju in vse one čudeže sam gleda in vživa.

Oče so mi sicer lepe nauke dajali ter pridno v šolo pošiljali, kaj radi bi bili videli, da postanem pravdosrednik. Toda želje do mornarskega življenja mi niso mogle odvzeti ne resnobna opominovanja očetova, ne mile prošnje matrne. To veselje me je tako zmotilo, da sem bil-slep za vse, kar mi je ponujala očetovska hiša.

Moj oče, oster, previden mož, so mi močno odsvetovali. Ker zavoljo putike niso mogli iz izbe, pokličejo me nekega dne pred se in mi tako-le na serce govoré:

„Kaj družega, ko tvoja nespametna želja, potovati križem sveta, te je pač nagnila zapustiti očetovsko hišo in domovino, kjer bi si s pridnostjo in vednostjo tako lahko napravil

lepo prihodnost brez skerbi? Le revni in brezupni ali pa silno častilakomni ljudje si z nenavadnimi in prederznimi djanji vlové včasih srečo in slavo. Za-te je vse to ali previsoko ali prenizko. Glej, da bodeš najbolj čislal sredni stan, ktereга smo mi. Ozri se okoli sebe! Ali ga ne želé vsi? Marsikteri kralji, izrejeni v blišču in bogastvu, radi bi bili zlati prestol zamenjali s ponižnim rokodelstvom. In celó najmodrejšemu vladarju je bil nekđaj sredni stan naj-sročnejši, ker Boga ni prosil ne bogastva ne revščine! Sreda je tudi tukaj zlata skleda, ne zavidnost in častilakomnost, ne prevzetnost in nevoščljivost ne zbadajo njega, ki se nje derži.“

Tako so me oče opominjali, da ne bi sam sebe pogreznil v nesrečo. Povedali so mi, da me hočejo na vse strani podpirati in sploh vse storiti, da postanem to, za kar so me odmenili.

„Vtisni si v serce moje besede!“ govorili so na dalje. „To isto sem rekel tudi tvojima bratoma, toda nič nista marala. Kakošna je bila njuna osoda? Dalječ od očetovskega doma je padel tvoj starejši brat na flanderski zemlji in kje gnjijejo kosti družega tvojega brata, vé le Bog sam. Verjemi mi, ako res nepremišljeno butneš tje v en dan v svet, kedar pride dan nesreče, k'o ne bodeš nobenega svojih imel okoli sebe, tadaj bodeš britko žaloval, da me nisi slušal.“

Zdajci vtihnejo in solze notranje žalosti jim oblijejo lice. Ves ginjen sem obetal, vse storiti, kar oče hočejo. A v malo dneh so vse dobre obljube splavale po vodi, v meni se je izbudila stara želja iz novega. Od očeta nisem ničesa pričakoval, poskusim toraj, če bi se dalo z materno pomočjo kaj doseči. Razložim jim, kako neizrečeno rad bi svet videl, da sem že 18 let star, tedaj prepozno lotiti se pravdarskega ali kupčijskega nauka. Naj pregovoré očeta, da me vsaj enkrat pusté na pot; ako mi ne bode mornarsko življenje všeč, hočem zamujeno popraviti.

Tega mojega serčnega razodenja moja mati niso bili kar nič veseli, in brez ovinkov so mi rekli, da je zastonj, o tem očetu besedo čerhniti. Vendar so o priložnosti omenili to reč očetu, toda zdihovaje so jim odgovorili: „Fant bi imel jako prijetno življenje domá; če pa gre na tuje, največi siromak bode na zemlji. Ne privolím.“

Tako je minulo zopet leto in dan, opominovanje mojih staršev med tem, je bilo bob v steno. Necega dne grem v Hull in naletim óndi starega šolskega tovarša, ki je bil ravno

namenjen v ladiji očeta svojega odriniti v London. Nagovarja me, naj ga spremim, in prav po mornarsko se mi prilizuje: „Saj te vožnja nič ne stane!“ Sklep je bil berž storjen. Ne izmenivši se za skerbi staršev svojih stopim v ladijo, bilo je 1. septembra l. 1651.

Nikoli ni začela nesreča lahkomišelnega človeka tako hitro kaznovati in nikoli ga ni tako dolgo tepla, kakor mene. Komaj smo zapustili lukó, jel je vihar razsajati in visoko so se vzdigovali valovi. Še nikdar nisem bil na morju, toraj me zgrabi nevsmiljena morska bolezen. Že sedaj sem se kesal svoje nespameti, že sedaj sem se spominjal očetovske hiše, kjer sta me zastonj pričakovala plakajoča oče in mati.

Nevihta je rasla; ladija se je pogrezovala v globočino, kmalu je zopet dervila kviško. Neizrečeno sem se bal. V teh hudih stiskah sem obetal, koj verniti se domú, da me le Bog še reši iz te grozne nevarnosti. Ko se pa naslednji dan potolaži morje in valovi, minejo me tudi vsi dobri sklepi. Proti večeru se je izjasnilo in solnce je zatonilo čisto in svetlo, da je prihodnje jutro izišlo zopet v isti lepoti. Njegovi žarki so se lesketali po neizmernem morskem poveršju, da se nisem mogel nagledati nenavadnega prelepega prizora.

Noč sem dobro prespal, tudi morska bolezen me je zapustila. Oziral sem se po gladki planjavi, ki je bila poprejšni dan tako nevarno razburkana. Ves zamišljen sem bil, tadaj stopi k meni prijatelj, ki me je zapeljal k tej vožnji, in smeje mi reče:

„No Robin, kako se ti je prilegel včerajšni hrup? Saj te mala sapica menda ni prestrašila?“

„Kaj? Sapica? Vse žive dni še nisem prestal takega viharja.“

„Ali to imenuješ vihar? Nič ni bilo. Da imamo le čversto ladijo in da smo na visocem morju, ne izmenimo se potem za meh sape kar nič. Ti si se vé da le mornarček sladke vode. Pojdi, napraviva si čaja in pozabiva vse to. Glej, kako krasno vreme imamo!“

Živelim smo prav po morsko. Čaj je bil gotov in dobro sem ga podiral. V pijanosti je prešlo vse kesanje zaradi moje nepokorščine, vsi moji dobri nameni in sklepi za prihodnost so se potopili v njej. Sicer so prišli še včasih trenutki, kjer se je oglasila vest; toda zdelo se mi je, da je to le slabost, toraj sem skušal te muhe, kakor sem jih imenoval, odganjati v veselih tovaršijah in v pijančevanju. V 5—6 dneh sem

vest svojo popolnoma potolažil in spomin na očetove nauke izbrisal.

Toda še kaj hujšega me je čakalo, da mi čisto noben izgovor ne ostane. Če nisem v ravnokar prestani dogodbi hotel ugledati Božje milosti, bila je naslednja taka, da bi bil najterdovratniši nespokornik v njej moral spoznati kazen in ob enem vsmiljenje Božje.

Šesti dan svoje vožnje dospémo v ladijostajo Jarmouth, ker neugodni vetrovi in tišina nas po oni nevihti niso pustili dalje. Tukaj smo se morali tedaj ustaviti, ker vlekel je nasprotni veter. Z nami vred so bile zaderževane tudi nektere večje ladije iz Nevkastla. Veter je bil že iz početka močen, prihajal pa polagoma tako silen, da ni bilo varno peljati se v Themso. Ladijostaje navadno dajo tako zavetje, kakoršno luke; za našo terdno ladijo se toraj ni bilo bati. Mornarji so bili tedaj brez skerbi, ves čas so burke vganjali in norce brili. Toda osmi dan se je veter spremenil v hudo nevihto in vsi so imeli dokaj opraviti, da so jadra in rajne spustili. Valovi so ploskali čez našo ladijo in enkrat smo mislili, da se je pretergala vrv na sidru. Viši mornar je ukazal, še drugega mačka spustiti, da bi bilo tem varniše. Vihar je strahovito razsajal. Groze in strahú so trepetali mornarji. Kapitan je vse storil, da ohrani ladijo; ko je pa memo mojega ležišča gredé izdihnil: „Gospod, vsmili se nas! Izgubljeni smo!“ spreleté me smertne težave, da kar okamnen obležim na postelji. Kako bi mogel popisati, kaj sem čutil! Izperva mi še na misel ni prišlo, da bi se kesal, naravnost sem se ustavljal vsakemu kesanju. Ko je pa sedaj stala pred menoj grozna smert, obšel me je neizrečen strah. Planem iz izbe na verh ladije ter se ozrem okrog sebe. Kako strašne reči sem tu ugledal! Visoko kakor goré so se dvigali valovi in v treh ali štirih minutah odbijali ob nas. Kamorkoli sem pogledal, povsod je bil stok in revščina. Na dveh težko obloženih ladijah blizo nas so jadernike posekali in pol ure dalječ od nas je utonila barka. Dve drugi ste se odtergali od sider in vihar ju je strahovito po morju metal sem ter tje, ker nobeden jadernik ni ostal cel. Manjši čolni so manj terpeli, vendar dva ali trije so samo z velikim jadrom dervili memo nas.

Proti večeru prosita viši mornar in kermar kapitana, naj bi smela posekati sprednji jadernik. Moral je privoliti, ker brodnik je terdil, da je sicer ladija gotovo izgubljena. Ko je tedaj padlo sprednje drevo, ostalo je srednje brez

podpore ter barko tako premajalo, da je bilo treba še njega posekati.

Nevarnosti in groze mornarskega življenja tačas še nisem bil vaju, toraj mi je bilo neizrečeno čudno pri sercu. Dobro še pomnim iz onega davno minulega časa, da me je v onih strašnih urah bolje peklo, da sem bil popustil svoje dobre namene in sklepe, kakor pa me je strašila groza pred smertjo. Menil sem, da je ta nesreča Božja kazen za nepokorščino do mojih staršev in ta misel me je popolnoma zmedla. Toda mera terpljenja našega še ni bila polna.

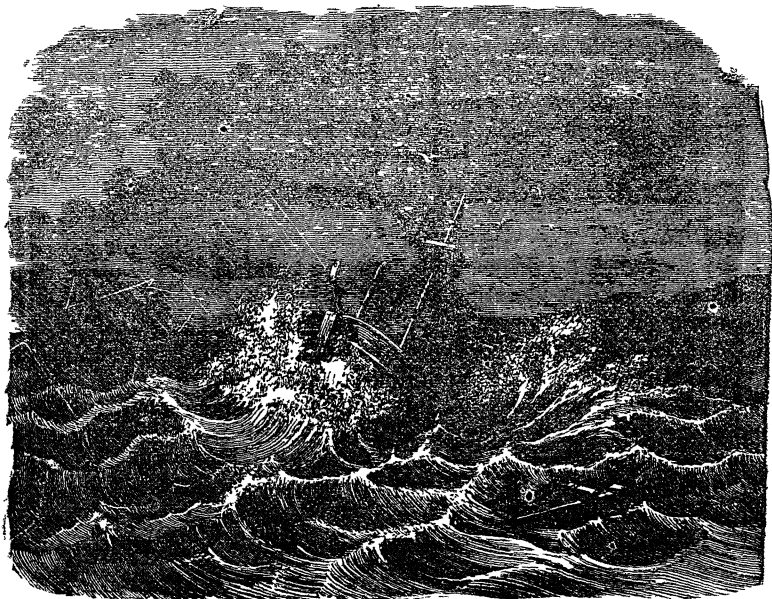
Vihar je divjal tako grozovito, da so celó mornarji terdili, da enacega še niso doživeli. Naša barka je bila sicer terdna, gugala se je pa vendar tako silno sem ter tje, da so mornarji sleherni trenutek vpili: „Poginjamo!“ In kar se pač redko zgodi, kapetan, viši mornar in drugi so jeli na kolenih moliti ter so brez upanja pričakovali gotovega pogina.

O polnoči zakliče nenadoma neki mornar: „Ladija ima luknjo!“ drugi zaupije: „Voda stoji že 4 čevlje visoko v barki.“ Vsi so morali sedaj k sesaljkam. Jaz sem bil kakor štor; kar znak sem se zvern timer na ležišče, poleg kterega sem stal. Mornarji me ne prerahlo izbúde mermraje: ako poprej že nisem bil za rabo, sedaj vsaj lahko pomagam ko drugi. Vstanem tedaj, grem k sesaljkam in čversto vodo poljem iz ladije. V tem ugleda kapitan nekoliko lahkkih bark. Te zavoljo viharja niso mogle stati na mačku ter so verv izpustile, morale so toraj na široko morje, kjer so se na vso moč prizadevale, da ne terčenejo z nami. Kapitan ukaže vstreliti na pomoč. Jaz nisem vedel kaj to pomenja. Mislil sem, da se ladija že v kosce drobi, in iz strahu omedlim. Nikdo se ni zmenil za-me, sleherni je skerbél, kako sebi otmé življenje. Neki mornar je celó menil, da sem že mertev, ter bacnil me z nogo od sesaljke in stopil mesto mene. Precej časa je minulo, da sem zopet oživel.

Delali so na preterganje, toda voda je neprenehoma naraščala v barki. Gotovo je bilo, da se potopimo. Sicer je nevihta nekoliko odlegla, vendar ni bilo upanja, da prijadramo v varno lukó. Med tem so neprestano streljali na pomaganje in lahka ladija ne dalječ od nas je res odposlala čolnič nam na pomoč. Srečno je priveslal do nas, toda dolgo ni bilo mogoče, va-nj stopiti, ker ni mogel pritisniti k naši ladiji.

Ljudje v čolnu so v vedni nevarnosti veslo gonili z vsemi močmi. Ko slednjič dosti blizo priveslajo, veržemo

jim verv. Vjamejo jo in pritisnejo k barki. V hipu smo bili vsi v čolnu; vendar misliti ni bilo, da dohitimo ladijo, ki nam je naklonila to pomoč. Sklenemo toraj čolnič prepustiti valovom ter ga varno obračati proti bregu. Kapitan je obljubil, da ga plača, ako se razbije. Deloma veslaje, deloma prepustivši se vetru pomikali smo se proti suhi zemlji, proti visočini Winterson-Nes imenovani.

Komaj je minulo četert ure, odkar smo zapustili ladijo, videli smo, kako se je potopila. Černo se mi je delalo pred očmi, ko so mi brodniki kazali utapljajočo se ladijo. Že takrat, ko so me bolje vergli v rešilni čolnič, nego sem sam stopil va-nj, vterpnelo mi je serce iz strahu in zavoljo hude vesti. Neprenehoma so mornarji veslali, da pridejo na suho. Kedar so valovi ladjico visoko dvignili, ugledali smo na bregu veliko ljudi pripravljenih pomagati nam, kedar dospemo dosti blizu. Toda naša vožnja je bila kasna. Še le ko smo priveslali okoli svetilnika kraj morja, kjer niso bili valovi tako silni, stopili smo po neizrečenem terpljenju srečno in zdravi na suho. V Jarmouth-u so nas potem jako prijazno sprejeli. Gosposka nam je berž odkazala dobro sta-

novanje in kupci in ladijarji so zložili denarjev, da je mogel vsak izmed nas ali v London ali v Hull nazaj.

Ko bi bil takrat le toliko pameten, da bi se bil vernil v Hull, srečen bi bil in moj oče bi bili po besedah sv. pisma iz veselja gotovo zaklali pitano tele. Kakor sem pozneje slišal, izvedeli so, da se je potopila barka, na kateri sem bil jaz, in veliko kasneje še le se jim je sporočilo, da sem se otel. A neki hud duh me je zmotil. Včasih sicer se je oglasila vest v meni in opominjala, naj se vernem v očetovo hišo, vendar nekaj me je zadrževalo, da nisem slušal njenega glasa. Rad sem se klatil po svetu. To veselje me je zapeljalo v nepokorščino do staršev in sedaj me je bilo poleg tega še sram, kreniti na pravo pot. Tedaj sem dervil v lastno nesrečo.

Moj tovarš, ladijinega lastnika sin, ki me je poprej učil, kako tolažiti nemirno vest, bil je sedaj bolje pobit ko jaz. Še le nekoliko dni po prihodu v Jarmouth sva se snidila, ker dalječ saksebe sva stanovala. Sedaj je vse drugače govoril. Ves poparjen me vpraša, kako se mi godi, in ob enem pričujočemu očetu naznani, kdo da sem, da sem se te vožnje vdeležil le za poskušnjo in da mislim še dalje popotovati. Potem se kapitan oberne k meni in osorno, skerbno spregovori:

„Mladeneč! nič več ne smete na morje, vsi dogodki, ki ste jih ravnokar doživeli, prepričali so Vas menda do dobrega, da niste za mornarja.“

„Kako gospod“ odvernem, „ali tudi vi ne greste nič več na morje?“

„Pri meni je druga, to je moj stan, moja dolžnost. Vi pa ste le poskusili in mislim, da ste dovolj okusili, kaj vas čaka. Toda povejte mi vendar, zakaj silite na morje?“

Povem kapitanu dosedanje življenje in ko jenjam, zadere se nad menoj:

„S čem sem se pregrešil, da je stopil tak malovrednež v mojo barko? Po nobeni ceni ne bi hotel še kedaj voziti se z vami.“

Nesreča, ki je zadela kapitana, razserdila ga je tako nenavadno. Vendar je pozneje resno govoril z menoj ter razlagal, kako nespametno da je skušati Božjo previdnost in da bi bilo najbolje, da se vernem domú.

„Prepričani bodite“ končal je opominovanje, „ako se ne vernete k očetu, prevarili se bote, živiali le nadloge in britkosti in spolnile se bodo besede Vašega očeta.“

Nič ne zinem, ampak naglo se poslovim od moža, ki ga pozneje nikdar nisem več videl.

Z nekoliko cvenkom v žepu krenem jo v London sam, ne vedoč, kaj mi je početi. Domu se obrniti me je bilo sram, bal sem se zasmehljivih govoric sosedov. Kako nespametna je pač mladost! Sramuje se pogostoma bolje kesanja kakor greha in siloma se ustavlja temu, kar zapoveduje pamet. Čem bolje je ginil spomin na prestane nevarnosti, tem manje sem mislil na vernitev. Slednjič sem to misel na klin obesil in sklenil udariti jo čez morje.

Največa nesreča moja na vseh vožnjah je bila, da nisem hotel služiti kot mornar. Pač bi moral terdo delati, kakor drugi, a upanje bi bil imel postati kermir, veliki mornar, lejtendant in morebiti celó kapitan. Toda posebno osodo sem imel, da sem vedno naletel na najneugodniše in ker so mi novei težili žepe, in dobra obleka herbet, vozil sem se vselej kakor popotnik in kot tak se vé, da nisem imel ničesa opravit, pa se tudi nisem navadil ničesa.

Pridem tedaj v London. Onda najdem po sreči dobro družčino, kar se zanikernemu, lahkomišljenemu mladenču, kakor sem bil jaz, menda le redko prigodi. Najprej sem se seznanil s kapitanom ladije, ki je prijadrala iz Guineje ter se napravljala zopet nazaj. Verlemu možu sem bil všeč. Rekel mi je, da me seboj vzame, pot me ne bode stala nič in ako hočem nekaj blaga nakupiti, da ga v Afriki spečam, bode morebiti še nekoliko dobička.

Kdo je bil veseliši od mene! Brez pomislika dam kapitanu roko. Na njegov nasvet nakupim za 40 f. šterlingov steklenega blaga in druge drobnjave. K temu znesku so nekoliko pripomogli nekteri mojih sorodnikov, katerim sem dopisoval, in ti so moje dosedanje dogodivščine in namene naznanili tudi mojim staršem ter jih, kakor menim, celó pregovorili, da so tudi oni nekaj pomagali k prvemu početju mojemu.

To je bilo edino potovanje, ki je bilo za-me srečno. Hvala za to gre pa le poštenemu mojemu prijatlu kapitanu, pri katerem sem se naučil dokaj računarstva in mornarstva. Znal sem sestavljati ladijin dnevnik, opazovati mornarske prikazni, sploh reči, ki so potrebne mornarju. Veselilo ga je mene učiti, kakor mene, poslušati ga in tako me je ta vožnja prerodila v kupčevalca in brodnika. Kupčija se mi je dobro obnesla: pridobil sem 5 funtov in 9 uneč zlatega praha, za ktereга so mi dali v Londonu 300 rumenjakov.

Ta sreča me je oslepila in rodila mojo nesrečo. Saj hodi prevzetnost pred padcem!

Zgol brez nezgode pa tudi ta vožnja ni bila. Prehuda vročina med povratnikoma, med 15° zemljepisne širjave in ravnikom naklonila, mi je tako terdovratno merzlico, da sem skoraj ves čas našega bivanja v Afriki bolan ležal.

Drugo poglavje.

Robinzon vjet in njegov beg.

Tako sem tedaj postal ginejsk tergovec. Žalibog, da je moj prijatelj kmalu potem umerl. Sklenem toraj, še enkrat sam poskusiti srečo in sicer na isti barki, kateri je bil sedaj poveljnik prejšni nadmornar. Tako nesrečne vožnje menda še ni bilo, odkar se vozijo po morji, kakor je bila ta. Blaga sem seboj vzel le za 100 funt. šterlingov — dobrih 1000 goldinarjev v naših denarjih — ostalih 200 pa hranil pri udovi prijatla svojega. To zaupanje v njeno poštenost me ni goljufalo.

V najlepših nadah smo jadrali med kanarskimi otoci in afrikanskim pomorjem. Kar nas nepričakovano nekega jutra zgodaj zaloti mavrišk korzar ali morsk ropar, ter se spusti z vsemi jadri na našo ladijo. Tudi mi razpnemo vsa jadra, da mu utečemo. Ko pa zapazimo, da roparica hitreje vozi kakor mi, in da nas v malo urah doteče, jamemo se pripravljati na boj. Naša ladija je imela 12 topov, roparska pa 18.

Okoli treh po poldne se nam približa. Korzar je hotel jadrati okoli zadnje kermce, da nas zgrabi od strani, a ne-
previdno je zašel našemu pol-palubniku nasproti, iz kterega smo ga sprejeli z osmimi topovi. Ko smo vdrugič zasmodili, odgovoril je tudi ropar s topovi in puškami kakih 200 mož, ki jih je imel v ladiji, in se umaknil. Naših nihče ni bil ranjen, vsi so stali na svojih mestih. Korzar s tem ni bil ugnan, temveč naskočil je v drugo barko našo in sicer od strani in va-njo postavil 60 mož, ki so mahoma posekali vse vervi. Mi nismo rok križem deržali. S puškami, grata-
tami in cempini smo jih dvakrat nazaj potisnili v njih ladijo.

Naposled se pa vendar le nismo mogli dalje braniti. Vidši tri naših ubite, osem pa ranjenih udali smo se sovražni večini. Odpeljejo nas v Saleh, majhino lukco Berberije.

Strah, da bodo mavri gerdo ravnali z menoj, ni se vresničil. Niso me namreč gnali, kakor moje tovarše v notranjo deželo, v stolno mesto cesarsko, ampak kapitan me je prideržal pri sebi, da njemu služim. Tako so se tedaj vsi visoki naklepi mladega „ginejskega trgovca“ hipoma spremenili v nič, navaden nesrečen suženj sem bil sedaj ter se pogosto spominjal opominovanja očetovega; zakaj nikogar nisem imel, ki bi mi pomagal.

Nadjal sem se vendar, da me bode novi gospodar seboj jemal na morske vožnje in živo sem si že domišljeval, kako me bode rešila kaka španjolska ali portugalska vojna barka. A tudi v tem sem se močno prevaril. Kedar koli se je namreč gospod napotil na morje, puščal me je domá, da sem delal kakor vsak drug rob ter mi zlasti izročal oskerbovanje verta; kedar se je pa vernil, moral sem spat v njegovi kajuti, da sem jo v redu ohranil.

Da-si sem neprenehoma premišljeval, kako bi pobegnil, vendar nisem staknil nobenega pripomočka in ker med mojimi tovarši ni bilo nobenega Angleža, Irca ali Škota, nisem mogel nikomur razodeti svojih misli.

Dve leti ste pretekli, kar se prigodi nekaj, ki me spomni na beg. Moj gospod že precej časa ni izšel na rop, ker manjkalo mu je novcev. Kratkočasil se je tedaj s tem, da je o lepem vremenu v pristanišču ribe lovil. K temu zabavnemu opravilu je navadno seboj jemal mene in majhnega mavra, ki je vodil čolnič. Ker je moj gospod dobro vedel, da sem izurjen in srečen v ribjem lovu, pošiljal me je večkrat z nekim sorodnikom svojim in z mladim mavrom na morje, ribe lovit za njegovo mizo.

Nekega dne se je namenil na lov z dvema ali tremi imenitnejšimi mavri in delal za to velike priprave. Že dan popred mi je ukazal prinesti več hrane kakor po navadi, isto tako tri puške s smodnikom in svincem, da bi streljali ne le ribe, ampak tudi tiče.

Storil sem, kakor je bilo veleвано in naslednje jutro sem na čedno umitem in z jadri dobro oskerbljenem čolnu pričakoval goste, da jih lepo sprejemem. Toda le gospod je prišel. Rekel je, da njegovi gostje zaradi nepričakovanih opravkov ne morejo priti, in naročil meni, naj grem z enim možem in z mavriškim dečkom na lov, ker prijatli bodo pri njem večerjali.

V tem trenutku se mi zasveti v glavi, spomnim se iz nova na beg, saj sem imel sedaj čoln v oblasti svoji. Komaj tedaj gospod odide, začnem se vsestransko pripravljati, pa ne za ribji lov, ampak na pot, sam ne vedoč, na katero stran bi krenil, ker vsaka je bila dobra, da me je le peljala od tega zopernega kraja.

Najpred sem mislil, mavra s pretvezo napraviti, da še več živeža pritira v ladjico, češ, da se gospodovih jedil ne smemo dotakniti. „Prav“, rekel je in prinesel velik jerbas suhara ali cvibaka in tri majolke merzle vode. Vedel sem, kjer je gospod hranil steklenice, ki sem jih po podobi koj spoznal za anglešk plen. Tudi te prinesem v ladjico, da bi maver menil, da so za gospoda. Isto tako sem vzel poldrugi cent težko kepo voska, velik klopčič špage, črno, sekiro in kladvo — reči, ki so mi bile potem jako koristne, zlasti vosek za svečavo. Še eno si izmislim, da popolnoma premotim nič slutečega mavra. „Mulaj“, pravim, „puške našega gospoda so v čolnihu, ali bi ne mogel priskerbeti še nekoliko smodnika in svinca? Morebiti vstreljimo kake škurhe. Znam, da ima gospod vedno streljivo v ladiji.“

„Dobro, grem ponj,“ odgovori in res privleče kmalu veliko usnjato mošnjo, ki je imela poldrugi funt streljenega prahu, in še drugo s petimi ali šestimi funti svinca in krogel. V tem tudi jaz najdem v kajuti nekoliko smodnika in napolnim ž njim prazno steklenico v omari.

Z vsem potrebnim oskerbljeni odjadramo tedaj na lov. V terdnjavi pri uhodu v ladijostajo so nas že poznali ter se ne zmenili za nas. Ko smo bili kake dve uri dalječ od luke, zvežemo jadra in pričnemo ribariti. Borja je pihala, kar mi ni bilo všeč; zakaj ko bi bil vlekel jug, dospeli bi bili na španjolsko obrežje in v Kadiški zatok. Toda moj sklep je bil terden: naj brije veter odkoderkoli, proč moram.

Ko smo nekaj časa lovili, pa nič vjeli, (ako je tudi kaka riba šapnila na ternek, nisem je potegnil iz vode, da je ne bi videl moj tovarš) rečem mavru: „Danes nič ne vjamemo, s tem ne bode zadovoljen naš gospod, odrinimo dalje.“ Maver nič hudega misleč priterdi in ker je spredaj sedel, razpne jadro, jaz pa primem za kermilo. Peljamo se blizo dve uri dalje, potem hočem na videz ribe loviti, izročim kermilo dečku in stopim proti mavru. Neutegoma ga objamem čez pas in predno si je bil svest, bil je v vodi. Koj pride na verh, ker plaval je ko pena in prosi, naj ga vzamem v čoln, obetaje, da gre z menoj, kamor koli hočem. Toda jaz stopim v ladijino izbo po lovsko puško in na-

merim na-nj rekoč: „Nič žalega ti nisem storil in ti tudi ne bodem, ako me pustiš v miru. Dovolj dobro znaš plavati, da priplavaš k bregu, saj je morje mirno, podvzaj se toraj, da prideš na suho, nič huđega se ti ne bođe zgodilo. Če se pa bližaš čolnu, sprožim ti puško v glavo, prost hočem biti.“ Nevernik se oberne in plava proti bregu, ki ga je kot dober plavar gotovo dosegel.

Morebiti bi bil bolje storil, da bi bil prideržal tega človeka in mesto njega v vodo pahnil dečka, a prvemu nisem nič kaj upal. Ko je odplaval, rečem dečku: Ksuri, če mi zvest ostaneš, postal bođeš po meni imeniten mož. Udari se v obraz in priseži mi zvestobo pri bradi Mohameda in svojega očeta, sicer veržem še tebe v morje.“ Deček se nedolžno zasmehlja in nisem mu mogel huđ biti. Prisegel je, da hoče zvesto z menoj hoditi do konca svetá.

Dokler sem imel pred očmi odplavajočega mavra, veslal sem tik vetra tako dalječ na široko morje, da bi sleherni lahko mislil, da sem namenjen v Evropo. In kdo bi bil res verjel, da hočeva proti jugu. Tam je primorje neznano divje, tam so pretili divjaški černi ljudje. Celi narodi bili bi naju obdali s šajkami in ubili. Slehernemu je bilo znano, da naju zverine ali še hujši ljudje umoré, ako stopiva ondi na suho. Vendar o mraku spremenim tek in se spustim naravnost proti jugu obernivši čoln nekoliko proti izhodu, da ostaneva blizo brega. Ugodni veter je tako pospešil najino vožnjo, da sva bila naslednjega dné popoldan, ko sva se bližala deželi, že dalječ dalječ od Saleha, menda že celo za deželami marokanskega cesarja ali kterege si bodi berberskega vladarja. Žive duše nisva zapazila na bregu. Da ne pridem mavrom zopet v peš, nisem hotel na suho, pa tudi ne mačka vreči. Jadram toraj naprej, pet dni neprenehoma in še-le, ko sem menil, da sva popolnoma varna, spustim sidro ne dalječ od izliva majhne reke ne vedoč, v kateri deželi da sva. Nikogar nisem ugledal, pa tudi ničesa nisem hotel videti, le studenčnice nama je bilo treba. Zvečer jo zavijeva v zanožje in skleneva o mraku pritisniti k bregu ter ogle dati bližnjo pokrajino.

Ko se pa temá razprostré po deželi in morju, začnó zveri tako grozno tuliti in rjoveti, da je moj ubogi deček strahú kopernel in pol mertev milo prosil, naj nikar ne stopim na suho pred dnevom.

„Dobro Ksuri“, odvernem, „počakati hočeva jutranje zore, toda kdo vé, je-li ne najdeva potem ljudi, ki so hujši memo teh zverin.“

„Že pomagati“, odgovori Ksuri okorno, ker ni znal mojega jezika, „ljudje hud, puška v roke, pok!“

Dečkovo zaupanje mi je bilo všeč in da ga oserčim, nalijem mu kozarček iz ene gospodovih steklenic. Mirno ostaneva tedaj vso noč na mačku. Kar prihrulijo okoli dveh ali treh strašne, nama neznane živali na brežino. Skočijo v vodo in se valjajo v njej menda, da se ohladé, pri tem pa tako grozno tulijo, da še nikdar nisem kaj takega slišal.

Ksuri je bil v smertnih težavah, tudi meni se ni bolje godilo. In da najin strah do verha prikipi, prične ena teh pošasti s strahovitim sopihanjem plavati naravnost proti najini ladjici. Mladi tovarš je terdil, da je lev, in prav je imel menda. Na vse gerlo je kričal, naj dvignem sidro, da se otmeva.

„Ksuri“, odgovorim, „raji spustiva verv, da naju žene od brega, saj žival ne more dalječ za nama.“

Komaj izustim te besede, pomoli zver glavo iz vode komaj za dve vesli dalječ od barke, kar me silno prestraši. Berž skočim po puško, napnem petelina in sprožim. Na hip se oberne žival in odplava proti bregu.

Ni mogoče opisati, kako čudno je zakrohotal ta strel — morebiti prvi v teh krajih — ne le po obrežji, ampak dalječ dalječ po deželi. To me je do dobrega prepričalo, da ne kaže po noči zapustiti ladijo.

A tudi po dnevu je bilo zavoljo divjakov nevarno stopiti na suho. Nekaj je pa bilo treba vendar-le storiti, ker ne kapljice vode nisva imela. Ko se je jelo daniti, pravi Ksuri, da gre po vodo, le verč naj mu dam. Vprašam ga:

„Zakaj siliš ti tako na suho, mene pa pustiš v čolnu?“

Odkritoserčni deček mi odgovori tako udano, da sem ga odslej prav rad imel: „Ma pridejo hudi ljud, mene ham, ham; ti smuk!“

„Dobro“, odvernem, „pojdiva oba in če pridejo divjaki, postreljiva jih.“

Ponudim mu sedaj kos suhara in požerk pijače, ki sva jo bila seboj vzela; potem veslava kolikor mogoče blizu do brega, stopiva iz ladjice in s puškami in dvema verčema v rokah prebredeva vodo.

Na čoln sem pa vedno pazil; kaj bal sem se, da ne bi se divjaki v šajkah pripeljali po reki. V tem ugleda Ksuri kake četert ure znotraj v deželi nekoliko nizkega sveta, spusti se v tek, pa se kmalu verne. Misleč, da so mu divjaki ali kaka divja zver za petami, hitim mu naproti. Ko

bliže pritečem, zagledam mu čez rame nekaj viseti. Bila je žival našemu zajcu podobna, toda druge kože in daljših nog.

Dobro južino sva si tedaj obetala, a prijetniše mi je bilo, da je Ksuri našel merzlo vodo in poleg tega ni videl nobenega divjaka.

Napolniva verča, poručava slastno zajca ter se naprava na odhod.

Od prvega potovanja sem vedel, da kanarski in zelenogorski otoki niso dalječ sak sebe. Ker pa nisem na tanko poznal njih lege, ni kazalo drugače, kakor upati, da morebiti naletim na kako angleško ladijo, ki bi naju vzela seboj. Po mojem mnenji se je dežela, ki sem jo videl, razprostirala med marokanskim cesarstvom in Nigricijo. V neizmernih pustinah njenih živijo le divje zverine. Zamorci so se odtod iz strahu pred mavri umaknili proti jugu; ti so pa v velikih trumah hodili v te nerodovitne pokrajine samo na lov. Levov, leopardov, šakalov in hijên sva silno veliko videla po vsem obrežji, po noči so pa te pošasti góđile na čudne viže.

Zarad neugodnih vetrov nisem se upal na Tenerifo — med enajsterih kanarskih otokov — moral sem tedaj ostati blizu brega. Pogosto sem hodil na suho po merzlo vodo. Necega jutra pritisniva k majhnemu, precej visokemu polotoku. Voda je naraščala in to sva hotela porabiti, da bi se spustila dalje v notranjo deželo. Ksuri bistrejšega očesa ko jaz zašepetá: „Proč, gospod, tam-le na skali leži strahovita žival.“

Ozrem se tje in res ugledam velikanskega spejočega leva. „Ksuri“, velim, „stopiva na suho in ubij leva.“

„Jaz ubiti?“ odgovori prestrašeni Ksuri, „zazijal bode, pa me ne bo.“

Molčé mignem dečku, naj se ne gane. Nabijem največo puško z dvema kroglama in mnogim smodnikom in postavim poleg sebe, potem nabijem drugo tudi z dvema kroglama in slednjič tretjo z najdebelejšim šprihom. V glavo mu pomerim; ker je pa tace deržal čez gobec, zadenem ga v taco nad členom ter jo mu zdrobim. Plane kviško, zgrudi se pa koj na zemljo. Vdrugič se dvigne na treh tacah in grozno zarjové. Nekoliko prestrašen, da ga nisem v glavo zadel, zgrabim drugo pušo in krogla mu švigne sedaj tako dobro v glavo, da se kar zavalí. Ksuri se sedaj zopet ojači in hoče na suho. Dovolim mu. Urno skoči v vodo in deržeč z eno roko risanico nad glavo priplava z drugo k bregu. Prav blizo nastavi živali puško na uho in jo usmerti popolnoma.

To ti je bil pač prederzen lov, a za zobe ni dal nič in žal mi je bilo za strelni prah in svinec, ki sva ga tako nepotrebno potratila. Ksuri pa je vendar hotel dobiti svoj delež in prosil, naj mu dam sekiro. „Čemu ti bode?“ vprašam ga. „Glava sek!“ se odreže. Ker pa ni mogel glave odsekati, pritiral je capo ali taco, ki je bila res čuda velika. Sedaj mi pride na misel, da utegne koža koristiti. Koj se lotiva dela. Ksuri je bil za to pripraviši od mene, vendar sva se trudila ves Božji dan, da sva ga popolnoma oderla. Kožo razprostreva na kajuti, kjer se je sušila dva dni, potem je bila moje ležišče.

Po tej zamudi jadrava zopet 10—12 dni dalje proti jugu, kolikor mogoče varčno ravna je z živežem, ki je skoraj potekel, in ustavlja se le, da sva donášala pitne vode. Rad bi bil dospel do reke Senegal ali Gambia, to je na visočino zelenega nosa ali polotoka, kjer bi morebiti srečal kako evropejsko ladijo, zakaj vedel sem, da vse v Ginejo, Brazilijo ali izhodno Indijo namenjene barke jadrajo okoli zelenega nosa.

Ko sva se potem vozila še deset dni, spoznava na primorji, da je obljudeno. V nekterih krajih so se prikazovali nagi, črni ljudje na breg ter naju debelo gledali. Enkrat sem hotel že k njim, toda modri Ksuri me je odvern timeril. Orožja niso imeli divjaki razen enega samega, ki je deržal dolg drog. Ksuri mi je povedal, da je sulica, ktero ti zamorci neznano spretno lučajo od dalječ. Toraj sem ostal od njih čem dalješ tem boljše. Vendar sem jim znamenja dajal, da hrane potrebujeva, oni pa so kazali, naj se ustavim. Razpel sem jadra in bližal se suhi zemlji. V tem sta tekla dva možaka v notranje in v pol uri prinesla dva kosa suhega mesa in nekaj žita. Kaj rada bi bila zagrabila, a bala sva se stopiti med zamorce, pa tudi njih je bilo strah pred nama. Uganili so tedaj to-le: Živež so položili kraj morja, potem so se umaknili čakaje, da sva prišla po-nj. Ko sva jedi pobrala, stopili so zopet na breg.

Zahvaljevala sva se jim z znamenji, saj drugzega nisva imela, vendar kmalu se je ponudila priložnost, da sva mogla hvaležnost svojo pokazati v djanji. Dve grozni živali se namreč pripodite s kviškega proti morju. Ali se nalašč ali iz togote tako preganjate, nisva mogla določiti, ker se pa te zveri navadno ne prikazujejo pred nočjo in ker so se zamorci, zlasti ženske, silno prestrašili, zdelo se mi je, da je kaj nenavadnega. Vsi so v divjem teku zbežali, samo mož s sulico je ostal. Zverini vendar niste pomerili na za-

morce, temuč skočili v vodo, da bi se okrepčali v hladnih valovih.

Ena teh pošasti pa se jame bližati najini barki. Sluteč nevarnost, sva nabila svoje tri puške in ko žival priplava dosti blizu, zapodim jej svinec naravnost v glavo, da se potopi. Kmalu pa pride zopet na verh, dviga se in utaplja boreča se s smertjo. Predno je bila pri najini ladiji, poginila je. Uno je ogenj in strel moje puške tako preplašil, da je urno plaval na breg in popihnila v goré. Nisem mogel spoznati, ktera žival da je bila.

Ne dá se pa povedati, kako so se zavzeli zamorci, ko so ugledali blisk in zaslišali pok iz moje puške, nekteri so samega strahu nezavedni popadali na tla. Vidoč pa žival mertvo plavati na vodi in ker sem jim mignil, naj pridejo na breg, postali so zopet serčni.

Kri na vodi mi je kazala mesto, kjer je ležala zver. Zadergnil sem toraj verv okoli tace, vergel konec zamorcem in ti so jo potegnili na breg. Sedaj smo še le videli, da je bil prelep pisani leopard. Zamorci bi ga bili radi jedli. Ko tedaj znamenje dam, da ga jim prepustim, bili so neizrečeno hvaležni ter ga koj začeli odirati.

Mesa so mi ponudili, pa nisem maral za-nj, zahteval sem pa kožo. Iz serca radi so mi jo dali in poverh še raznih jedil. Ker sem potreboval vode, poveznil sem verč, kazaje s tem, da je prazen. Berž so poklicali žensk le s pertom prepasanih in dve ste prinesli veliko lončeno, menda na solncu posušeno posodo. Postavili ste jo kakor poprej živež kraj morja in jaz sem odposlal dečka, da je najine tri verče z vodo napolnil.

Dobro sem bil tedaj oskerbljen s koreninami, žitom in pitno vodo, zatoraj se poslovim od prijaznih zamorcev in odrinem na isto stran deset dni v enomer jadraje, dokler naposled zapazim 4—5 ur od sebe suho zemljo dalje segati v morje. Poveršje morsko je bilo mirno, tedaj sem jadral okoli polotoka, kake dve uri oddaljen od njega. Dobro sem videl pri tej vožnji uno stran polotoka, dozdevalo se mi je in sicer po pravici, kakor sem potem izvedel, da je bil zeleni nos in otoki kapverdski. K njim me ni mikalo, ker bal sem se, da me kak neugoden veter ne zanese na široki ocean.

Zamišljen stopim v kajuto, kar zaupije Ksuri na kermilu: „Gospod, ladija!“ Ubogi deček je bil strahu ves sak-sebe misleč, da nama je gospodar za petami. Skočim iz kajute in koj spoznam, da je ladija portugalska, ki je jadrala

menda v Ginejo po zamorce. Ko pa nekoliko opazujem njen tek, kmalu se prepričam, da je krenila na drugo stran in da ni namenjena k bregu. Na vso moč jadram in veslam, da bi jo dohitel. Že mislim, da se zastonj trudim, kar zapazim, da so najino barko vendar le ugledali in jadra zvezali, da bi jih došla. Oserčen razpnem zastavo svojega gospoda in sprožim puško, v znamenje, naj pridejo na pomoč. Bandero in dim so videli, strela pa niso slišali. V treh dolgih, dolgih urah sem srečno prijadral k ladiji.

Vprašali so me portugalsko, potem špansko in francosko, kdo da sem, a nisem jih razumel. Slednjič me bara po angleški neki škotski mornar po mojih okolščinah in temu povem, da sem anglež in pobegnul iz sužnosti. Prijazno naju zdajci sprejmejo z najinim blagom vred.

Neizrekljivo sem bil vesel, da sem bil rešen. Iz hvaležnosti sem kapitanu ponudil vse, kar sem imel. Toda ta velikodušno odverne: „Ničesa ne vzamem in kedar dospemo v Brazilijo, dal Vam bodem vse nazaj. Ko bi sprejel Vaš dar, poginili bi Vi, ki ste tako dalječ od domovine, in jaz bi ne užival veselja, da sem Vam življenje otel. Ne, iz čiste krščanske ljubezni popeljem Vas na Braziljsko in blago, ki ga mi ponujate, bode Vam tam potrebno za življenje in popotnico.“

Blag je bil ta njegov svet in natanko ga je izveršil. Noben mornar se ni smel dotakniti mojega imetja, celo imenik mojega blaga je napravil, ter vse stvari na drobno popisal, še treh lončenih verčev ni pozabil. Ker je bila moja ladjica dobro ohranjena, hotel jo je kupiti. Odgovorim mu, da si v čast štejem, ako mu jo smem prepustiti zastonj, saj je tudi on do mene tako milega in dobrega serca. A kapitan ni priterdil. Dal mi je za barko 80 dublonov, za fanta pa ponudil 60 dublonov. S poslednjo kupčijo nisem bil prav nič zadovoljen, ker deček mi je res zvesto služil. Kapitan je to sprevidel in našel drugo pot, ki je bila všeč vsem trem. Zavezal se je namreč, da ga v desetih letih oprosti, ako postane kristjan. Deček je bil s tem jako zadovoljen, toraj mu ga prepustim.

Vožnja je bila srečna. Hitro in brez ovir smo 22. dan prijadrali v zaliv vseh svetnikov. Blagi kapitan ni zahteval nobene voznine, plačal 20 cekinov za leopardovo, 40 cekinov za levovo kožo, izročil mi vse moje reči in kupil, kar sem hotel predati, n. pr. košarnico za sklenice, dve puški in vosek, kolikor ga je bilo ostalo. Za vse sem prejel 220 dublonov. S tem premoženjem stopim na braziljsko zemljo.

Ne dolgo potem me je kapitan priporočil možu, ki je bil poštenjak kakor on, ter se pečal s sajenjem in izdelovanjem sladkorja ali cukra. Ostal sem nekoliko časa pri njem in naučil se kmalu, kako s sladkorjem ravnati. Ob enem sem se sèznanił s prijetnim življenjem naselnikov in opazil kako naglo obogaté. Tudi jaz bi se bil rad naselil. Premišljeval sem toraj, kako dobim svoj denar iz Londona. Ž njim sem si nakupil sveta, kolikor se je dalo in naredil načert novega hiševanja.

Tretje poglavje.

Robinzon braziljsk naselnik.

Za soseda sem imel kot braziljsk naselnik portugaleca iz angleške rodovine. Njegove okoliščine so bile enake mojim. Dve leti sva imela čez glavo opraviti, da sva si le prislužila živež. Sčasoma se je pa pomnožilo najino posestvo in postalo tako ugodno, da sva nameravala v tretjem letu saditi tobaka, v četrtem pa sladkorja. Sedaj sva še le čutila pomanjkanje delavcev in težko sem pogrešal svojega Ksurija, ki bi bil naju kaj izdatno podpiral.

Toda kmalu mi je jelo presedati to življenje; zakaj poprijel sem se bil stanu, ki je bil mojemu nagnjenju, po svetu klatiti se, naravnost nasprot. Sedaj sem hrepenel po onem srednem stanu, katerega so mi oče tolikanj priporočali. „Vse to“, djal sem večkrat sam pri sebi, „imel bi lože v svoji domačiji; marsikterega terpljenja bi se bil ovaroval, sedaj pa moram tukaj živeti brez prijatla, ki bi imel sočutje z mojo osodo.“

Toda nekaj moram še donesti o svojem kapitanu. Čakal je tri mesece na blago in že se je hotel verniti, ko pogovor zasučem na novce, ki sem jih imel v Londonu. To-le mi je svetoval: „Dajte mi pooblastilo in izročite ob enem tudi pismo do osebe, kjer je denar shranjen. Svoje reči pošljite v Lisabon, da jih Vam o prvi vožnji pripeljem. Ker se pa utegne zgoditi to in uno, svetujem Vam, da mi odkazete samo 100 funtov šterlingov, to je polovico premoženja; zakaj ako se ta izgubi, ostane Vam vendar še druga.“

Ta svet sem poterdil ter dal portugalcu narediti pooblastivno pismo. Udovi angleškega kapitana sem opisal

dogodbe, svojo sužnost, beg, tudi kako sem se snidel s portugalskim kapitanom in kako uljudno mi je pomagal. Pridši v Lisabon je blagi mož srečno oddal pismo. Udova je koj poslala ne samo zahtevane novce, temuč tudi njemu darilo za njegovo dobro serce. Za tistih 100 funt. šterl. je kupec v Londonu nakupil angleškega blaga, kakor mu je kapitan naročil, ter poslal v Lisabon. Odtod je kapitan nakupljeno blago in razno drugo koristno orodje odpravil do mene. Celó služabnika je za 5 funt. šterl., ki mu jih udova v dar poklonila, za-me najel s pogodbo, da mi služi šest let.

Moji sreči sedaj ni primanjkovalo blizo nič. Angleško blago sem poprodal bolje nego sem mislil, tako da sem v denarnih zadevah dalječ prekosil svojega soseda. Najel sem sedaj še enega evropejskega slugo in kupil zamorca. Naslednje leto se je letina sila bogato obnesla. Pridelal sem 50 po cent težkih klobas tobaka ter jih skerbno hranil, dokler ne pridejo ladije iz Lisabona.

Ko bi bil v sedanjem stanu ostal do konca življenja, vžival bi bil mirno srečo, toda v moji glavi so rojili premnogi visoki naklepi. Takošni v pogubljenje peljajo celó izkušene može. Tudi jaz naj bi to skusil.

V štirih letih svojega bivanja sem se, se vé da, tudi navadil deželnega jezika in sèznanih z nekaterimi trgovci v San-Salvador-u. Marsikterikrat sem jim pripovedoval o dogodbah v svoji mladosti, zlasti pa o vožnjah poleg ginejskega primorja. Pri tem nisem pozabil omeniti, kako lahko bi se ondi dalo za zlati prah kupčevati z drobnjavami, kakor s steklenimi koravdami, zerkali, noži, igračami in drugimi otročarijami. Posebno pazljivo so natezali ušesa, kedar sem jim pravil o kupčiji z zamorci, zakaj tačas sta smela ž njimi trgovati samo španski in portugalski kralj, zato so bili zamorci zeló dragi.

Necega dne smo se zopet prav živo pomenkovali o tej stvari. Naslednji dan so že bili trije onih trgovcev pri meni, češ, da mi hočejo nekaj ponuditi, ako nobeni duši o tem nič ne zinem. Ko jim to obljubim, razodenejo mi to-le: Vsi trije imajo naselstva kakor jaz, toda k vspešnemu obdelovanju primanjkuje jim potrebnih delavcev. Zatoraj so se namenili ladijo poslati v Ginejo po zamorce, pa ne, da bi kupčevali ž njimi, ampak da si jih med seboj enako razdelé. Sedaj le še vprašajo, je-li bi hotel kot nadkupec na ladiji ž njimi in kupčijo voditi na ginejskem primorji? Ako privolim, hočejo mi dati toliko zamorcev kakor vsakemu

med seboj in poleg tega oprostiti me vsakoršnih stroškov za barko.

Ta nasvet je bil že na sebi, kakor sploh vse kupčevanje s sužnji, nepošten in nečlovešk. Vendar je bil za vsakega drugega, ki si je želel, ravnokar pričeto naselstvo razširiti, bolje zapeljiv, kakor za-me. Zakaj jaz sem bil že mož, ki bi si bil v 3—4 letih pridobil 4—5000 funt. šterl., ko bi gospodaril, ko dosihmal. Jako nespametno je bilo toraj, da sem se udal, a jaz sem bil že namenjen za nesrečo, tedaj nisem slišal pameti in vesti: stara, nepremagljiva strast, potovari križem svetā, potegnila me je za seboj. Da več ne govorim: dal sem roko ter sile to izgovoril, da mi do vernitve dobro oskerbujejo moje posestvo in ko bi umerl ali ko bi me zadela kaka nesreča, da ga izročē njemu, kterega si postavim za naslednika. V tem smislu napravimo pravno pogodbo in za prvega dediča si izvolim portugalskega kapitana s pogojem, da mora pol premoženja poslati na Angleško.

Jeli smo ladijo oskerbovati, s potrebnim in ko je bilo to storjeno, odrinemo — o nesrečni uri: bilo je 1. sept. l. 1659., prav tistega dne, ko sem pred 8 leti popustil očetovsko hišo, da sem šel v Hulu na morje. Naša ladija je imela 120 ton, 6 topov in 14 mož s kapitanom, njegovim novincem in menoj vred. Težko ni bila založena, ker naložili smo le take drobne šare, ki je zamorci radi kupujejo.

Jadrati smo sperva ob braziljskem bregu proti severu z namenom, potem kreniti tje prek v Afriko. Dokler smo bili pri kraju, imeli smo najlepše vreme; pri nosu sv. Avgušтина smo izgubili suho zemljo ter v 12 dneh šli čez ravniki. Vreme je bilo doslej izverstno, sedaj pa nastane hud vihar. Od kraja je pihal jugovzhodnik, ta se je prevergel v severozahodnika in slednjič je burja tako bučala, da nas je 12 dni metala po morji sem ter tje. Vsi smo se bali, da sedaj sedaj poginemo; neki mornar je umerl za vročico, drugega in nekega novinca pa so valovi potegnili čez ladijo. Še le 12. dan se je nevihta nekoliko polegla. Kermar se je trudil, kolikor mogoče, izvedeti, kje da smo, in našel, da smo nad Amazonsko reko ne dalječ od Orinoka. Premišljujemo tedaj, kaj početi, zlasti, ker je ladija imela luknjo. Kermar je menil, da najbolje kaže, naravnost obrniti se nazaj proti braziljskemu bregu. Temu sem se ustavljal na vso moč, zakaj ali je bilo misliti, da pridemo v kraje, kjer ljudje prebivajo, ki bi nam pomagali? Dogovorili smo se tedaj, da se obrnemo proti Barbados, nekemu otoku v

malih Antiljah ter ostanemo dosti dalječ na širokem morji, da bi ne bilo treba v mehihanski zaliv. V 14 dneh smo mislili dospeti do karajbskih otokov, zatoraj smo jadrali proti severo-zahodu.

Toda mi smo obračali, Bog je obrnil. Vdrugič je nastala huda nevihta in tirala nas dalječ od primorja, kjer so prebivali omikani ljudje. Ako bi tudi utekli viharnemu morju, bati se nam je bilo divjakov in pesjakov. Oj, le pregotovo je bilo, da nikdar ne vidimo domovine svoje! In glej! v najhujši stiski in grozi zaslišimo proti jutru klic: Šuha zemlja! Že hočemo pogledati, kateri deželi se bližamo, kar nov vihar našo ladijo siloma trešči na prod in obtičali smo na njem.

Peneči valovi so pluskali čez barko in sleherni je pobegnili v stanico, da se ubrani togotnega morja. Neprenehoma divja vihar in ladija mora razpasti vsak čas, če se kakor na čudež ne preverže. Smert je bila gotova in v tem strašnem stanju nas je le nekoliko mogel tolažiti nadmornar, terdeč, da vihar pojenjuje. Da si je imel mož morebiti prav, vendar se nismo nadjali, ladijo kedaj vzdigniti s sipe. Na zadnjem koncu njenem je visel čolnič, toda kermilo mu je bilo razdrobljeno in njegovi kosci so se zibali na razdraženih valovih. Bila je sicer še šalupa, mala ladjica, na barki, pa nemogoče se nam je dozdevalo, spraviti jo v vodo. Smertne težave nas naposled prisilijo poskusiti to in z združenim prizadevanjem kapitana in mornarjev se vendar posreči, da jo dvignemo čez bok. Vsi skočimo va-nj ter se prepustimo — 11 nas je bilo — vetru in valovom, kamor je Bog hotel.

Naše okoliščine so bile strahovite. Videli smo, da naš čolnič na rastečem morji ne more dolgo obstati. Jader nismo imeli, saj bi ne bila nič koristila. Z vsemi močmi veslamo proti kraju, pa tako težkega serca, kakor da se bližamo morišču; dobro smo spoznali, da bodo silni valovi razdrobili čoln, predno še pride k bregu. Zdelo se nam je toraj, da lastno pogubo pospešujemo, kolikor bolje se pomikamo h kraju.

Kakoršen je breg pred nami, skalnat ali peščen, visok ali plitev — kdo je to vedel? Le to edino upanje nas je še navdalo, da se morebiti pripeljemo v izliv kake reke ali kakega zatoka, kjer je voda mirnejša. Vsega tega ni bilo nič, le še groznejša od morja zdela se nam je dežela, ker strašne pečine so nam šterlele naproti. Kake pol druge milje smo veslali, ali bolje rečeno, tirali so nas valovi, ko se pri-

vali za čolnom val, velik kakor gora, proteč gotovi pogin. Tako silovito se zažene v našo ladjico, da se ta hipoma prekucne. Ločeni drug od drugega se pogreznemo v globočino, še Boga nismo utegnili na pomoč poklicati.

Ni mogoče dopovedati, kaj sem mislil in čutil, ko sem se utapljal. Dobro sem sicer znal plavati, a sedaj se nisem mogel izkupati iz valov, da bi sópel, dokler se ni naposled umaknil val, ki me je bil potegnil proti kraju, in pustil me

prihi višje na breg. Voda je priderla, glavo sem hotel deržati nad njo in plavati h kraju; toda zopet me je pokopala 30 čevljev globoko in čutil sem, kako neznano silno in naglo me je potegnila k obrežji. Že mi je sapa pohajala, kar se z glavo in rokama zaženem iz vode. Zopet se oserečim, da-si ostanem nad vodo le 2 sekundi, toliko da sopnem. In zopet me pokrijejo valovi in kmalu zapazim, kako se nazaj pomikajo; zatoraj jamem z vso močjo plavati njim nasproti.

Poslednji val me bi bil lahko pokončal, zakaj tako silovito me je telebnil ob skalo, da sem koj omedlel. Še en tak udarec, po meni bi bilo. Sedaj se terdno oklenem šterline in sapo tako dolgo deržim, da se voda umakne. Urno splezam po pečinah na trato in rešen sem bil. Proti nebu povzdignem oči in priserčno zahvalim Gospoda, ki me je tako čudno otel smerti. Potem se pa spomnim tovaršev, ki so berž ko ne vsi utonili. Saj nikoli nijednega izmed njih nisem videl, še slišal ne, da živí, samo tri klobuke, kučmo in dva čevlja sem ugledal, ki so jih valovi splavili na suho.

Ko gore visoki valovi so se spenjali čez razbito ladijo, ki je bila tako dalječ, da sem jo komaj zagledal. Nehoté vskliknem: „Moj Bog, kako je bilo pač mogoče, da sem prišel do tega brega!“ Veselje zavoljo moje rešitve so kmalu ogrenile le prežalostne misli. V kako strašnih okoliščinah sem bil! Moker do kože, brez suhe obleke, terpinčili ste me lakota in žeja, verh tega mi je manjkalo orožja, da bi se z lovom preživil. Dvoje mi je pretilo, ali lakote umrem, ali me divje zverine raztergajo. Nož, pipa in nekoliko tobaka v mehurji, to je bilo vse moje premoženje. Grozen obup se me polasti. V tem dušnem stanu koračim nekaj sto stopinj dalje, da bi našel, s čem potolažim lakoto in ugasnem žejo. V neizrekljivo veselje naletim bistro vodo, ki me čudovito okrepeča, živeža pa nikjer ne zasledim, toraj po mornarsko tobak zvečem. Mračilo se je polagoma. Tamni, težki oblaci so se podili pod nebesom, da je bila noč še tamnejša; veter je majal veje, peneče in bobneče so se valovi razbijali ob pečinah. Strah pred divjo zverino me spreleti, ker brez orožja bil sem jim prepuščen. Tu jo uganem: za orožje si odrežem debelo gorjačo, ž njo zlezem na drevo. Kmalu terdo zaspim na njem ter se prebudim še le pozno zjutraj.

Četerto poglavje.

Robinzon rešen.

Ko se izbudim, bilo je solnce že visoko na nebu. Vreme je bilo jasno, vihar potihnil in morje pokojno. Zeló sem se zavzel videč, da je pritok ali plem ladijo vzdignil in splavil skoraj do tje, kjer so me poprejšni dan valovi treščili na skalovje. Bila je sedaj le pol ure dalječ od kraja in stala po koncu. Hotel sem tedaj va-nj, iskat potrebnega živeža in orodja.

Ko skočim s prenočišča v zračni višavi, najprej ugledam čoln kake pol ure dalječ na desno v pesku. Rad bi ga bil dosegel, pa ga nisem mogel zavoljo male zanožine; tudi do ladije ni bilo mogoče priti.

Popoldné je voda skoraj toliko odtekla, da sem se mogel za nekoliko sto stopinj bližati razbiti ladiji. Pol slečen plavam proti njej. Ko priplavam do nje, glej nova težava: vlegla se je namreč na stran in visoko molela nad vodo, nisem tedaj mogel va-nj. Dvakrat plavam okoli nje, toda ničesa ne najdem, da bi se po njem kviško zagnal. Naposled zagledam konec vervi, ki ga, ne vém kako, že pred nisem zapazil. Visela je verv na sprednjem delu ali nosu tako nizko, da sem jo dosegel in po njej splezal v ladijo. Tu vidim, da ima luknjo in da je že veliko vode priteklo v njo. Ležala je na produ, kerma je visoko šterlela, nos pa je bil skoraj ves v vodi. Ker sem bil silno lačen, krenem najprej v shrambo, kjer vesel zapazim, da je ves živež nepokvarjen. Nabašem si žepe s suhare in ali cvibakom in hlastno požeraje stikam dalje, ker predolgo se nisem smel obotavljati. V veliki kajuti najdem ruma, dobro ga potegnem, da si nekoliko dušo privežem. Le čolniča sedaj ni bilo, da vse to spravim na suho. Čas tratiti z nevspešnim tarnanjem nisem utegnil, ampak urno sem jel plav sestavljati. V ladiji sem dobil nekaj rajn, dva ali tri tramove in par bramcev. Iz tesarske shrambe sem vzel žage, sekire, kladva in žebļjev. Tramove najpred zvežem med seboj z vervmi, da jih voda ne odnese, in veržem v vodo. Potem se spustim ob ladiji in sklenem tramove, da so bili plavu podobni, pribijem nekaj desek počez in sedaj sem že smel na-nj. Za večo težo je bil vendar še prelahek. Razžagam toraj bramca na tri kose in vterdim ž njimi svoj plav. Potem premišljujem, kako bi naložil in blago obvaroval mokrote.

Pri tem se dolgo ne mudim, temuč hitro se lotim dela. Najpred pritiram na plav vse deske, kolikor sem jih mogel ugrabiti, potlej odprem dve mornarski shrambi ter ju izpraznim in napolnim s kruhom, rajžem, tremi hlebi holandskega sira, peterimi kosi prekajenega kozjega mesa, z nekoliko režjo in ječmenom, ki je bil namenjen za kuretino, a v žalost svojo zapazim kmalu, da so ga podgane spridile. Poleg tega naletim na več omar polnih steklenic mnogo-verstne žgane pijače, ki je bila kapitanova, in 20—24 meric araka. Te steklenice mi pa niso bile za rabo in tudi v skrinjah za nje ni bilo prostora. V tem je voda rastla, da-si je bilo vreme mirno, in žalovaje sem moral gledati, kako mi je z brega odnesla kamižolo in srajco. To me opomni, da pogledam, je-li kaj oblačil v ladiji. Dovolj jih je bilo. Potem se spomnim streliva in orožja. V veliki kajuti so bile dve dobri lovski puški in dve pištoli; poleg teh najdem majhen meh svinca, dva stara zarjevela meča in nekoliko prahovnic ali rogov za smodnik. Znano mi je bilo, da smo imeli v ladiji tri sode strelnega prahu, pa kam jih je postavil topničar, nisem vedel. Po dolgem iskanji jih najdem, dva sta bila suha in dobro ohranjena, tretji je vodo puščal. Perva dva in orožje znesem na plav.

Ko dosti naložim, začnem premišljevati, kako vse to spravim na suho, zakaj zamogel nisem niti rjuh niti kermila in najrahljejša sapica ga bi lahko zvernila. Tri reči pa so mi dajale pogum: mirno in plano morje, voda, ki je naraščala in plimala h kraju, in veter, ki je pihal proti bregu. Staknil sem bil še dve ali tri zlomljena vesla, dve žagi, sekiro in kladvo. Kake pol ure je dobro plaval moj plav, vendar ga je veter gnal nekaj v stran od kraja, kjer sem bil poprej stopil na suho. Iz tega sem sklepal, da je tukaj menda kak zaliv ali pa, da se tu izteka kaka reka, in nadjal se, da se va-nj pripeljem kakor v luko in blago srečno izložim.

Nisem se motil, ker pred menoj je bila mala zajeda v zemljo, kamor je voda močno derla.

Prizadeval sem se plav spraviti sred vode. Pa tu bi se bil skoraj razsul. Moj plav je namreč z enim koncem obtičal na plitvem, na drugem kraju je plaval, malo je toraj manjkalo, da ni vse blago zderčalo v vodo. Da bi se to ne zgodilo, upiral sem se na vso moč v zaboje, in ob enem trudil se, vzdigniti plav s proda. Skoraj pol ure sem se tako mučil, dokler je naposled pritok krenil moj plav s sipe. Potem sem srečno priveslal v zaliv. A tudi tukaj je pretila

nevarnost, da izgubim vso svojo beračijo; zakaj breg je bil jako sterm in sprednji del mojega plava bi bil lahko butnil va-nj. Zatoraj nakanim, plav z veslom kakor na mačku mirno deržati in čakati, da se voda začne odtekat. Kmalu potem veslam na raven kraj obrežja in zabijem dve zlomljenih vâsel na dveh koncéh v zemljo. Tako ostanem, dokler se jame voda umikati in moj plav z blagom vred obsedi na suhem.

Tu naj omenim, da smo imeli v ladiji psa in dva mačka; Njih čudne dogodbe hočem pozneje pripovedovati. Mačka sem seboj vzel na plav, pes je pa skočil v morje in plaval za menoj do kraja. Ta žival je bila mnogo let moj zvest prijatelj in tovarš ter mi veliko dobrega storila. Ko bi bila mogla govoriti, nadomestila bi mi bila skoraj človeka.

Pervi moj opravček je bil sedaj, da se nekoliko ogledam, saj še nisem vedel, je-li sem na otoku ali na deželi, v pokrajini, kjer ljudje prebivajo ali ne, ali mi divje zverine preté ali ne. Komaj eno miljo od mene je bila sterma gora, ki je bila v verstí družih, proti severu razprostirajočih se, najviša. Vzamem puško, pištolo in rog s smodnikom. Tako oborožen splezam na verh, kar je bilo precej težavno. Odtod se ozeram na vse strani in spoznam, da sem na otoku. Nikjer ni bilo videti večé suhe zemlje, le v daljavi sem komaj razložil visoko pečevje in v zahodu, kake tri milje oddaljeno, dva manjša otoka. Vse je kazalo, da na otoku, kjer sem bil, nihče ne prebiva; tudi divje zverine ni bilo mnogo. Zagledal sem pa temveč tičev, ki jih nisem poznal in ki še morebiti niso bili za vžitek. Nazaj gredé vstrelil sem z drevesa velikega tiča. Od vstvarjenja sveta sem počila je puška tukaj menda prvič; zakaj komaj sem sprožil, dvignila se je iz goščave neštevilna množica vsakoverstnih tičev, ki so z neznanim hrupom letali sem ter tje. Vstreljena tica je bila po barvi in velikosti podobna jastrebu, le kremplji so bili drugačni. Žalibog, da njeno meso ni bilo za jed.

Zadovoljen sem moral biti s tem, kar sem videl in slišal na prvem svojem ogledu, saj si nisem mogel pomagati, zatoraj se vernem k plavu.

Izložil sem blago ter se pri tem mudil ves ostali dan. Kaj po noči počnem, sam nisem vedel; kar pod milim nebom na zemlji spati, zdelo se mi je prenevarno. Zagradi se tedaj s skrinjami in deskami, ki sem jih pripeljal na suho, in si napravim za noč nekako kočó. Tudi zastran živeža nisem še znal, kako se ž njim oskerbim za prihodnje

dni, ker izmed divjačine sem videl le dve ali tri našemu zajcu podobne živali takrat, ko sem jastreba ustrelil.

Nadalje si domislim, da si iz ladije donesem še mnogo koristnih, celo potrebnih reči; zato se namenim vdrugič k njej. Perva nevihta jo brez dvombe popolnoma razdene; zatoraj sem hotel vse dobiti, karkoli mogoče.

Pri tem si poprašujem, je-li grem zopet s plavom, ali plavam do nje, kedar se voda umakne. Konečno se odločim za poslednje. Obleko hranim v koči, le pisano srajco, per-tene hlače in čevlje pustim na sebi. Kakor pervikrat zlezem v ladijo in bolje skušen, sestavim manj okoren plav, da blago lože odpeljem. Med tesarskim blagom najdem par vreč žebļjev, in šravbov, velik sveder, več sekir in balt in brus. Izmed orodja topničarskega vzamem dva ali tri železne kole, dva sodčka mušketnih krogel, sedem pušek in gorsko risanico, nekoliko smodnika, veliko mošnjo zern in zvitega tankega svinca, ki je bil tako težek, da se ga nisem upal na plav spustiti. Poleg tega poberem vsa oblačila, kolikor jih je bilo, spodnje jadro na sprednjem jadrilu in visečo posteljo z opravo vred. S temi rečmi naloženi plav srečno spravim na suho.

Med tem sem se ne malo bal, da bi mi o moji nepričujočnosti nepovabljen gost ne pojedel živeža, vendar domi pridši nisem zapazil, da je bil kdo res prišel.

Dela je bilo sedaj dokaj, da si z jadri in nekterimi koli sestavim šotor in vse, kar se utegne pokončati na solnce in dežji, pospravim pod streho. Prazne sode, skrinje in bačne razpostavim okrog šotora ter se tako nekoliko za-gradim proti napadajočim ljudem in živalim. Isto tako zabijem vhod z deskami, razprostrem žimnico po tléh, položim dve pištoli k zglavju, nabito puško poleg ležišča in zaspim pervikrat složno in mirno do jutra.

Tretji dan sem zopet romal k razsuti ladiji in pobral vse vervi debele in tanke, kolikor sem jih zasledil; razur teh tudi velik kos tkanine, da pokerpam poškodovane rjuhe in še oni sod z zmočenim smodnikom. Da jader nisem pustil menda ni treba dostavljati. Najbolje pa sem se razveselil zagledavši po petih ali šestih vožnjah velik sod kruha, tri sodčke rumu, zaboj cukra in cvetne moke. Tem bolje me je to zavzelo, ker sem mislil, da sem že vse jedi odpeljal. Ker je bil sod s kruhom pretežek, razdelim kruh na manjše kampe ter jih zavijem v jatrovino. Tudi ta pot sem vse srečno spravil na obrežje.

Vsaki dan sem potoval in v 12 vožnjah iz razbite ladije vse prepeljal, kar sem smel zaupati svojemu plavu. O zadnji vožnji vendar še najdem v kajuti, katero sem, kakor sem menil, že skozi in skozi preiskal, v miznici nekoliko britev, dvanajstero ali še več nožev, vilic in evropejskih in braziljskih zlatih in srebrnih denarjev — kakih 40 funt. šterl vrednosti. Zaničljivo sem se namuznil in rekel: „Čemu mi je ta berklarija! En sam nož je več vreden, ko vse to zlato in srebro! Je-li se izplača, da se pripognem in ga poberem? Ne maram za-nj. Naj ostane, kjer je, ali naj se pogrezne v morje!“ Toda že za nekoliko trenutkov se premislim, zavijem denar v košček platna in potem jamem plav delati.

Med tem opraviлом se je dvignil od suhe zemlje sem močen veter. Nebo je bilo prepreženo s črnimi težkimi oblaci. Sprevidim, da ni varno čakati, skočim toraj naglo v vodo in priplavam srečno h kraju. Hujši je prihajal veter in više so se dvigali mórski valovi — jaz pa sem bil varen v malem šotoru, kakor Krez sred med bogastvom svojim. Vso noč je vihar tako razsajal, da zjutraj razbite ladije ni bilo več videti. Le pri prav plitvi vodi sem ugledal borne podertine iz morja moleti. Spérva se precej preplašim, potem pozabim ladijo in se tolažim, saj sem vse, karkoli je kake vrednosti, celó živali, ki sem še žive našel, prepeljal v novo stanovanje svoje.

Toda to prebivališče je bilo le za silo, ker stalo je blizo brega na vlažnem močvirnatem kraju. Kaj naj si tedaj izberem, šotor ali duplino? Morebiti oboje! In zopet sem šel na ogled in dospel do griča, čegar ena stran je bila visoka stena navpik, in ki je bilo ob enem pripravno zavetje zoper napade zlobnih ljudi in divjih zverin, kakor tudi proti žarečim solnčnim žarkom. Verh tega je bil prost pogled na morje, da sem mogel videti vsako memojadrajočo barko. Na znožji skalnate stene je bila votlina, ki pa tega imena še ni bila popolnoma vredna. Njej nasproti na zgornji ravnini si izvolim prostor za novo prebivališče. Ta ravnina je merila na široko 300 čevljev, na dolgo pa še enkrat toliko; kakor zelen pert se je razprostirala pred šotorom mojim. Na severo-zahodni strani griča ležeča in odperta hladnim vetrovom branila me je pekajoče vročine tropičnega podnebja.

Predno postavim šotor, naredim pred duplino polokrog kakih 30 čevljev dalječ od skale in 60 čevljev v primeru do enega konca do družega. V ta polokrog zabijem kole v dveh verstah šest palcev saksebe tako trdno, da so stali kakor stebri, $5\frac{1}{2}$ čevljev so bili nad zemljo in zgoraj vspi-

čeni. Te versti zvežem z vervmi med seboj na verhu navskriž in ju od strani vprem z drugimi, po $2\frac{1}{2}$ čevlj. dolgimi koli. Ne človek, ne zver ne bi mogla predreti ta plot.

Duri nisem napravil, ampak po lestvi sem plezal čez ograjo. V to plotno terdnjavo prenesem sedaj z neznano težavo vso svojo bogatijo, postavim potem prostoren šotor in zavoljo hudega dežja o nekterih letnih časih razpnem nad njim dvojno streho, to je, nad spodnjo še drugo. Poslednjo pokrijem še z osmolenim platnom, ki sem ga tudi zalotil na ladiji. Nisem več spal na zemlji, ko v prvem stanovanji, ampak prijetno sem se sedaj zibal v obešeni postelji, v kateri se je poprej kapitan gugal.

Pervi popravek sedaj je bil: skalo izvotliti, da va-njo pospravim jedi in blago, ktere sem hotel varovati mokrote. Pri tem delu sem se mudil več dni, toda predno je bilo gotovo, zgodilo se je nekaj, kar moram pred vsemi povedati. Nekega dné je bil silen vihar, v potocih je lilo z neba in germelo strašansko. Kar na mah se zabliška, kraj se za nekaj sekund zasveti v višnjevo-rudeči svetlobi. „Moj smodnik, moj smodnik!“ mislim si. Serce mi je bilo kakor kladvo in da-si je, bil moj strah prazen, vendar vse popustim in začnem strelni prah deliti v majhine oddelke in spravljati v skrinjice. Na ta način sem 240 funtov shranil v 100 raznih zvezkih in drug od družega tako dalječ narazen hranil, da se vsi vkup ne razleté, ko bi se po nesreči kateri zasmobil.

Ko grem pervikrat s puško zjutraj na sprehod, da kaj za zobe ustrelim, radosten zapazim, da je na otoku mnogo koz, pa bile so tako prekanjene, plašne in urne, da se jim nisem mogel bližati na streljaj. Vendar sem opazil, da so vselej silno prestrašene bežale, kedar so me z višave ugledale v dolini, ako so se pa pasle spodaj in jaz sem stal na skali, niso se izmenile za-me. Dozdevalo se mi je tedaj, da te živali pač vidijo od zgoraj navzdol, a težko od spodaj navzgor. To premišljevaje koračim na neki hrib, na znožji njegovem so se pasle čede. Pervi strel med nje zadela je kozo, ki je imela mladiča. Ko stopim k ubiti živali, da jo vzdignem, mladič mirno obstane, še celó za menoj teče v šotor. Hotel sem ga izrediti, ker pa ni maral za nobeno klajo, moral sem ga zaklati in pojesti. Te dve živali ste mi dali mesa na več dni in tako sem si prihranil živeža, ki sem ga bil otel iz ladije.

Odslej sem sleherni dan mahal po otoku, deloma da kaj novega iztaknem, deloma da kaj ustrelim. Polagoma sem

tudi ograjo uterdil, da je bilo v njej prostorniše in zložniše. Kakor sem izračunil, došel sem 30. sept. leta 1659 na ta otok, ki je bil kakih 9° nad ravnikom. Menda 14. dan, odkar sem stopil na suho, začel sem čas šteti, da se ne zmotim v versti dni in mesecev in da ne pomešam delavnikov z nedeljami. Ker nisem premogel niti papirja niti črnila, niti peres, izmislim si pratiko, kakoršne blizo še nikdo ni rabil. Zabijem namreč v zemljo čveterovoglat kol, zgoraj pribijem počez podolgasto leseno plošo, kjer je bilo vrezano z velikimi čerkami:

„Tukaj je Robinzon Kruzoe na suho stopil dne 30. sept. leta 1659.“

Na robu kola narejal sem vsaki dan zarezo, vsaka sedma je bila še enkrat daljša od unih in pomenjala nedeljo; prvi dan meseca je bil zaznamovan zopet s še večjo zarezo. Tako je bilo nekaj časa. V tem sem dupljino razširjal, mizo

in stol tesal in stanovanje svoje vredoval. Pri poslednjem delu naletel sem še na marsiktere reči, ki jih nisem posamezno, ampak zavite in hranjene v omarah ali vrečah pripeljal iz razsute ladije. Našel sem več kompasov, matematičnega orodja, daljnogledov, morskih kart in enake stvari, ki se pa meni takrat niso zdele posebno koristne. Ali jako sem se razveselil, zagledavši vso pripravo za pisanje. Sedaj se v puščavi nisem več čutil tako samotnega, ko poprej; saj sem mogel vse misli in občutke svoje papirju izročati. Sedaj sem se lahko iznebil misli, ki so me doslej neprenehoma vznemirjale in mojo otožnost le množile.

Pričnem tedaj sestavljati dnevnik in zapisavati vse svoje dogodke od 30. sept. sem. Dupljinško in podzemeljsko delo je dobro napredovalo, kar se prigodi nesreča, ki bi me bila skoraj vsmertila.

Dne 10. dec. — Votlino sem do malega izdolbel, kar se mahoma velikanska gruča s strašnim hrušem odterga od stropa in strani. Berž ko ne sem predalječ kopal, da se je sedaj zasula. Sreča za-me, da nisem bil doma takrat, pokopal bi se bil sam. Predno vse popravim, namreč dupljo izpraznim in strop podprem, minulo je dokaj časa.

Dne 27. grudna. — Božični prazniki so bili žalostni, neprestano je deževalo, čepeti sem moral v jami. Britko sem se spominjal domovine in vesele mladosti ter se nehoté prepustil sladkim sanjam, ki so me peljale dalječ čez široko morje tje na obrežje angleško v očetovsko hišo, kjer so starši gotovo s solzami mislili na zgubljenega sina. Britkost se mi slednjič spremeni v gorečo molitev k onemu, ki vse dobro izpeljuje in polagoma se mi vpokoji težko serce.

Še le drugi dan po Božiču se je nekoliko izjasnilo in hladna sapica je igrala po valovih. Šel sem na lov in zvernil mlado kozo, drugo sem pa le obstrelil ter vjel jo in peljal v stan. Tam jej obvežem ranjeno nogo in skerbno strežem. V mojih zdravniških rokah je žival kmalu okrevala in postala tako krotka, da se je mirno pasla blizu mojega prebivališča in ne zbežala.

Peto poglavje.

Robinzonov dnevnik.

Dné 1. januarja l. 1660. — Za novo leto sem si sam sebi voščil, in verjemite mi, da si nisem, Bog vedi, kako priklanjal. Novo leto na pustem otoku, sam, zapuščen brez kakega človeškega bitja. Toda ne obupaj, Robinzon! Naprej, naprej! Obesim puško čez ramo in krenem v notranje kraje otoške. Močno je pripekalo, treba je bilo toraj večkrat počivati v hladni senci košatih dreves. Ko se je jelo mračiti, dospém do več prijaznih dolin, ki so se razprostirale proti sredi otoka. Tu zagledam na različnih krajih obilno kozá, a kedarkoli sem se približal tem živalim, vselej so prekanjeno odbežale. Zato sklenem naslednji dan psa seboj vzeti in ga na koze huskati, da nektere žive dobim v pest in vdomačim. Toda delal sem račun brez kerčmarja; zakaj ko sem naslednji dan Filaksa dražil na čedo, obrnile so se hipoma živali proti psu, tega pa ni kaj mikalo poskusiti se z rogovi dolgobradcev, ampak bojazljivo se je zvijal okoli mene, toraj sem opustil to reč za takrat.

Dné 14. aprila. — Od 3. januarja do danes sem se ukvarjal z vterjenjem svojega gradu. Delal sem na pretege, da-si me je dež enekrati silil po več dni zaporedoma prenehovati. Da sem imel z vsakim posameznim kolom neznanse težave, lahko verjamete, ako pomislite, da sem moral dalječ hoditi po hlode in da me je njih zabijanje stalo neizrečeno veliko truda.

Kedar je vreme dopuščalo, stikal sem po navadno po otoku in marsikterikrat zasledil prav zanimive reči. Tako sem enkrat našel divjih golobov, ki pa ne gnjezdijo kakor navadni lesni na drevju, ampak enako breguljam v gorskih razpokah. Vzel sem nekoliko mladičev in jih gojil; pozneje pa, ko jim je s perutnicami vred zrasla serčnost, odferčali so v stara gnjezda nazaj.

Sicer sem imel mnogo reči, ki so mi bile v samoti kaj ugodne, britko sem vendar pogrešal luči. Kako sem pač hrepenel po onem kosu voska, ki sem ga bil iz Afrike odpeljal! Treba je bilo sedaj premišljevati, kako si drugače napravim svečavo. Dobra misel me prešine in spomnim se loja kôz, ki sem jih jedel. Nabiram ga tedaj v lončeno,

na solncu posušeno posodo in iz stenja, sukanega iz ladjine vervi, začnem vlivati sveče.

V tem času naletim nepričakovano na nekaj posebnega, ob enem veselega. Malo korakov od svoje terdnjave zapazim namreč 10—12 klasov rženih in poleg njih nekoliko pšeničnih in rajžovih bilk. Kako neki so prišla ta žita v to podnebje? Nehoté mi pride na misel, da je tukaj Bog čudež storil, kar se domislim, da sem v deževji tu stresel vrečico, v kateri so bili borni ostanki po podganah objedenih rženih, pšeničnih in rajžovih zern, da sem va-njo hranil smodnik.

S čudežem zginila je skoraj moja hvaležnost do Boga, in vendar bi bil moral prav v tem spoznati posebno znamenje Božje dobrotljivosti, da je ohranil ta zernica.

Dné 16. aprila. — Kočo sem popolnoma ogradil in dovolj sem bil sedaj zavarovan. Tako vsaj se mi je zdelo, a že naslednji dan bi bil skoraj ves sad tolikega časa in truda splaval po vodi. Za šotorom sem nekaj berkljal, kar me nepričakovano osupne grozna prikazen. Zemlja se začne gibati, s stropa v dupljini se vsuje sipa, podpore omahujejo in z neznanskim ropotom padejo na tla. Da bi me razvaline ne zasule, naglo lestvo pristavim in skočim čez plot. Komaj sem bil na uni strani, ogledam, kako se je kake pol ure od mene velikanska skala od hriba odtergala in z gromečim bobnenjem valila v kipeče valove. Nikdar nisem doživel tako hudega potresa, že prvi tresk me je omamil, da sem se nezaveden zgrudil pod drevesom in še le dalječ razlegajoči se šum me je prebudit iz omedlevice. Nehoté in brez nikakoršne pobožne misli mi uidejo besede: „Gospod Bog, usmili se me!“

Sicer sem se zopet oserčil, toda v stan se nisem upal ter obsedel na zemlji, ne vedoč, kaj bi začel. Vedno bolj soparično je prihajalo, nebo se je preoblačilo z deževnimi oblaki in potegnil je veter, ki se je v pol uri spremenil v strašno nevihto. Morje je vrelo in pene so se divje dervile po poveršji njegovem, šumeči valovi so pluskali ob bregove in vihar je s koreninami roval drevje. V treh urah je vtilhnilo bučanje in jelo močno deževati. Sedaj še le se spomnim, da sta veter in dež nasledka potresa in da ga bode toraj skoraj konec. Nekoliko potolažen vernem se v šotor in premočen do kože stisnem se v kot, vedno še v strahu, da se strop nad menoj ne podré. Polágoma se vendar vpokojim in stopim v shrambico, da si s požerkom ruma zopet dušo privežem.

Deževalo je vso Božjo noč in skoraj ves naslednji dan da se nisem mogel ganiti iz stana. Najbolj potrebno se mi je zdelo sedaj, iskati si družega stanovanja, zakaj kako lahko me živega pokoplje še kak tak potres! Sklenem tedaj, šotor prenesti, a premišljujem sem ter tje, kam bi ga postavil. Ko pa vidim, v kako lepem redu je bilo vse okoli mene, kako varno in složno prebivam, in ko pomislim, s kakošnimi težavami sem delal malo terdnjavico, odločil sem se prav težko za preselitev. Začasno sklenem še ostati v starem prebivališču, dokler novega ne napravim in začnem za silo sipo metati iz berloga svojega.

Dné 22. aprila. — Nemudoma sem jel izvrševati svoj sklep. Najprej poskusim svoje tri močne sekire in več majhnih robevníc in spoznam, da sedaj niso za nobeno rabo, ker so se prej pri sekanji in tesanji terdih kolov jako izkerhale. Tu se mi zablišči v glavi: saj imaš brus. Toda prav tako hitro minulo me je veselje, domislivši se, da ga ne morem sukati. Pač malokteri državnik si je tolikanj glavo belil v državnih poslih, kakor jaz, da ga naredim za rabo. Po dolgem premišljevanji se mi je vendar posrečilo, da sem napravil nekako nogavnico, ktero sem z ного gonil, roke pa so bile proste. In postal sem brusač da malo tacih.

Dné 1. majnika. — Ko se zjutraj ozeram po morju, ugledam, stvar, podobno sodčeku, in res je bila, blizo stopivši, mala bečka in nekoliko ostankov naše ladije, čegar rebra so po zadnjem viharji više molela nad vodo. Sprednji kerm ali nos ni tičal ko poprej v sipi, temuž stal 6 čevljev nad poveršjem. Strop ali paruba, odkerhnen od ostalega trupla, ležal je po strani in goré peska so se bile nakupičile okoli ladije, da sem mogel sedaj ob oseku po suhem k razvalinam, ko je bilo treba poprej precej dalječ plavati. Sperva sem se čudil tej spremembi, pa kmalu sem sprevidel, da je to beržkone uzročil potres, ki je tudi barko še bolje razdjal, zakaj sleherni dan so valovi podertine pluskali na suho. Najdeni sodček sem zvalil na breg in našel, da je poln smodnika.

Dné 3. maja. — Danes sem šel z žago k razsuti ladiji in prežagal tram, ki je berž ko ne podpiral zgornji strop. Potem sem kolikor mogoče pesek odpravljjal, toda kmalu je bilo treba nehati, ker voda je jela rasti.

Dné 4. maja. — Ribe sem lovil. Nisem imel sicer terneka, ampak samo kos zakrivljenega železnega drata na dolgi iz razzukane vervi narejeni vervici, vendar sem vjel

mnogo rib, med njimi mladega delfina. Večkrat sem potem še lovil, vjete ribe večidel sušil na solncu in suhe jedel.

Skoraj sleherni dan je bilo kaj opraviti na razbiti ladiji, tergal sem deske iz nje ali izbijal žeblje in drugo enako železnino in pri tem delu našel marsiktere reči za rabo, na primer kos svinca, ki bi ga bil rad odnesel, pa je bil pretežek; zatoraj sem ga razsekal na manjše kosce.

Dné 16. maja. — Vso noč je brila huda sapa in ostanke razsute barke raznesla na vse kraje. Valovi so na suho pluskali zaboje, tesarskega lesa in podnic in moja lesna zaloga na bregu se je pomnožila, da bi si bil lahko ladijo iztesal, ko bi bil le količkaj umel o tej umetnosti. Tudi sod svinjine je priplaval na primorje, pa morska voda je meso tako skazila, da ni bilo za vžitek.

Dné 16. rožnika. — Sprehajaje se na jutro po bregu, zapazim veliko želvo. Bila je prva, ki sem jo tukaj videl. Vbijem in raztelesim jo in njeno kuhano meso se mi je zdelo najprijetnije in najokusnejše, kar sem še kedaj jedel; saj sem pa tudi od prihoda na otok živel samo ob divjih kozah in tičih.

Dné 27. rožnika. — Kakih osem dni sem bolehal, mrazilo me je in po noči nisem mogel spati; verh tega me je silno glava bolela, slednjič se me je lotila merzlica, da sem moral ves dan ležati brez jedi in pijače. Žejalo me je strašno, a same slabosti nisem mogel po vodo. Sedaj se vendar enkrat zopet spomnim Boga, a tako reven in zmeden sem bil, da sem zaklical samo: „O Gospod, ozri se milostljivo na me v moji revščini, usmili se me!“ Utrujen naposled zaspim. Še le pozno po noči se prebudim in se čutim boljšega, da-si me je mučila huda žeja. Ker je pa nisem premogel kapljice vode v hiši, moral sem si odreči tudi to dobroto ter vdručič zadremal.

V tem drugem spanji imel sem strašne sanje. Zdelo se mi je, da sedim unkraj ograje na tleh prav na istem mestu, kjer sem gledal konec potresa. Zdajci stopi iz velikega sivočrnega oblaka velikan, obdan s tako žarečimi plameni, da se mi je kar bliščalo pred očmi. Dolgi bliski švigajo na nebu in ko se njegove noge dotaknejo zemlje, strese se ta v svojem oserčji. Dolgo sulico z roko zavihti proti meni in z germečim glasom preti rekoč: „Ker te toliko opominovanj ni spokorilo, prebodem te malopridnež s to le sulico, umri!“

Pri teh besedah se ves preplašen zganem iz spanja in še dolgo časa potem se nisem mogel prepričati, da so bile le sanje.

Besede te ponočne prikazni so bile žalibog le preresnične, zakaj terd človek sem bil, ker imel nisem prav za prav nobene vere. Lepe nauke očetove sem bil že zdavnej pozabil v onih 8 letih, ko sem se pečal samo z brezbožnimi ljudmi. Nikdar mi ni prišlo na um, v nesreči, ki me je tolikanj preganjala, spoznati pravično šibo Božjo. Odkar sem

bil v Afriki vjet, komaj enkrat sem Boga prosil pomoči, a tudi tedaj ne, ko sem bežal s Ksuriom v tolikih nevarnostih. Ko me je potem sprejel portugalski kapitan, čutil nisem nobene hvaležnosti za čudovito rešitev. Še celó, ko me je pozneje voda zagnala tu na ta otok, nazega in brez pomoči, nisem se kesal zavoljo terdovratnega svojega serca, temuč le tarnal, da sem rojen samo za nesrečo. Sicer sem

takrat, ko sem se iz izburkanih valov srečno otel na otok, čutil v sebi nekako hvaležnost do Boga, toda bila so le znamenja veselja — občutki trenutka, ki se spreminjajo. Svoje nesreče nisem nikakor hotel spoznati za nasledek Božje jeze, temuč prizadeval sem se v sebi zatreti vsakoršno žalost in lakote rešen mislil sem le, kako si stanovanje napravim in življenje ohranim.

Le memogredé se je hvaležnost obudila v meni, ko sem zagledal rasteče žito; ne mnogo več me je strah potresa opomnil najmogočnejšega sodnika. Še le huda merzlica, ves moj revni stan mi je uternil solze in zbudil vest. „Sedaj“, pravim sam sebi, „sedaj se izpolnjuje prerokovanje mojega očeta, ni ga, da me tolaži in mi pomaga. O dobri starši, da bi bil pač slušal Vaša opominovanja; izpolnoval Vaše prošnje in ne zapustil domovine! Moj Bog, pri katerem je vsa moč in vse usmiljenje, ne zapusti me, zakaj moja revščina je velika!“

Tako že zdavnej nisem molil.

Dné 28. rožnika. — Merzlica je odjenjala, vendar sanje pretekle noči so me strašile še dolgo. Čas oddihljeja sem porabil v to, da sem k postelji postavil sklenico vode in nekoliko ruma, da bi hudo žejo utolažil, ako bi me mraz zopet tresel. Na žerjavici sem si spekel kos kozlovine, pa mi ni nič kaj dišala.

Potem sem se šel sprehajat na prosto, toda same slabosti nisem mogel dalječ; toraj sedem na skalo ter se ozeram po širokem, sedaj mirnem in gladkem morju. Tu se mi zbudé misli: „Kdo je stvaril vse te stvari, morje, nebo in zemljo? In kdo vse to ohranjuje in vlada? Ali ne Bog, ki vse vidi, vse vé? Da, on vidi tudi mene. Po njegovi volji, brez ktere se nič ne zgodi, živim na tem otoku; njegovi previdnosti se udam, vse bode prav storil.“

To premišljevanje me jako utolaži in zamišljen se vernem proti domu. Pred njim zagledam zlato-rumeno klasje, sedaj polno dozorenih zern. Bilke potergam, pobrem skerbno sad iz latovja in ga hranim za prihodnjo setev.

Skoraj mi je ta sprehod več škodoval, nego sem mislil, in bal sem se, da se me merzlica iznova loti. Sedaj se domislim, da Braziljci blizo vse bolezni zdravljajo s tobakom. Koj toraj krenem v klet, kjer sem ga imel precej shranjenega. Sam Bog mi je vdihn timer misel; zakaj poleg tobaka našel sem tudi ona tri sv. pisma, ki so mi jih iz Angleškega poslali v Brazilijo. Kako neprecenljive so bile te bukve za me! Kako pa rabiti tobak? Sam nisem vedel. Skušam toraj

tako in tako. Najpred ga nekoliko zvečem; potem denem peresce na dve uri v rum, da bi ga pil; naposled kot tretje zdravilo sežgem ga nekaj na žerjaviči in ta dim sopem. Med temi opravki sem hotel brati, a omotica po mojem nekako čudnem zdravilu ni dopuščala čitati več kokor le-ta stavek, ki sem ga ugledal najprej: „Klič me v sili na pomoč in otel te bodem in ti me bodeš hvalil!“ Te besede, kakor nalašč za-me, neznano so me presunile. Pač rad sem veroval v rešenje svoje; toda dolga leta so poprej še pretekla.

S tobakom navdani rum me je nenavadno omotil in kmalu sem tako terdno zaspal, da sem se prebudil še-le naslednji dan ob treh popoldne. Menim celo, da sem prespal še cel dan, ker na moji priliki mi je potem manjkal en dan. Čutil sem se boljšega, pa silno lačen sem postal. Skuham si toraj močno juhico iz želvine in okrevam odslej od dne do dne, vendar je bilo treba 2. julija še nekoliko tobaka piti.

Od 1—16. julija. — Tako sem se tedaj ozdravil z rečjo, za katero pa nisem porok, da vselej pomaga. Da-si slab in shujšan, vendar nisem opuščal, z nabitim samokresom hoditi po svojem „kraljestvu.“ Na nekem takem sprehodu

dospel sem na prelepe zelene livade, ki jih poprej nisem videl, ter ondi našel tobaka dolgih, krepkih stebel, nekake aloe in cukra; poslednji je bil pa nepopolen in samoraščen, ker ni imel nikakoršne odgoje.

Unkraj te trate stopim v goščavo, kjer je bilo raznih sadežev, zlasti veliko sočnih melon na zemlji in neko grozdje že zrelo na vinski terti, ki se je pohotno ovijala po drevju. Teh grozdov nabere, da bi jih na solncu posušil; zakaj surovih nisem hotel jesti, domislivši se, da je za časa mojega bivanja v Berberiji več angleških robov, ki so preveč vžili žlahtnega tertnega sadu, umerlo za grižo.

To potovanje me je toliko zamudilo, da me je noč prehitela, predno sem se je nadjal. Tudi pretruden sem bil, da bi se vernil domu; toraj sem prenočil pervikrat zunaj šotora.

Kakor na dan svojega prihoda na otok zlezel sem tudi sedaj na drevo in prav sladko zaspal. Zjutraj sem jo mahal dalje po istem potu, vedno proti severu obremen, ker na straneh so mi holmei in griči omejali razgled. Kraj doline se je odperla lepa ravnina, ki jo je močil proti jutru tekoči potok. Krasno je bilo gledati, kako se je pertu enak razprostiral zeleni travnik, obsejan s tisoči in tisoče pisanih cvetlic. Palme so kviško molele košate verhove; oranže, citrone in limone so mi kimale, naj sežem po njih in težko obložen z okusnim sadjem poslovim se od tega rajskega verta, da po hitim proti toliko časa zapuščeni koči. Ko pridem v svojo „hišo“, bili so grozdji pokvarjeni in jagode stlačene, citrone pa, katerih sem našel le malo, prinesel sem srečno domu.

Ona bogata dolina me je odslej tako mikala, da sem se že hotel tje preseliti. Ko sem pa imel iz svojega stana odpert razgled na širno morje in je bilo tedaj mogoče, da kedaj ugledam kako barko mimo jadрати, popustil sem ravno tako hitro zopet to misel. Vendar sklenem v onem blaženem dolu postaviti lopo ali vilo. Neutegoma se lotim dela in ogradim drugo svoje stanovanjske z dvojno verstjo kolov, ki sem jih še prepregel z dračjem in ovijavnimi rastlinami. Mudil sem se pri tem delu do meseca avgusta.

Obešeno grozdje se je dobro posušilo in nemudoma ga pobrem, ker deževni čas se je že napovedal. Dve sto zabojčkov rozin ali civeb sem shranil v hrambo ter si z njimi mogel sladiti prihodnje mesece.

Dné 14. avg. — Danes je jelo deževati in pripravljen sem zopet po cele dni, celo po cele tedne preživeti v dobro vterjeni koči na bregu.

Danes se je v moje veselje pomnožila moja družina. Zginila mi je bila mačka za nekaj časa, nisem vedel, kam? Ko gledam iz terdnjave po okolici, glej! priskaklja mi vesela s tremi mladiči proti koči. Se vé, da sem urno nove goste prijazno sprejel. V zakotji je bila mlade toliko odgojila, da so bili varni pred mačkom in sedaj mi jih je pripeljala.

Od 14—29. avg. — Nепrenehoma dežuje. Živim ob rozinah, kozjem mesu in praženi želvi, ki sem jo vjel na lovu. Dan za dnevom dolbem svojo klet.

Dné 30. sept. — Na zarezih svoje lesene pratike spoznam, da je leto in dan minulo, odkar sem prišel na otok. To obletnico praznujem s hvaležnim srcem do dobrotljivega Boga, ki me je tako prečudno ohranil.

Šesto poglavje.

Robinzon rokodelec in kmetovalec.

Ker sem bil s črnilom le slabo založen in ga skoraj do malega posušil z obširnimi opisovanjem vsakdanjih navadnih dogodovč in opravil, treba jê bilo sedaj resno berzdati premočno veselje do pisarije in zapisovati samo najvažnije prigodbe svojega življenja.

Že poprej sem menda omenil žito, ki sem ga še pre-mogel. Mislim, da dobro zadenem, ako ga po dežji posejem. Z leseno lopato toraj izkopljem in zrahljam nekoliko sveta, razdelim na dva dela, in izročim zernje rodovitni materi zemlji, tretjino pa previdno hranim, ko bi ne bil morebiti naletel pravega časa. Naslednji mesec je bila huda suša in moja setev je komaj jela kaliti. Zato sem kar obupal, da bodem kaj žel, ker do prihodnjega deževja ni moglo zoriti. Poiščem tedaj drugega prostora, zemljo okopljem in posejem ostala zerna meseca svečana koj pred dežjem. Mokri sušec in mali traven sta bila tako ugodna moji žetvi, da sem vsacega žita pridelal po en bokal.

Toda vernimo se k listopadu, ko je slednjič jenjalo deževati. Pervi lepi dan me je izvabil v znotranji otok k mojemu šotoru. Tu najdem vse kakor je bilo pred nekterimi meseci. Ograja okoli poletne hišice je bila popolnoma taka, kakor poprej, le živa meja se je gosto obrasla z zelenimi mladikami, ki so se je pohotno ovijale vse križem. Obrežem jih in vso zmes zopet v nekak red spravim. In res je lopa obetala v malih letih gosto senčnato streho. Enako zeleno steno zasadam potem tudi okoli terdnejše svoje hiše na bregu in iz dalje moje pripovedi se bode pokazalo, koliko mi je to koristilo pri brambi moje perve terdnjave.

Letni časi se v mojem podnebju niso tako prijetno in rahlo verstili, kakor doma, ampak bili so le ali suhi ali mokri: od sred svečana do sred aprila je lilo, odtod do sred avgusta je bilo suho; od sred avgusta do sred vinotoka je deževalo, od sred vinotoka do sred svečana je bila suša.

V prisiljenem samotarstvu od deževnih dneh sem izdelaval raznih potrebnih reči. Poskusil sem tudi je r b a s e plesti. Pri tem so me podpirale skušnje iz mladih let. Kdo bi bil pač mislil, da mi bode kedaj hasnilo, da sem večkrat pokukal k sosеду košarji! Perve veje, s kterimi sem jel

delati, bile so prekerhke. Sedaj ugledam mladike okoli lope. Te se mi zdé boljše. Bile so šibke kakor verbove šibe. Ni bilo toraj težko, da sem z umetnimi svojimi rokami spletel mnogoverstne košarice za različne potrebe. Da-si niso bile preveč lične, za silo so bile vendar le.

Moje življenje je prihajalo vedno složniše, kervavo sem pogrešal le ene same reči: kuhinske posode. Sicer sem imel kotel, a bil je tako velik, da v njem nisem mogel kuhati malega kosa mesa niti juhe. — Kako si toraj pomagam? Mislil sem si: da le najdeš ila, žgeče solnce bode ti že posušilo lonce. No, moji lončarski pridelki! Bog sam vé, kolikokrat sem poskušal, kako prečudno sem obračal in obračal dobro mamico, ki jej pravimo zemlja, kolikokrat so se razsule posode na solncu ali pa pobile pri prenašanji: v dveh mesecih še le po neštevilnih poskušnjah sem stlačil dve gerdi spaki, ki bi ju preveč častil, ko bi terdil, da ste bili le količkaj podobni najslabšim ladjinim verčem.

Z večo posodo tedaj ni bilo nič, toliko bolje se mi je posrečila manjša, kakor: ploščeki, lonci, verčki, sploh vse reči, ki se dajo delati z rokami. Solnce jih je posušilo prav dobro.

To je bilo še dosti ugodno. Kot lončarsk umetnik sem si izdelal razne posode, da v njih hranim mnogoverstnega živeža, take pa vendar še nisem premogel, ki bi sterpela ogenj. Premišljujem toraj sem ter tje, kako z ognjem utrditi lončeno posodo. Ker pa prav nič nisem umel niti o izdelavanji lončarskih peči niti o lošu ali glazuri, s ktero lončarji svojo blago polivajo ali steklenijo, postavim kar v versto velike majolike, na nje nekoliko manjših in okoli vseh zažgem germado, da bi se peščeni deli v ilovici raztopili. V 5—6 urah so lonci rudeči postali. Ogenj je polagoma pojema in imel sem tri dobre verče in dva lonca, ki so bili popolnoma trdni pred ognjem. To je bilo veselje!

Marsikterega kraja svojega otoka še nisem bil prehodil. Snamem tedaj nekega dne puško s klina, vzamem seboj sekiro, dva suhara, zaboječek rozin ter se napotim s psom. Ko dospém konec doline, kjer je stala moja poletna kočica, ugledam na zapadni strani morje in ker je bil zrak čist ko ribje oko, dalječ na obzoru megleno progo, razprostirajočo se kakih 15—20 milj proti jugu. Nisem sicer vedel, je li to bregovje kakega otoka ali amerikanske dežele, dozdevalo se mi je pa vendar, da španske naselbine ne morejo dalječ biti od ondod, in da se utegne vendar kedaj prikazati kaka barka. Morebiti pa tam prebivajo oni divji ljudje, ki člo-

veško meso žró, ter si s tem pridobili žalostno slavo in ime: pesjanerji ali pesjaki?

V tacihi mislih korakam dalje po ravninah in travnikih, kjer so rasla mnogotera krasna zelišča in cvetlice, tu in tam pa tudi kako germovje. Na drevesih so sedeli golobje v tropah, njih kruljenje so prevpile čverčajoče pisane papige. Tacega krasnega tiča moram imeti, djal sem sam pri sebi, in res vjamem mladega pa prevzetnega hrušta ter ga s palico tako zadenem, da qmamljen pade z veje. Kmalu se oživi in radosten ga vzamem seboj.

Po nižavah sem videl tudi živali, podobne našim zajcem, druge so bile menda lesice, toda puške nisem hotel rabiti, ker koze, golobje in želve so mi dajale tako slastno meso in rozine tako okusen prigrizek, da tudi Londonski sejm ne premore boljšega.

Pri preiskavanji otoka preril sem le 2—3 milj na dan, na desno in levo sem pa krenil večkrat tako dalječ, da sem vselej prav utrujen prisopihal na mesto, kjer sem hotel prenočiti. Ležišče so mi bile, ali široke veje na drevesu ali vlažna zemlja pod milim nebom. Ko pridem kraj morja, zavzamem se videvši, da so ti bregovi mojega kraljestva jako prijetniši in da živi tukaj mnogo več živali nego na uni strani. Silno veliko želv se je grelo na pesku in morski tiči brez števila so se ošabno sprehajali sem ter tje.

Dozdeval se mi je sicer ta kraj otoka rodovitniši memo onega, kjer je stala moja hiša, vendar me ni mikalo, preseliti se tu sem. Rajši sem se spustil dalje kakih 12 ur proti jutru. Mejo svojega popotovanja sem zaznamoval s kolom, ki sem ga v zemljo zabil, da bi se pozneje mogel spomniti, do kje sem prišel. Obernem se potem na zahodno stran, da udarim po drugi poti domu. Ko hodim skoraj tri milje, obstanem v kotlu, okrog in okrog med visokimi, gosto obraščenimi gorami, da sem se moral po solncu ozirati, da izvem, kje da sem. Tri dni sem se mudil v tej dolini, in ves čas je bilo nebo tako oblačno, da solnca še videti ni bilo. Nisem vedel, kam bi se obrnil. Prisiljen sem bil toraj, pogledati, kje je koi, in od ondod verniti se domu.

Med potom je pes ugrabil mlado kozo. Urno priskočim, da mu jo iztergam iz ostrih zob. Verv okoli vratu in naprej smo mahali, dokler smo v nekaj dneh prisopihali k stanu, neizrečeno utrujen po žgečem solncu. Več ko mesec dni nisem bil doma. Kako sladko sem toraj zopet zaspal na svoji obešeni postelji!

Najpred sem moral sedaj kletko narediti papigi, ki se mi je že nekoliko privadila. Potem je bilo treba kozo iz lope v dolini spraviti domu in lačno živalico preskerbeti s tečno klajo. Našel sem jo še privezano na istem mestu, kjer sem jo bil pustil, in krotka kakor domača žival je stopala za menoj in mi iz rok zobala vado, s katero sem jo vabil za seboj.

Zopet je napočil dan 30. septembra in zopet sem s postom in molitvijo obhajal obletnico rešitve na ta otok. Dve leti sem živel tukaj, edini prebivalec sem bil, kralj in podložnik ob enem — veliko sem skusil in preterpel v teh dveh letih. In le en sam žarek upanja mi še ni zasijal, da bodem kedaj rešen s samotnega otoka. Vendar zahvalim neskončno dobrotljivega Boga, ki mi je osladil revno moje življenje in brez kterega bi bil nesrečen.

Kedar sem se poprej klatil po ravninah in gorah, da ali kako zver vstrelim ali kaj novega najdem, vsikdar sem se domišljeval, kako nesrečen in zapuščen da sem. Zdelo se mi je, da sem jetnik, ki zapert z brezkončnimi zapahi in velikanskimi ključavnicami velikega morja v divji puščavi žalostno životari brez upanja, da bode kedaj rešen. Večkrat so me motile take misli in prehude žalosti sem roke lomil in britko jokal.

Sedaj je bilo drugače! Nove misli, ki sem jih zajemal iz sv. pisma, bukev vseh bukev, spremenile so me in kedar koli sem bral sveto-pisemske tolaživne besede, utolažil sem se in postajal serčniši. Ta dan sem se celo terdno prepričal, da sem lahko tukaj v samoti srečniši, kakor morebiti zunaj med svetom. Zatoraj zahvalim Boga, da me je tako čudno pripeljal k spoznanji mojih pregreh in zmot.

Pričelo je tedaj tretje leto mojega otoškega samotarstva. Vsakdanje svoje opravke sem precej natanko razdelil tako-le: Najpred sem trikrat na dan nekoliko časa odložil molitvi in branji sv. pisma, potem sem hodil na lov za kake tri ure do poldne, se vé, če je bilo vreme ugodno. Domu se vernivši, sem pospravljaj ali kuhal nabrana jedila. O poldanski vročini sem navadno zadremal. Včasih sem pa hišni red spremenil: zjutraj delal, zvečer lovil.

Listopad se je premikal h koncu in jel sem misliti na žetev. Ali kako se prestrašim, ko se na njivici prepričam, da kozam in živalim, ki sem zajce imenoval, žito jako diši in da so mlade, sočnate bilke skoraj do malega vse bile tako nizko objedle, da niso mogle v latovje. Treba je bilo toraj hitro v okom priti roparskemu razdjanji: ogradim tedaj

njivo z gostim plotom, da nepovabljenim gostom enkrat za vselej pot zamašim. To vam je bilo težavno delo! Tri tedne sem se ukvarjal z njim. Razun tega sem tudi streljal na živali, ki so se po dnevu bližale, in po noči je pes varoval. Kmalu so sitneži izostali.

Bohotno rasteče bilke so privabile k sebi čveteronožne kosmatince, zernje pa je mikalo krilate tice. Ko se namreč nekega dné ozeram po polju, kako kaj kaže, mergolelo je po okolici neštevilnih, raznoverstnih tičev, ki so nekako posmehljivo že čakali, češ kedaj jim pač prepustim njivo. V tacih okoliščinah nisem mogel prizanašati. Vstreljim med najgostejšo tropo in zdajci se dvigne izmed režišča z divjim krohotom kar oblak samih tičev, ki jih doslej še nisem bil zapazil.

Upanje, da bodem kaj našel, bilo je po tacih skušnjah res žalostno, vendar nikakor nisem hotel, da se mi še zadnji žitni ostanki pokončajo. Zato sem pred vsemi pregledal storjeno škodo. Ni bila tako silna, kakor sem si domišljeval, ker zernje je bilo še prezeleno za ptiče.

Ko stojim poleg njive in puško nabijem, posedajo po prvem strelu prestrašene tice na bližnje drevje in prežajo menda, kedaj odidem. Takrat res grem in na videz zapustim polje. Ko bi trenil, planejo požrešne roparice nad rež. To me pa tako razkači, da kar ustreljim med nje in tri smertno ranim. Tako sem jih tedaj dobro izplačal. Kakor na Angleškem tatove obešajo, obesim jih tudi jaz drugim v svarilo in strah. Nasledek tega djanja je bil očiten: nobena žival se odslej ni več upala na moje polje, da, vse so še celo zapustile ta kraj, kjer se jim ni nič kaj varno zdelo. Sedaj sem smel vesel pričakovati grudna, ko žito drugič zori. Kdor bi me bil pa gledal, kako sem žel, serčno bi se bil smejal, zakaj brez kose in serpa mahal sem s krivo sabljo strašno tje po žitu. Nažel sem, Bog si vedi, koliko. Klasje sem nabral v velik jerbas in vsakega posamezno izmamil z rokami. Bokal semena mi je dal kaka dva korca rajža in pol korca reži.

Ta mali pridelek v kruh spremeniti ni kazalo, ko bi bil to tudi vedel in znal; zatoraj ga sklenem shraniti za prihodnjo setev.

Sedaj je bilo treba več sveta obdelati nego poprej, ker semena je bilo več ko za en oral. Drevesa nisem imel, skusil sem tedaj lopato narediti. To me je mudilo ves ljubi teden. A pri vsem tem nisem izdelal prav nič mojsterskega, preokorna in pretežka mi je bila. Delal sem s tem orodjem,

kakor je bilo mogoče in vesel sem bil, da sem seme na prostornih njivah tik svojega stanovanja srečno v zemljo pospravil. Rajžu sem odbral najbolj močvirni kraj, ker sem zapazil, da le na prav vlažnem svetu obilno rodi. Njive sem zagradil z močnim plotom in nadjal se, da se do konec leta dobro obrasté.

O deževji, ki je sedaj nastopilo, tičal sem večidel v koči ter ukvarjal se z marsikterimi opravili. Da se oddahnem, učil sem papigo govoriti. Kmalu je znala brihtna žival svoje ime žlobodrati in na tanko je izgovarjala: „Pol! Pol!“ Ta je bil prvi človeškemu podobni glas, ki sem ga tukaj na otoku čul iz tujih ust.

Sedmo poglavje.

Robinson pek in ladijotesar.

Ni ga bilo na svetu rokodelstva, ki sem ga tako grozno malo poznal, kakor kamen sekati, in vendar je bilo treba premišljevati, kako si osnujem možnar ali kako drugo priložno orodje, da žito v moko stolčem. Tu pač je nepotrebno dostavljati, da v svojih mislih in željah nisem dalje segal ali celó po umetnem mlinu. Dolgo sem iskal kamena, ki bi se dal izvotliti; toda zastonj, kamen na otoku se je tako drobil, da ni bil za rabo. Naposled sklenem kak terd hlod privleči iz hoste.

Z neizrekljivim trudom posekam debelo drevo, na spodnjem kraju odsekam naklu podoben kos, obsekam ga s sekiro in izvotlim na ognji, kakor Brazilski deželani svoje šajke. Tolkač mi je bil bat iz istega lesa.

Pa tudi sito sem moral imeti, da bi moko presejal in očistil otrobov. Tu pa sem bil v zadregi; zakaj premogel nisem ne kanefasa, ne žime, in platna, ki mi je bilo ostalo, imel sem le borne cape. Po dolgem premišljevanji domislim se, da sem iz razbite ladije med drugo mornarsko šaro prinesel tudi nekaj katonastih in mušelinastih rut. Iz teh si napravim tri sitica, ki so bila še dosti dobra.

Med tem je prišel čas žetve. Dobre volje sem jo z jerbasi mahnil na polje in vesel ogledoval bogato žetev. Urno

se lotim dela, žito požanjem in povežem v snope, pomečem v jerbase in odnesem domu. Tu pustim vse, kakor je bilo prineseno, da o svojem času zernje izmanem, zakaj niti poda niti cepca nisem premogel.

Veliko sem nažel. Pridelal sem 20 korcev žita in toliko rajža; zato sem bil prisiljen žitnico razširiti in zboljšati. Že je bilo dokaj časa, da nisem vžival kruha. Sedaj sem imel dovolj blaga. Iz skušnje sem sedaj vedel, da na leto lahko po dvakrat sejem in žanjem; ali bom prihodnjič samo po enkrat sejal, hotel sem spoznati iz tega, koliko bodem sedaj povžil.

Najprej tedaj izmanem klasje, v možnarji stolčem in presejem skozi brogarske rute. Za peko je pa treba, kakor znano, peči in zopet sem bil v hudi stiski, toda sila kola lomi. Naredim iz gline velike, zeló široke, pa ne globoke piskre. Kakor popred lonce, žgem tudi te v ognji. Kedar sem toraj hotel kruh peči, zanetil sem močen ogenj na ognjišču, ki sem ga bil z žganim kamnjem svojega izdelka dobro potaracal, potem žerjavico razberskal, da so se kameni razbelili, za tem žerjavico pobral, pepel čisto pometel in „vsadil“ hlebe ali bolje rečeno plitve opresnike, z lonci pokrtil ter jih okrog obsul z žerjavico in pepelom, da je bila vročina tem večja. Na ta način sem kruh pekel tako dobro,

kakor v najboljši peči; v kratkem sem znal peči celo paštete, pinice, pogače in druge umetne močnate jedi, da se je v prihodnje tudi na moji enolični mizi kaj spremenilo.

Pri teh opravkih spominjal sem se večkrat onega primorja, ki sem ga zadnjič dobro videl kot tamno progo na obzoru, in ker sem si nakrat domišljeval, da je ona dežela gotovo kos Amerike, vleklo me je čez široko morje in silno sem kopernel po njej. Ves navdušen še mislil nisem, kako nevarno da je morebiti ondi. Kakor poprej bi si bil moral reči, da tista pokrajina ni obljubljena dežela, ampak pred ko ne obrežje, kjer prebivajo karajibi, katerim je človeka zaklati in poručati — prava malenkost.

Sedaj sem se prepričal, da voda je mokra. Nazaj sem si želel Ksuriya in barko z latinskim jadrom, v kateri sem se nevarno vozil ob afrikanskem bregovji. Brez pomislika bi se bil iznova izročil burnemu morju.

Toda prazna je bila ta želja. Kar se domislim šalupe ali čolnica naše ladije, ki je ležala precej dalječ na bregu. Urno se napotim gledat, kakošna je še. Najdem jo na istem mestu, pa narobe, ker valovi in viharji so jo vergli na suho v visoko peskovino. Težava je bila, kako čolnič obrniti in iz peska vzdigniti, brez pomočkov mi je bilo pa toliko mogoče, kakor ves otok obrniti. Grem toraj v gozd, posekam nekaj drog in oblikovcev in nesem k čolnu, da poskusim. Če ga spravim na spodnji tram ali podsek in popravim, mislim sam pri sebi, smem upati, da vendar le odrinem ž njim na morje.

Ves moj nepopisljiv trud in vse prizadevanje je bilo zastonj. Ko sprevidim, da ni mogoče ladjico ganiti, začnem pesek izpod nje izkopavati, da sama derkne v vodo. A tudi, ko se je to zgodilo, nisem je mogel poriniti navzdol. Popustim tedaj to trudapolno delo, s katerim sem se mučil 3 do 4 tedne.

Spodletelo mi je sicer, a to me še boljše spodbadalo in v glavo sem si vtepel, da si sam iztešem šajko, kakoršne prebivalci teh krajev delajo brez orodja, da, rekel bi, celo brez rok kar z velikega debla. To se mi ni zdelo samo mogoče, temuč prav lahko in v mislih sem se že veselil: koliko več pripomočkov in orodja da imam jaz mimo zamorcev ali indijancev. Se vé, da je bilo pomisliti, da je bilo meni, ki sem bil sam, mnogo težavniše, nego tem, ki si morejo drug drugemu pomagati. In konečno kaj bi mi koristila najlepša šajka, ki bi je pa ne mogel v morje spraviti?

Človek bi mislil, da so me skušnje pri barki, katero sem se zastonj prizadeval vzdigniti, dovolj jasno učile, da ni lahko, čolnič v vodo poriniti. Vendar ni bilo tako! Ves zbeigan in razmišljen se poprimem dela prav abotno. V časih me je sicer še motilo vprašanje: kako pa bodeš spravil čoln v vodo? toda vselej potolažim strah z bedastim odgovorom: Že dobro Robinzon! Pred šajka, vse drugo bode že šlo!

S kratka: terma je zmagala. Najdem prelepo drevo, kakor nalašč za moj namen. Pri koreninah je v premeru merilo 5 čevljev 10 palcev in 4 čevlje 11 palcev v visokosti 22 čevljev, kjer je bilo drevo tanjše in se razhajalo na več vej. Dvajset dni je bilo treba, da sem poderl tega velikana in 14, da sem mu odsekal veje in verh. Potem sem skoraj ves mesec deblo zunaj obokal, da je dobilo trebušno podobo šajke, ki more na vodi plavati, pa ne se nagniti. In poleg vsega tega sem ga še tri mesece votlil pa ne z ognjem, kakor Indijanci, ampak s sekiro in dlatom.

Ko sem dognal vse delo, veselil sem se neizrečeno; zakaj res še nisem videl tako velike, iz enega debela izsekane šajke, ki je bila prostorna za 26 oseb, toraj tudi za-me in za vse moje blago. Marsikterikrat je zapela sekira, udarilo kladvo, marsiktera sraga je padla pri tem delu in ko bi bil mogel čolnič spraviti v morje, kdo vé, ali bi se ne bil spustil na najnevarnišo pot, kakoršne še ni skusil nobeden prederznež?

Nova ladija je ležala samo 300 čevljev od morja. Svet je jo dvigal proti bregu; to je bila največja overa. A to me ne moti; zato jamem zniževati reber, da bi svet visel proti kraju. To vam je bilo šmentano delo! Pa kaj človek ne stori, da bi se rešil! Ko je bila pot že precej ravna, kar nič nisem bil na boljšem, ker šajka se ni ganila z mesta, kakor popred ne čolnič. Potem premerim daljavo med svojo šajko in morjem, pa tudi, kako globok je svet in kako široko je treba kopati, da naredim kanal do morja ter po njem ladjico spustim v vodo. Ko premišlujem to ogromno delo — kanal bi bil moral biti najmanj 20 čevljev globok — in ž njim primerjam delavne moči, to je, svoji dve roki, izračunim, da dobrih 10—12 let bi minulo, predno dosežem svoj namen.

To me je silno pobilo in sedaj, se ve da sem prepozno spoznal traparijo, da sem pričel delo, ki ga poprej nisem natanko pretehtal in pomislil, je-li ga morem s svojimi močmi dognati ali ne.

Med tem delom mi je minula četrto leto na otoku. Obletnico sem obhajal kakor poprej s pobožnim premišlje-

vanjem, ki me je obilno tolažilo. Vdal sem se v previdnost in voljo Božjo. Svet se mi je zdel, kakor tuja, daljna dežela, kjer smo nekoliko časa živeli, potem jo pa za vselej zapustili in s katero nas ne veže nobena vez. Po pravici sem toraj smel reči svetu, kar je Abraham rekel bogatinu: Med nama je velik prepad.

Črnilo mi je že davno pošlo, da nisem mogel zapisovati znamenite svoje dogodbe. Večkrat sem se kratkočasil s prebiranjem obširnega dnevnika in kedar sem se oziral v pretekle dni, čudil sem se, kako se nekteri dnevi vjemajo, ki so bili za-me posebno osodepolni. Da sem babjeverec, prav lahko bi verjel, v srečne in nesrečne dni.

Oni dan, ko sem staršem ubežal v Hull, vjel me je mornarski ropar in odpeljal v sužnost. Ko sem se rešil iz viharja pri Jarmut-u, prav tisti dan sem srečno pobegnil iz Saleh-a. Dne 30. 1. 1659., bil je moj 26. rojstni god — otel sem se čudovito na ta otok.

Za črnilom mi je zmanjkalo suhara ali cvibaka, in da-si sem ž njim ravnal zelo varčno, pojedel sem ga do čistega že leto pred žetvijo.

V shrambi za oblačila je bilo tudi jako žalo. Že več časa sem nisem imel nič družega nego nekoliko mornarskih srajec, da so me varovale pekočih solnčnih žarkov. Pregledam skrinje in omare in najdem še nekaj obleke za rabo in poleg tega par velikih, poveršnih sukenj. Skoraj sem se smehljaj, ugledavši poslednje, ker v tej vročini bi ne prebil v njih in vendar sem tudi iz njih naredil nekaj pripravnega. Ker so bile vse moje haljine v precej otožnem stanu, poskusim srečo tudi kot pošten krojač ter si vrežem tri kamižole, ki sem jih mislil dolgo nositi. Če so se pa izdelki poveršne obleke obnesli, da se Bog usmili, kako glasno so še le upile moje hlače, kakošen mojster skaza da sem.

Tu moram donesti, da sem kože vseh čveteronogih živali, ki sem jih usmertil, hranil in na drogih na solncu sušil. Nektere so postale tako terde, da niso bile za nikakoršno rabo; ktere se pa niso tako skerčile, služile so mi verlo dobro.

Iz kož si naredim pred vsemi veliko pokrivalo, na katerem pustim dlako zunaj, da sem zavarovan proti dežju. Perva poskušnja je izšla še dosti dobro. Tedaj se prevzamem češ, v meni tiči viši talent za krojaško umetnost, in radosten sklenem, iz posušenih kož sešiti janko in do kolen dolge, široke hlače. A kamižola in irhaste hlače sem tako

preserčno slabo skerpal, da se je visoka misel v mojo mojstersko roko dokaj omajala.

Še nekaj sem težko pogrešal: dežnik ali solnčnik. Pogostem sem bil namreč na prostem, vročina je bila nesterpljiva. Precej časa nisem zmašil nič prida, ker največja težava je bila dežnik tako narediti, da bi se dal zaperati, sicer bi ga moral vedno razpetega nositi, kar bi bilo še bolj nerodno. To nosno streho sem pokril s kožami z dlako venkaj obrneno in tako me je branila dežja in solnca. Kedar je nisem potreboval, zaperl sem jo.

Za silo sem bil tedaj še dosti oskerbljen z vsem potrebnim, kolikor je bilo mogoče v samoti; toda človek nikoli ni ugnan. S koristnim sem hotel strinjati prijetno in česa bi si sedaj bolje želel kakor — pipice! Saj sem se že izkazal v lončariji, da mi je bilo lulo izdelati igrača. Na umetno lišpanje tega orodja se vé, da nisem mogel misliti. Tudi cev se je dobila in sedaj sem žlahtno zelišče pušil po svojem kraljestvu, da je bilo kaj.

Ne morem terditi, da se mi je v naslednjih petih letih pripetilo kaj znamenitega, ker živel sem v istih razmerah, na tistem mestu in prav tako, kakor poprej. Sejal sem, kruh pekel, grozdje nabiral, ter vedno skerbél, da mi ne zmanjka živeža. Tudi na lov sem zahajal, tiče in koze streljal, včasih vjel še kako želvo za okusno juhico in ribaril. Da sem vmes tudi pridno tesaril, lončaril, koše pletel, celo pošteno krojačaril in s tem čast delal tem rokodelstvom, ni treba dostavljati.

V teh petih letih sem posebno meril na to, da iztešem novo barko, pa to reč modrejše pričnem nego popred. Sicer tudi sedaj nisem našel namena svojemu primernega debela blizo brega, ker gozd je bil precej dalječ od morja. Šel sem toraj kake pol ure v notranje in sicer ob potoku, kjer sem s plavi pritisnil h kraju. Ondi najdem slednjič 15 vatlov od vode, česar sem iskal. Najpred drevo podrem, obsekam s sekiro in dletom in v kratkem je bila dodelana šajka. Potem izkopljem šest čevljev širok in štiri čevlje globok kanal in s potom v obrazu spravim barkico z ladjenice v potoček in potem v morje.

Da-si sem nič manj nego dve leti tesaril ladijo, ni bila tolikanj velika, da bi se v njej upal na uno stran, ki je bila po mojih mislih dalječ do 40 milj. Vesel sem pa vendar bil, videvši, kako gladko in varno je plavala moja šajka na valovih in če sem se moral odreči želji, obiskati ono

obrežje, zdela se mi je dosti močna in pripravna, da v njej poskusim vožnjo okoli svojega otoka.

Koj začnem izverševati to željo. Na ladijo postavim malo drevo, obesim na-nj jadro, skerpano iz nekterih platenih cap. Isto tako napravim na obeh straneh skrinjice in shrambe za živež, smodnik in svinec, da so varovani dežja in morskih pen. Znotraj po dolgem izdolbem votlino, položim va-nj pušo in pribijem čez njo platno, da se ne zmoči. Razun tega vtaknem konec barke svojo streho, da bi me branila žgečih žarkov, dodenem kermilo in sidro in začnem za poskušnjo vozariti se za kratek čas.

Po tacih vožnjah prepričan, da je barkica dobra in terdna, nisem se mogel dalje ustavljati želji, jadрати okoli svojega malega kraljestva. V ta namen prinesem v šajko potrebne hrane, namreč 24 hlebov ali rženih opresnikov, lonec rajža, polovico kože in sklenico ruma, verh tega vzamem seboj streliva in dve večji poveršni suknji, da ste mi v hladnih nočeh deloma za ležišče deloma za odejo.

Tako preskerbljen stopim dné 6. nov. v šestem letu svojega vladanja — ali če hočete svoje sužnosti — na ladijo in odrinem. Toda ta pot se je drugače zasuknila, kakor sem mislil. Ko se vozim nekoliko časa in prijadram do izhodnega bregovja, zagledam skalovje, ki je segalo dve milji dalječ v morje, njegove šterline so bile deloma nad, deloma pod vodo. Konec teh čeri se je razprostirala sipa še pol milje dalje, da bi bil tedaj še le po dolgem ovinku prijadral okoli njenega nosa. Ta opazka mi je bila jako neugodna ker se mi je zdelo vendar le prenevarno voziti se med neznanimi pečinami, vernem se v zaliv in sidro veržem. Potem zadenem puško na rame, stopim na suho in krenem na grič, s kterega sem se ogledoval po pečevji. S tega kraja zapazim silen tok, ki je derl prav blizo skrajnega konca sipine. To bi bilo zame lahko nevarno; zakaj, ako me potegne val za seboj, nikdar ne vidim več otoka. Na južni strani je bil enak tok, pa nekoliko dalje od brega. Zavoljo tega je bilo treba veslati kolikor mogoče blizo kraja.

Ob enem je veter pihal in zaganjal valove v skalé in sipo. Tedaj čisto nič ni kazalo odriniti na morje, ker zavoljo kipenja valov je bilo prenevarno voziti se blizo brega, in zaradi toka se nisem smel dalječ spustiti. Zatoraj miren ostanem v zalivu dva dni.

Osmo poglavje.

Robinzonova nesrečna vožnja.

Zjutraj tretjega dne se vleže veter, morje umiri in sedaj še-le odjadram. A moja osoda bodi v svarilo nevednim in prederznim brodnikom! Komaj sem namreč prijadral do konec sipine ter bil le za barkino dolgost od kraja, čutil sem se v globini in tok, močen kakor hudournik, me je tako silno zgrabil, da nisem mogel drugega početi nego delati na vse kriplje, da bi ne prišel sred toka. Toda ves trud je bil zastonj: dalje in dalje so me dervili valovi od sipe na moji levici. Najrahljša sapica se ni ganila, da bi si bil z jadrji pomagal iz toka, z veslanjem tako nisem nič opravil. Že sem menil, da sem izgubljen, ker oba toka sta se stekala, kakor sem opazil na enem mestu in ako zabredem na tisto mesto, telebneta me gotovo z vso silo na široko morje. Pretila mi je poguba ne toliko zaradi morja, ki je bilo zunaj tako mirno, temuč zavoljo pomanjkanja hrane, zakaj s tem, kar sem prvi dan pritiral na barko, in z želvo, ki sem jo vjel poprejšni dan, nikakor nisem mogel izhajati, če me valovi занesejo dalječ na široko morje, morebiti veliko milj od ktereга si bodi brega.

Sedaj sem se milo oziral na samotni in zapuščeni otok, kakor na prelep raj, in preserčno sem si želel nazaj. „Oj srečna samija“, klical sem, „ali te res ne bom nikdar več videl? Ne, nikoli bi te ne hotel zopet zapustiti!“ Še-le sedaj, ko sem mislil, da jo moram izgubiti, spoznal sem vrednost njeno. Z neprestanim veslanjem in neizrekljivim trudom sem se proti 5. uri popoldne z Božjo pomočjo vendar izmetal iz hudih tokov in srečno stopil zopet na priljubljeni svoj otok.

Ko sem bil na suhem, molil sem hvaležnega serca Božjo previdnost in slovesno obljubil, nikdar se ne spustiti na široko morje. Ko se oddahnem ter z južino okrepčam, ležem v senco pod drevo in zaspim. Naslednji dan premišlujem jadrati ob kraju proti zahodu, da ladiji najdem zavetje. Zdajci zapazim nekaj ur dalje kanal, ki je segal v deželo ter vedno ožji izlival se v majhino reko. Ondi pustim barko, vzamem seboj le puško in solnčnik, ker je silno pripekalo in mahnem peš proti poletni hiši, kjer najdem vse pri starem. Zlezem čez plot, ležem v senco in utrujen vročine in dolgega pota kmalu zaspim. Kako se pa prestrašim,

ko zaslišim v spanji glas: „Robin, Robin! Kje si? Robin Kruzoe, kje si? Kje si bil?“

Tako terdo sem bil zasmerčal, da sem se še le po večkratnem klicanji prebudil. In glej, moja papiga je sedela na

plotu in tako kričala! Teh besedi sem jo s kraja učil, kedar sem bil prav žalosten. In tudi sedaj še, ko sem prepričan, da je ona tako besedovala, nisem si mogel razjasniti, kako da je živalica tu sem prišla. Ni se veliko zmenila za moje čudenje, ampak blebetala in prilizovala se mi je, češ, kako vesela je, da me zopet vidi. Se ve, da sem jo z veseljem seboj vzel na dom.

Rad bi bil zopet imel čoln, toda nikakor ga ni bilo mogoče dobiti in tudi mene ni mikalo, še enkrat poskusiti ravnokar prestane nevarnosti, rajši sem hotel pogrešati, kar mi je stalo več mesecev dela.

Tiho in brez posebnih sprememb živel sem dalje nekaj let in tako sprijaznil se s svojimi okoliščinami, da sem se srečnega čutil tudi brez človeške družbe. V tem času sem se izuril v umetnostih in rokodelstvih, s katerimi sem se le prisiljen pečal. Tesarska dela so se mi vkljub pomanjkljivemu orodju obnašala vedno boljše, tudi posoda, ki je prihajala iz moje lončarnice, ni bila tako okorna in sirova, kakor poprej, celo košarstvo se je povzdignilo v mojih rokah. Po

pravici smem tedaj reči, da sem bil najbolji obertni vladar, kolikor jih je bilo.

Najresnejši človek, bi se smeha ne bil ubranil, ko bi me bil videl v moji družini. Pred vsemi bi se čudil mojemu veličanstvu, kralju in vladarju otoka, neomejenemu gospodarju življenja in smerti vseh svojih prebivalcev. S kraljevo častjo sem obedeloval za mizo prav sam sredi vseh dvornikov. Pol, moj ljubljeneec, smel je edini z menoj govoriti, in to pravico je pogosto rabil ter včasih mi celo prederzno sedel na rame. Pes, ki je postal starikav in slaboten, zasedal je kot star skušen služabnik vedno prostor na moji desnici. Dva mačka sta pri mizi prežala kakor dvoraniča na znamenje moje milosti in željno hlatala kose, ki sem jih jima metal. Nista bila pa tista mačka, ki sem ju pripeljal iz ladije, ta sem bil že zdavnej z lastno roko pokopal blizu stanovanja svojega, sedanja mačka sta bila mlajša pervih. Ta rod se mi je bil tako obilno zaredil, da je postal prava šiba; živali so kradle in gospodarile v mojem domu, da je bilo treba terdo na noge stopiti in do malega vse pokončati.

O dolgem mojem bivanji bil je smodnik že tako pošel, da sem jel resnobno premišljevat, s čem si nadomestim to neprecenljivo blago. Kako vprihodnje streljati koze in tiče? Kako braniti se, če me kdo napade? Do zadnjega zerna vendar nisem smel čakati, zato sem začel koze loviti. Sicer sem imel dve, toda ena mi je že zdavnej starosti poginila, druga pa, ki sem jo mlado v tretjem letu svojega samotarstva vjel in udomačil, postarala se je v enajstem letu mojega vladanja že silno, silno. Rad bi jej bil pridružil kozliča, a ni bilo mogoče, ker vselej mi je spodletelo, kedar sem ga mislil v oblast dobiti. Kedar sem namreč vstrelil, ranil sem jih ali prehudo ali premalo: prvi so pocepali, drugi pobegnili. Sedaj v sili začnem zanke nastavljeni in žive loviti. Posebno rad bi bil vjel kozo z mladiči. Berž ko ne se jih je več vjelo, toda vervi niso bile dovolj močne, in mesto vjetih koz našel sem vselej zanke pretergane. Naposled poskusim z j a m a m i, ter ondi, kjer so se koze pasle, izkopljem globoke jame, preprežem z mrežami iz tankih šib, posipljem jih s perstjo in to z rajžem in žitom. Na kozjem sledu spoznam potem, da so zobale žito in ko naslednjega jutra željno pregledujem lovske naprave, res ni bilo ne zerna — pa tudi ni jedne koze. Po več nesrečnih poskušnjah vendar vjamem pozneje v neki jami velikega, tolstega kozla, v drugi pa tri mlade in dve starši kozi in enega kozla. Ta

starec pa je bil tako divji, da se nisem upal blizo njega, da bi ga živega spravil iz jame. Ustreliti ga tudi nisem hotel, ker terdo njegovo meso mi prav nič ni dišalo. Brez daljnega premisleka ga toraj spustim in v dolgih skokih jo popihne v hosto. Takrat se ve, da nisem vedel, da lakota kroti celo leva; ko bi bil kozla le 3 ali 4 dni postil, potem pomolil mu vode in zelenjave, postal bi bil krotak kakor jagnje. Kozice potegnem drugo za drugo iz jame, skupaj privežem in ženem domu. Od kraja kar nič niso hotele jesti, ko so pa nekoliko dni stradale, položil sem jim sočnate klaje, jele so jesti ter se v kratkem udomačile.

Tako se je pričela moja čeda in v mislih sem se že veselil časa, ko bodem imel brez smodnika in svinca dosti kozlovega mesa. A tu se pokaže nova napaka. Nikakor namreč nisem smel dopuščati, da bi se živali pajdašile s tovarši v dolini in gozdu, za to pa je bilo dvorišče premajhino. Treba je bilo tedaj večji prostor ograditi z gosto mejo ali s kolovjem, da domače koze ne bi mogle ubežati, divje pa ne va-nj prodreti.

To se ve, ni malenkost za enega samega človeka, toda sila je pritiskala in ročno začnem iskati pripravnega pašnika, ki bi imel za čedo vode in sence.

Ljudje, ki znajo graditi, smejali bi se mi bili, ko bi bili videli, kako sem si v prvi grajenik izbral enega onih obširnih travnikov, ki jih v zapadnih deželah savane imenujejo.

Nekteri bistri potoki so namakali na enem koncu gosto obraščeno senožet, ograja okoli nje pa bi bila dolga skoraj celo uro. Ne samo, da sem si naložil tako ogromno delo, tudi to je bilo bedasto, da nisem pomislil, da bodo na takem prostoru koze tako divje in da jih bodem tako težko lovil, kakor ko bi proste letale po otoku.

Že je bilo dodelanih 150 čevljev, ko se tega domislim. Sklenem tedaj samo 200 vatlov ograditi, kar bi utegnilo dosti biti za čedo, kakoršno sem hotel v kratkem izrediti, saj si lahko mejo razširim, kedarkoli treba. Tri mesece sem gradil. V tem času so se koze tako udomačile, da so za menoj hodile in zobale iz roke. V 10 mesecih se je čeda pomnožila: bilo je 12 starcev in jarcev in v dveh letih premogel sem 43 kozá, da-si sem jih že več povžil. Pozneje sem ogradil še pet krajev za manjše čede, da sem živali lažje lovil.

Pa ne le z mesom, tudi z mlekom je bila sedaj shramba obilno založena. Namolzil sem sleherni dan 8—10 bokalov mleka in po nekterih nesrečnih poskušnjah sem se celo na-

učil surovo maslo in sir delati, ker sem naletel tudi na sol, ki se je napravljala v globinah na bregu, kjer se je izhlapila morska voda.

Moji obleki bi se v sleherni deželi, kjer ljudje prebivajo, krohotali, ali tudi morebiti vstrašili. Na glavi sem imel povezneno velikansko kučmo iz kozlovine s čopkom, ki mi je visel do ramen in varoval solnca in dežja, ker v tem podnebjju je zelo škodljivo, če človeka dež premoči. Suknja in hlače so bile tudi iz kozlovine, poslednje široke in tako dolgih kocin, da so globoko segale, zategadelj ni bilo treba nogovic. Noge so pokrivala nekake opanke. Čez suknjo sem se prepasal z usnatim pasom, za katerim ste mesto meča tičali sekira in žaga. Naramnica je nosila torbi smodnika in svinca. V košarni je bila hrana, na ramah puška in poleg tega sem moral prenašati še streho, brez ktere mi ni bilo izhajati. Kar zadeva barvo mojega obraza, ni bila še tako rujava, kakoršno bi pričakoval kdo v tako vročem podnebjju.

Deveto poglavje.

Robinzon najde človeško sled.

Dobro opertan pričem novo potovanje, v 5—6 dneh sem ga menil dokončati. Najprej jo primaham do kraja, kjer sem se z ladijo vstavil, da sem zlezal na pečine in ogledal se po okolici. Tudi sedaj priplezam do onega verha in stermé zagledam, da je morje gladko ko zerkalo. Ta čudna prikazen je prej ko ne prihajala odtod, ker voda k bregu priteka in odteka. Ker mi pa stvar še ni bila prav jasna, sklenem jo kakor naravoslovec natanko preiskati. Grem toraj o mraku, ko se je voda odtekala, na grič in tudi sedaj vidim določno silni tok. Ob enem pa zapazim, da je bil od brega kake pol ure dalječ, ko je poprej dervil tik sipine. Pri teh opazkah rečem sam pri sebi, da brez težav lahko z malo barko jadram okoli otoka, le natanko moram oprezati, kedaj voda priteka in odtega. Toda prestane nevarnosti so mi bile še tako živo v spominu, da me kar nič ni mikalo, še enkrat poskusiti srečo z morsko vožnjo. Toda drug, da-si silno težaven naklep mi pride na um, namreč novo barko tesati, da bi imel na vsakem bregu eno ladijo.

Takrat sem imel prav za prav dve naselbini, namreč na podnožji pečin, blizo brega pa šotor ali grad, kakor sem ga rad imenoval, s plotom okoli njega in votlino za njim. Dupljino sem polagoma razširjal, in napravljal kašče, da sem v njih hranil poljske pridelke v velikih jerbasih. Sčasoma so koli druge ograje, ki so, kakor sem omenil, pogнали, dorasli v krepka drevesa in njih veje so se tako zgostile, da še prav blizo ni bilo spoznati, da je za tem zelenim plotom človeško stanovanje. Bolje znotraj na otoku je bilo moje polje, ki sem ga jako marljivo obdeloval, kar mi je pa tudi vračalo bogato letino.

Poleg tega sem si bil napravil še drugo selišče prav blizo svoje poletne hiše. Tudi tam v prijetnem dolu obrasla se je živa meja čversto in dajala hladno senco, kedar sem utrujen tje prišel. Sred nje sem razpenjal platno, postiljal si s kozjimi kožami in o merzlih nočeh odejal se z volnato odejo in velikim plaščem. Tako sem tedaj tukaj po več dni prav složno prebival, kedar sem hotel grad zamenjati za nekoliko časa s poletno hišo.

Prav blizo tej hiši sem si, kakor povedano, nasadil plot za živino. Vedna skerb, da mi kedaj kozé ne prodrejo, dajala mi ni miru, dokler nisem ograje tako zgostil, da skoraj roke ni bilo mogoče skozi vtakniti. In ko so o deževji šibe in protje pognale, podobna je bila meja zgolj neprederljivemu zidovju. V isti dolini rasle so tudi terte, ki so me preživele precej obilno z grozrdjem za zimo, in ker je bilo jako okusno in sladko, posuševal sem jih vedno o pravem času.

Nekega dne zopet poželim ogledati se po otoku, in sicer po izhodni in severni strani in memogredé tudi videti svojo ladijo. Najpred jo mahnem na oni grič, kjer sem prej opazoval, potem počakam, da se je jela voda odtekat, da v plitvi vodi potok prebredem, ki je tekel v podnožji. S perva sem korakal ob bregu, potem krenil proti severu in zvečer sem prispel do reke, ki je bila največa, kolikor sem jih videl doslej. Tudi to sem preplaval in kmalu sem bil na jako pustem, deloma gričastem, deloma skalnatem in z dračjem obraščenem bregu. Že se je mračilo, ko slednjič vendar najdem svoj čolnič. Urno si v njem posteljem, kolikor mogoče, in kmalu terdo zaspi.

Komaj me je jutranja zarja prebudila iz spanja, bil sem že zdrav in vesel na potu. Toda kmalu sem zapazil nekaj strašnega. Ko sem namreč hodil nektare ure, zagledam v pesku prav celo stopinjo človeške noge. Morebiti mislite, da sem se veselil, naj bi se bil, da po tako dolgi samoti

najdem človeka, a koj se domislim divjakov, ljudožercev, ki so neki prebivali na teh otocih, kakor sem bil slišal. Kakor da me je strela zadela, obstanem ugledavši človeško stopinjo, vlečem na uho, ozeram se sem ter tje, toda ne vidim, ne slišim ničesa. Zlezem na bližnji griček, s kterega sem mogel več sveta pregledati, potem se spustim zopet kraj morja, preletam breg od ene strani do druge, ali morebiti zasledim v pesku še ktere stopinje, pa nobene več ne najdem. Potem zopet natanko ogledam sled, da se prepričam ali se morebiti motim. Toda persti, peta, blazina, s kratka, vsi deli človeške noge so bili prenatanko vtisnjeni. Od kod pač ta sled? Te skrivnosti nisem mogel uganiti. Mahoma se neznanu prestrašim, groza mi spreleta vse ude in popolnoma zbežan vderem jo proti domu, boječ se vsakega germa, slehernega drevesa, pričakovaje, kedar je zašumelo v listju, sedaj, sedaj plane divjak nad mene, in naposled prisopiham v svoj grad, ne vedoč, je li sem prišel vanj po lestvi ali skozi skalnate duri. Zajec ne teče tako urno na ležišče, preganjana lesica ne beži tako hitro v svoj berlog, kakor sem jaz takrat tekkel v zavetje.

Strahu in skerbi nisem zatisnil očesa vso noč. Blodile so se mi po glavi čudne reči in enkrat sem celo mislil, da je oni sled peklenščaka — Bog nas obvaruj! — samega. Kako bi neki mogla tudi živa stvar brez ladije priti na otok? kje je bila kaka barka in kako da je bila le ena stopinja, saj je bil svet okrog in okrog rahel in peščen?

Sled noge v pesku mi ne zgine iz spomina. Je-li niso morebiti divjaki iz onega kraja zašli na moj otok? Ker so na najpustejšem kraju stopili na suho, menda jih ni mikalo, tukaj kočje postavljati, vendar so pa lahko zapazili mojo ladjico in spoznali, da tu ljudje živé. Kaj, če se povernejo v večem številu, vjamejo me, zakoljejo in pojedó? In ako se mi kaj tacega ne pripeti, vendar mi lahko koze odženo, tolikanj težavno obdelano polje pokončajo in moje shrambe izpraznijo — gotovo nič manj žalostno za me, ker potem mi je umreti lakote.

Take in enake misli so me strašile tri dni in tri noči in nisem si upal niti stopiti iz skalnate svoje graščine. V tem so popolno pošle voda, mleko in ržena pinica. Te je bilo treba nadomestiti, koze pa mlesti, da jim mleko ne zastane. Sedaj ni pomagalo nobeno obotavljanje in da-si je bilo težko hoditi v notranje kraje, sila me je gnala.

Ko sem nekoliko prestopal, prihajal sem serčnejši, celo smijati sem se začel, da sem tolikanj boječ. Prigovarjal

sem si, da sem videl pač stopinjo svoje noge, da sem se tako rekoč vstrašil svoje lastne sence. Toda serčnost moja se ni posebno izkazala; zakaj predno sem došel do letne hiše, ozerl sem se pač stokrat na desno in levo, gledal pred in za seboj kakor grešnik, ki se pravice boji. Srečno vendar pridem tje in pomolzem kože, ki so me menda že davnej pričakovale.

Nekoliko dni sem tu preživel brez posebnih dogodeb. S puško na ramah ogledoval sem, kar sem bil nasadil, in kože molzel po navadi ko poprej, toda poprejšnega miru in brezskernosti ni bilo več. Sled, sled! Ta mi ni šel iz spomina. Na vsak način, prepričati sem se moral, je-li sem videl stopinjo svoje ali tuje noge. Da se potolažim, sklenem naposled še enkrat oni sled na tanko ogledati in pomeriti s svojo nogo, če se vjamem ž njo ali ne. Ko pa pridem na grozni kraj, prepričam se koj, da tukaj nikakor nisem mogel iz ladije stopiti na suho, ker je bil več ur oddaljen. Slednjič primerim čudni sled z nogo in očitno je bilo, da je bil dokaj daljši in širji od moje noge. Dognano je bilo toraj: sled je bil tujega človeka in berž ko ne kacega divjaka.

To me je neznano prestrašilo. Mraz me je tresel, nisem vedel, kaj početi. Strah me je omamil, da sem bledele prav bedaste reči: Od kraja sem hotel kar vse plotove podreti in živino spustiti v hosto, da je sovražnik ne zapazi in zavoljo nje privabljen večkrat ne pride v goste. Tudi polje in vse, kar sem bil zasadil, šotor in varni gozdek sem hotel pokončati, da bi se nikjer ne poznalo, da tu kdo prebiva: Ves zbehan nisem mogel spati vso noč, še le k jutru utrujen zadremujem. Ko se prebudim, čutim, da mi je odleglo in da sem bolj miren. Slednjič si mislim, da prijetni in rodovitni, suhi zemlji precej bližnji otok menda ni tako zapuščen, kakor se mi je zdelo doslej, da ga toraj vsaj včasih obiskujejo divjaki, ki semkaj prihajajo s šajkami svojimi hoté ali nehoté. Sicer sem tukaj prebival že petnajst let, pa še žive duše nisem videl; vzrok temu je bilo berž ko ne, ker se na otoku, če je kdo res došel, nikoli ni dolgo mudil. Edino nevarno je bilo toraj za-me, ako se nepričakovano priklatijo ljudje tu sem. Ker bi pa ti gotovo nalašč ne prišli, podvivali bi se berž ko ne, kar mogoče naglo zapustiti otok, da jih noč ne prihiti. Ko bi tedaj ugledal divjake, treba bi bilo umakniti se v terdnjavo in za okopi poskriti se.

Najhujše v tem stanu je bilo, da so mi strah, skerb in nepokoj vzeli vso tolažbo, ki mi jo je sicer vera dajala. V Boga, ki mi je tolikanj dobrega storil, nisem nič več zaupal. Žalost, stiske in nevarnosti so me tako poterle, da nisem mogel moliti k Njemu, ki govori: „Klič me v potrebi in rešil te bodem.“ Ko bi bil slušal ta glas in klical v potrebi h Gospodu, serčnejši in stanovitniši bi bil postal in premagal boječnost in strah, ki sta me vsega prevzela.

Sedaj sem se kesal, da sem izkopal iz berloga izhod, ki ni bil dosti zavarovan. Sklénem toraj drugo ograjo nasaditi ne dalječ od zidu, prav ondi, kjer sem pred 12 leti posadil dvojno versto drevja. Ker so se drevesa razrasla, treba je bilo le prazne prostore zamašiti, da postane v kratkih letih gost, močen plot. Imel sem toraj dvojno zidovje, vnanje sem še vtêrdil z deskami, starimi vervmi, šuto in perstjo. Ta nasip sem upeljal ne samo čez izhod, temuč tudi čez studenec, da mi nikoli ne bi vode zmanjkalo.

Ko je bilo vse to gotovo, zasadil sem po vsem bregovju malega travnika pred drugo svojo terdnjavo nad 20.000 verbovih mladik, pustil pa med njimi in nasipom toliko prostora, da sem mogel sovražnika videti, on pa ne se skriti v drevju. Že v treh ali štirih letih bilo je lesovje okoli mojega stanovanja tako gosto, da ga nihče ni mogel predreti, pa tudi ne slutiti, da za to goščavo prebiva človeška duša. Ker do grada nisem pustil nobenega pota obpertega, hodil sem čez nasip po dveh lestvah. Eno sem prisolnil k ne visoki pečini, na katero sem potem postavljajl drugo. Brez njih nikdo ni mogel do mene, ako se ni hotel prepustiti najhujši nevarnosti. Znotraj sem napravil sedem lin tolikošnjih, da sem mogel roko skozi vtakniti; poleg tega sem iz jame persti nanosil ter jo dobro z nogami poteptal, da je zid močen postal skoraj 10 čevljev. V one line spravim ostalih sedem pušek in jim naredim podstavke, da so na njih počivale, kakor topovi na lafetah. Mogel sem sedaj v eni minuti sprožiti vse svoje strelno orožje.

Tako sem tedaj vse storil, kar je velela modrost in previdnost. Pozneje sem se prepričal, da je bilo koristno. Pri teh opravilih pa nisem zanemarjal družih svojih poslov, posebno sem skerbela za koze, ki so mi dajale dosti mesa in mleka, kakor tudi varovale moj smodnik in svinec, ker mi ni bilo treba na lov hoditi. Res žalosten bi bil, ko bi jih bil zgubil; da jih toraj ohranim, najdem po resnem premišljevanji samo dva pripomočka. Pervi je bil, na pripravnem mestu izkopati drugo jamo, da va-njo vsaki večer ženem

svojo čedo; drugi pa na več krajih v hosti skritih ograj napraviti in v vsako kakih šest kozá postaviti. Če kedaj po nesreči zgubim iz čede, v kratkem in brez truda si vendar zgubo poravnám. Ta pripomoček se mi je zdel boljši, da-si je dal mnogo dela.

Začnem tedaj po najnepristopnejših krajih na otoku iskati kolikor mogoče pripravnega mesta. Tu se domislim pečin in dolin, kjer sem o prvem potovanji proti vzhodu zašel. Visoke, gosto obraščene gore so obdajale ondi senčnate razpočene globelji. Nekatere tratice v visokem, gostem lesovji obetale so pripraven prostor moji živini, temveč, ker je bilo treba le malo graditi. V enem mesecu doveršim ograjo in ženem deset kozic in dva kozla v njo.

Ko sem na ta način preskerbel en del svojega živega premoženja, stikal sem zopet po otoku, da bi našel še kak drug prostor v tisti namen. Na tem potovanji dospem nekega dne proti zahodu dalječ, kakor še nikdar ne, in ko pogledam na morje, zdi se mi, da se barka ziblje na lahkih valovih. Težko pogrešam sedaj daljnogleda, ki sem ga našel v mornarskih skrinjah. Dolgo in ostro sem zerl proti onemu kraju, jelo se mi je že bliščeti pred očmi, razločiti vendar nisem mogel, je-li je bila ladija ali ne. Ko pridem z griča, še enkrat terdo in osorno pogledam po dozdevnem čolnu, toda kar nič ne zapazim. Kmalu si vso reč izbijem iz glave ter sklenem vprihodnje nikoli več potovati brez daljnogleda. Bil sem sedaj na kraju, kjer doslej še nisem bil. Kako se pa prestrašim, ko se ogledam po okolici! Hipoma mi je bila sedaj jasna človeška stopinja. Moja groza tačas je bila popolnoma opravičena. Okrog in okrog po bregu so ležale čepinje, roke, noge in druge človeške kosti. Posebno sem se čudil kolobaru, ki so ga divjaki zarisali v zemljo in v njem pri ognju obhajali ostudne pojedine.

Ta pogled me je tako pretresel, da sperva nisem mislil na lastno nevarnost. Ves serdit sem bil nad tako spačenostjo človeško. Take gnjusobe nisem mogel gledati in omedlel bi bil, ko bi ne bil začel močno bljuvati. Tukaj je bila groza in kakor mogoče urno spustim se proti domu. Ko dirjam kake pol milje, obstanem, da se oddahnem. Živo ganjen povzdignem solzne oči proti nebu in Boga preserčno zahvalim za dobroto, da sem bil rojen med ljudmi, ki ne uganjajo tako ostudne reči. Hvaležen sem bil tudi previdnosti, ki je naklonila, da so me valovi vergli na isto stran otoka, kamor so divjaki le malokedaj ali celo nikoli prihajali, in da me mojemu potovanju po otoku vkljub še niso

zapazili. Jako potolažen korakam dalje in pridem v svoj grad zastran varnosti svoje miren kakor še nikdar ne.

Toda kmalu se me zopet polasti skerb in nepokoj. Skoraj dve leti sem kakor jetnik tičal v svojih kočah. Bival sem le pri zasadih, v gradu, poletni hišici in pašniku v gozdu, kamor sem hodil samo koze loviti. Vedno boječ, da bi divjaki ne izvohali mojega selišča, ogibal sem se vsega, kar bi utegnilo razodeti jim moje bivanje. Pred vsemi sedaj nikoli nisem streljal, iz strahu, da me pesjoglavci ne slišijo.

To mi ni težko djalo, ker moje ograje so bile polne kôz, ki so mi dajale okusnega mesa in mleka, iz katerega sem narejal obilno surovega masla in sira. A vse druga je bila z dimom, ki se je valil iz mojega skrivališča! Kako lahko me izda bistrim očesom divjakov! Kedar sem tedaj kruh pekel, lončeno posodo žgal ali kako drugo delo opravljal, kjer je bilo treba močnega ognja, kuril sem z oglji. Videl

sem namreč doma kot deček, kako so derva pod šoto zapalili, razbelili in tako spremenili v oglje. To skusim sedaj in dim se ni več kadil iz kože.

Tudi za ladjico se ta čas nisem dosti izmenil, novo sem si hotel iztesati, da-si moje prve poskušnje v tej umetnosti me niso posebno spodbadale. V sedanjih okoliščinah ni bilo varno, na uno stran otoka hoditi; zakaj kako lahko bi prišel pesjoglavcem v pest, ki bi me gotovo spekli! Ako sem poprej omenil, da se nisem upal puško sprožiti, vendar nikdar nisem z doma šel brez orožja. Vselej sem imel pri sebi po dva ali tri samokrese in meč, h kateremu sem si napravil poseben jermen. Pač mi verjamite, da sem bil v tej opravi dokaj grozen.

Kako vesel in brez skerbi sem zasledil človeško stopinjo! Sedaj pa v vednem strahu pred neznanim sovražnikom prevzel me je do onih trinogov nek serd, da sem na vse načine premišljeval, kako bi jim uničil njih nečloveške gostije in če mogoče iztergal nesrečne žrtve. Ko bi hotel zapisati vse misli in naklepe, ki so mi švigali po glavi, napisal bi debele bukve. Na primer: svet, kjer so ogenj zažgali, hotel sem spodkopati, smodnika natresti 5 do 6 palcev na debelo in rahlo pokriti s perstjo. Kedar bi potem ogenj zanetili, zasmodil bi se strelni prah in raznesel vso divjaško druhal. A tega naklepa nisem mogel poterediti, ko se domislim, da premorem le še malo smodnika. Ob enem tudi ni bilo gotovo, da se vname o pravem času. V drugo sklenem s tremi dvocevkami, dvema samokresoma in nabrušeno sabljo skriti se v pripraven kraj in iz zasede streljati na pesjanarje, kedar so pri kervavi gostiji prav dobre volje. Dva ali tri zanesljivo usmertim z vsakim strelom, mislil sem sam pri sebi, — in če jih potem napadem s samokresoma in sabljo, ugonobim vse kerdelo, ko bi jih bilo tudi 20 mož. Takošne maščevalne želje so mi rojile po možganih več tednov in tolikanj sem imel opraviti z njimi, da sem se celo v sanjah vojskoval z divjaki. In res sem iskal, kje bi se skril; zahajal sem celo na mesto, kjer je bil njih sled, in postajal zelo kervoželjen. Slednjič najdem na zadnji strani griča kotiček, kjer bi jih skrit videl na suho stopiti, odtod bi se potem lahko splazil skozi goščavo do votlega drevesa in ondi prežal. In sedaj sem si mislil kakih 20 ljudi, kako jih moje krogle mečejo na tla in čepinje in kosti sem ter tje ležeče me še bolje razvnamejo. Puške nabijem z 4—5 večimi krogli, lovsko puško z debelim svincem in samokrese s 3—4 manjšimi krogli.

Tako za vojsko oborožen hodim vsako jutro dve uri dalječ na holm gledat, je-li se bliža kaka barka. Ko pa skoraj cele tri ali štiri mesece dan za dnevom prežam na barko in nobene ne ugledam, naveličam se naposled nevspešnega truda.

Ko se nekoliko unesem, začnem stvari premišljevati od druge strani. Kdo — vprašal sem se — kdo me je pa postavil sodnika in maščevalca tem ljudem, ki morebiti menijo, da svojemu bogu prav strežejo! Saj je vojna navada, ki so jo ti narodi zdavnej podedovali po svojih očetih, da vjete moré, in zdi se jim to tako malo neusmiljeno, kakor nam zaklati ovna ali kako drugo žival. Morivci ti ljudje tedaj niso bili v mojih očeh. Če sem jih primerjal kerščanskim vojskovodjem, zdeli so se mi poslednji grozovitniši, ker mnogokrat dajo sila veliko vjetih postreljati ali cele trume posekati, da-si so oddale orožje in prosile milosti.

Res, da divjaki uganjajo kervavo malikovavstvo; ker ljudi koljejo bogovom v dar; ali je pa ta ostudna šega v primeri z gnjusobami, ki so jih doprinašali Španjolci v Mehiki in Peru, kjer so cele narode in plemena iztrebili z zemlje, da se vsem Evropejcem, celo Španjolcem samim studi nečloveško djanje onih osvojevalcev? Te misli so me omehčale zoper divjake in tudi gledé mene se mi je zdelo nečloveško napasti jih, dokler mi nič žalega ne storé. In končno kaj so meni mar nečlovečnosti, ki jih doprinašajo med seboj? Poleg tega bi se bil s prenaglim ravnanjem le še pokončal, ne pa otel.

Naj plane, na primer, kakih 20—30 divjakov nad me, je-li sem si res svest, da užugam vse do slednjega? Da mi le eden uteče, doma naznani zgubo tovaršev na otoku, kmalu seboj pripelje 100 ali 1000 družih, da maščujejo mertve prijatelje. Iz vsega tega posnamem, da je pametno in človeško, ne mešati se med tuje zadeve, temuč vse opuščati, kar bi jih napotilo na sled, da na otoku živi človeško bitje.

Vera združena s treznostjo me prepriča, da so moji kervoželjni naklepi proti divjakom, ki mi še nikoli niso nič žalega storili, naravnost nasproti mojim dolžnostim. Na kolenih toraj Boga zahvalim, ki ni dopustil, da bi bil človeka umoril. Prosim ga, naj me varuje divjih ljudi, ter obljubim, samo tedaj lotiti se jih, kedar bi se moral braniti. Teh misli sem ostal leto in dan in tako malo sem bil hud na tujece, da ves ta čas ne enkrat nisem stopil na grič gledat, je-li se

prikazuje v daljavi kaka ladija, ali je bila o kratkem ktera na otoku.

O sem najst let sem že prebival na otoku in razen one edine stopinje in onih ostankov kervave pojedinje nisem našel nič človeškega. Iz tega sem smel pač posneti, da tujci le malokedaj prihajajo na otok in da tudi v prihodnje ostanem tem bolje skrit, čem skerbnejše se prizadevam, da me nobena reč ne izda. Prav samotarsko sem živel in le malokedaj zapuščal stan, da sem koze molzel in čedo v hosti oskerbljeval. Pri vsem tem vendar nisem bil popolnoma miren, 'kedar sem se domislil barke, ki me lahko divjakom izda. Spravil sem jo tedaj v majhen s skalovjem zavarovan zaliv na vzhodnem koncu, kamor tujci niso mogli zavoljo plitve vode. Vožnja je bila ugodna in srečno sem skril ladijo z drevesom in jadrom, s sidrom in vsem, kar je bilo v njej.

Tako sem tedaj storil za obrambo vse, kar se mi je zdelo potrebno. Toda prekmalu sem doživel nov grozen strah. Oglje mi je do malega pošlo, treba je bilo drugo kuhati. V ta namen grem v skalnato dolino, kjer so bile moje koze. Tam na znožji visocega hriba v duplini najdem za kopó pripraven kraj, zlasti ker se tu v goratem svetu ni bilo bati, da me dim izda. Ko blizo pečevja veje klestim, zapazim za gostim germovjem v skalnati steni tamno jamo, ki je precej dalječ segala v hrib in v ktero bi se menda ne bil upal noben divjak, ko bi prav našel vhod. Ves radoveden si napravim gaz skoz goščo, a hitrejšje sem bil zopet zunaj, nego sem noter prišel, zakaj iz črne teme ste se mi zalesketale kakor žareče zvezde, dve veliki oči, da sem bil popolnoma omoten. Zunaj pred skalnato steno se polagoma ojačim in sram me začne biti, da sem tako plašen. Bedaka se zmerjam in sam pri sebi rečem, da človek, ki že skoraj 20 let prebiva čisto sam na pustem otoku, mora biti bolje skušen in pameten, da ga ne ustraši koj vsaka nenavadna prikazen kakor bojzljivega otroka, saj sem sam strašnejši nego vse, kar utegne biti v berlogu. Ohrabrim se toraj zopet, vzamem gorečo tersko in stopim v jamo. Ko pa prestopim kake tri ali štirikrat, preplašen odskočim, da se mi kar merzel pot polije po obrazu. Lasje so stali po koncu, da bi bili klobuk pahnili z glave, ko bi ga bil imel. Iz jame je donelo kakor zdihovanje terpečega človeka, potem sem čul stokati, zatem šepetati, kakor da kdo govori, in petem zopet globoko zdihovati.

Vse svoje moči zberem in oserčim se z mislijo, da je Bog povsod pričujoč, da me povsod varuje. Še enkrat sto-

pim v jamo in sedaj še le zapazim, da stvar, ki me je tolikanj preplašila, ni bila nič drugega nego velik star kozel, ki je tukaj testament delal ali po domače umiral. Zastonj ga vzdigujem, da bi ga iz jame spravil, prizadeval se je vstati, a vselej se je zopet zgrudil. Pustim ga toraj in mislim: kakor je mene ustrašil, plaši naj še divjake; tako kedaj kateri zaidejo v to jamo.

Ko me stermenje nekoliko mine, ogledam si votlino. Merila je na široko in dolgo kakih 12 čevljev, na visoko pa tri vatre. Ni bila niti okrogla niti čveterooglata, ljudje je gotovo niso naredili, ampak Božja roka sama. Zadej sem videl luknjo, ki je peljala dalje v zemljo, bila je pa tako nizka, da je bilo treba po rokah in nogah plezati va-njo. Ker nisem vedel, kam da pridem, nisem se hotel brez luči prepustiti slepi sreči, ampak sklenil, naslednji dan priti z lučjo. Danes sem dovolj doživel in videl, zažgem toraj kopo, pomolzem kože in odrinem domu.

Naslednji dan pridem s 6 velikimi svečami. Omeniti je treba, da sem že več let dosti dobre sveče vlival iz kozlovega loja, stenj sem pa delal deloma iz starih cap ali vervi, deloma iz posušenih bilk neke koprive. Stari kozel se je o moji nepričujočnosti pritiral do vhoda in ondi obležal. Ker mi je na ta način jamo zadela, spravil sem veliko, težko žival v kraj ter koj pokopal, da me smrad ni nadlegoval. Sedaj prižgem dve sveči in stopim v jamo. Ko dospem do luknje, počenem in plezam kakih 10 čevljev dalječ na rokah — res prederzno početje, ker nisem znal niti kako prostorna je jama, niti kaj pride za njo. Ko se splazim skozi najoži del, odpre se luknja do 20 čevljev in tu ugledam najkrasnejši prizor, kakoršnega še nisem videl na otoku. Sred prelepe jame stojim, stene njene se lesketajo pri žarkih moje luči. Ali so diamanti ali drugi zlatni kamni ali rude? Ali je morebiti zlat pesek, ki se je vledenil pa skalnatih stropih? Ne morem razločiti. Tla so bila suha in ravna, posuta s prav drobno sipo in nikjer najmanjše mokrote, škodljivih soparov ali gerdih strupenih žival. Edina napaka je bila, da je bilo težavno tu-sem priti in da je bilo zelo temno, vendar me je veselilo, da sem naletel na to jamo, ker zdela se mi je varno zavetje. Zatoraj berž sklenem, brez daljnega pomišljevanja sem pospraviti svoje najvredniše in najboljše reči.

Najprej pritiram smodnik, obe lovski puški in tri risanice. Pri tej priložnosti odprem poslednji sodček, ki sem ga vlovil iz morja, in vidim da je morska voda priderla va-nj za dva

ali tri palce visoko in da je tudi smodnik toliko na, debelo postal kakor kepa terd. Ostali je bil za rabo, bilo ga je 50—60 funtov. Vsega sem hranil v jamo in jemal za vsakdanjo potrebo nikoli več, kakor 2—3 funtov. Tudi kolikor sem imel svinca, iz katerega sem vlival kroglice, hranil sem z drugimi dragocenostmi na tem tako varnem kraju. Prepričan sem bil sedaj, da bi me divjaki, ko bi me prav iskali na otoku, tukaj nikakor ne našli in ko bi me našli, ne bi se upali prijeti me. Zdel sem si kakor velikani v starih časih, ki so prebivali v berlogih in razpokah, kjer jih živa duša ni mogla zalotiti.

Deseto poglavje.

Tiho življenje in marsikaj vmes.

Tri in dvajset let sem bil že na otoku. V tem času sem se kraja in samotnega življenja tako popolnoma privadil, da se mi tukaj umreti ni več zdelo žalostno. Samo to me je motilo, da me morebiti divjaki napadejo. Hiševanje sem si vravnal kolikor mogoče prijetno in složno, celo veselje in marsikterega kratkočasa nisem pogrešal. Sicer mi je že v 16. letu mojega pregnanstva poginil zvesti tovarš Filaks, nadomestovale so ga pa dve ali tri ljubljene mačke. Poleg teh imel sem vedno okrog sebe nekoliko vdomačenih koz in kozličkov, ki so za menoj hodili in mi iz rok zobali. Najbolje me je kratkočasil moj stari prijatelj Pol, ki se je polagoma navadil toliko in tako natanko in razločno govoriti, da skoraj človeka nisem pogrešal. Poleg njega imel sem še dve drugi papigi, ki ste tudi prav veselo in glasno klicali: „Robin, Robin! Kruzoe, Kruzoe!“ Še več družih po imenu neznanih tic, ki živijo na suhem in na morji, sem si vdomačil, perutnice jim pristrigel in v ograji prostor za gnezdo odkazal, kjer so se v kratkem jako razmnožile in z veselimi obnašanjem oživile okolico moje grajščine.

Bil sem toraj, kakor spoznate, oskerbljen z vsem potrebnim in popolnoma vdan v osodo živel mirno kakor poprej. Novi naklepi mi šinejo v glavo, da bi zboljšal življenje. Na misel mi pride, kaj ko bi si ga gladil z zlahtnim ječme-

novcem? To je bila nova in ob enem čudna misel; nova, ker že skoro od mladosti sem nisem še okusil kaplje piva; čudna, ker res nisem vedel, kje dobiti k varenji potrebnega orodja. In ko bi ga imel, manjkalo je posode, da hranim pijačo. Vendar ne obupam. Tedne in mesece poskušam in poskušam, toda brez uspeha. Zvest sem si pa bil, da vendar le zvarim pitnega ječmenovca, da le stanoviten ostanem, ko bi me vedni strah pred preklicanimi divjaki ne bil priganjal k imenitnejšim opravkom.

V tem se je približal mesec gruden tri in dvajsetega leta in skerb za ugodno letino me je klicala večkrat ko poprej na polje in k nasajenkam. Ko sem se nekega jutra za rano napotil, zagledal sem čudé se ogenj na bregu, pa ne na svojemu stanovanju nasprotni strani, ampak prav pred svojim svetom in sicer ne dalje nego pol ure. Kako da sem se prestrašil, ne morem dopovedati. Ves zmeden sem zbežal v gozdek in nisem se upal na dan. Od kraja nisem vedel kaj početi. Verh tega me je strah obšel, da ne bi bliže prišli divjaki, zapazili moje žito in družih naredeb spoznali, da tukaj ljudje prebivajo. Ako bi se to zgodilo, nisem dvomil, da ne bodo nehali iskati, dokler me ne najdejo. V tej stiski in nadlogi se spustim kar naravnost v grad, potegnem lestvo za seboj ter se začnem pripravljati na brambo.

Terdno sklenem braniti se do poslednje kaplje. Zato nabašem topove, kakor sem imenoval na podstavah ležeče puške, in vse samokrese s kroglijami in železom. Pri tem pa ne pozabim, izročiti se Božjemu varstvu in prositi ga, naj me otme iz rok teh grozovitnih ljudi. Tako čakam skoraj dve uri, naposled se naveličam dolgega oprezovanja in ker ne morem dalje sterpeti v tem negotovem stanju, prislonim zopet lestvo, zlezem na skalo poleg terdnjave, ležem na trebuh in kukam skozi daljnogled tje, kjer sem prej videl ogenj. Tu vidim kakih 10 nagih divjakov čepeti okoli plamtečega ognja, pa ne da se grejejo, zakaj solnce je pripekalo, ampak berž ko ne, — natanko nisem mogel razločiti — da si napravijo zopet strašno kervavo gostijo. Na enkrat vstanejo in začno plesati ter pačiti in prečudno zvijati se z životom. Ali so bile med njimi tudi ženske, nisem mogel spoznati. Imeli so na bregu privezani dve šajfi in ker je bil ta čas osek, videlo se je, da pričakujejo plemo, ki bi jih odnesel od otoka. Težko je povedati, kako me je pretresel ta pogled, vendar sem prav sodil; zakaj ko je pritok narasel, videl sem, da so divjaki stopili v čolne in z vso močjo odveslali. Opazka, da tujei morejo tu sem le, kadar se voda odteka,

tolažila me je močno, ker v času plema smel sem brez skerbi mahati po otoku.

Ko se odpeljajo, obesim čez rame obe puški, vzamem par samokresov in veliki lovski nož in urno korakam tje, kjer so se tujci gostili. Tu ugledam grozne ostanke njih nečloveškega početja: kerv, kosti in nekatere kose mesa človeških žrtev, ki so jih grozovitneži požerli. Potem grem na grič, kjer sem onikrat našel enake ostanke, in vidim odtod, da so bile tukaj še tri druge šajke divjakov, ki so počenjali enako divjaštvo. Pogled na morje mi je kazal, kako so tudi ti veslali proti domu. Iznova me zgrabi jeza in prvemu, ki mi pride blizu, sklenem pognati kroglo v čepino, naj pride sam ali v tovaršiji. Zopet me obhajajo morilni občutki proti tujcem in premišljujem, kako bi jih najlože napadel, zlasti kedar so kakor ravnokar razdeljeni na dva kampa.

Več ko 15 mesecev je minulo, da se niso prikazali pesjeglavci, vsaj najti nisem mogel nobenega sledu njihovega prihoda. Poleg tega sem si bil tudi svest, da se v sedanjem deževji ne bodo spustili na nevarno morje. Vendar sem bil ves ta čas silno nepokojen. Imel sem jako žalostne dni. Sanje o preganjanji in prelivanju kervi so me terpinčile po noči in budeč sem se bal in maščeval.

Bilo je dne 16. majnika 24. leta — ako sem prav vredoval leseno pratiko — ko je ves dan in skoraj vso noč razsajala huda nevihta z bliskom in gromom. Zamišljen sem bil v sedanje okoliščine svoje. Ravnokar — bilo je na večer — segel sem po sv. pismu, da bi iz tega sv. nevsahljivega studenca zajel tolažbe in trdnega zaupanja, kar me iz pobožnosti preplaši zamolkel strel kakor iz topa.

Ta strah je bil ves drugačen in obudil v meni, se vé, da vse druge občutke. Urno splezam čez plot in hitim na stražnico. Ko pridem na verh in pogledam na šumeče morje, zasveti se odtod vdrugič in pol minute pozneje čujem drug pok. Prišel je iz onega vzhodnega otoka, v katerega sem bil poprej že sam enkrat zašel z ladijo. Berž si mislim, da je gotovo kaka ladija v sili in drugi ž njo veslajoči naznanja svojo nevarnost. Toliko sem še zaveden, da sem spoznal: ako jima jaz ne morem pomagati, morebiti mi o n i pritečete na pomoč. Nanesem toraj suhljadi, kolikor je je bilo dobiti v naglici na stražnico v germado ter jo zažgem, da-si je veter močno pihal. Kmalu je plamen visoko šinil in brezdvomno so ga zapazili na barki, ker so večkrat zaporedoma ustrelili. Vso noč sem ostal na griču, derva nosil in kuril, včasih je po

viharju in noči zamolkli grozni strel bučil na moje uho, na-
posled je vse vtihnilo.

Jutro je bilo jasno in prijetno, nevihta popolnoma po-
legla. Pogledam skozi daljnogled proti izhodu in zapazim
precej dalječ od otoka neko nerazločljivo reč; po mojih
mislih je bila ladija ali barka. Ker pa tudi po dnevu, kakor
si lahko mislite, natanko opazujem ono stvar, pa se kar ne
gane, posnemam, da je ladija ali na mačku ali celo na produ.
Da se tega popolnoma prepričam, napotim se z risanico in
samokresi proti južnemu bregovji in skalovji, kamor me je
bil nekdanj tok zanesel. Tje pridši spoznam o jasnem vre-
menu ostanke razbite barke, ki je poprejšno noč zadela na
skrite pečine. Zdel se mi je prav tisti kraj, kjer je tudi našo
ladijo zadela enaka nesreča. Prav ono pečevje je bilo, ki
me je na moji morski vožnji okoli otoka otelo iz najhujše
nevarnosti. Tako ista reč temu donaša rešitev, drugemu
pogubo.

Razbita barka mi je vzbudila razne misli in premišlje-
vanja. Posebno čudno se mi je zdelo, da ni bilo videti no-
benega človeka. Mislil sem sam pri sebi: ljudje v tami
menda niso zapazili otoka, sicer bi se bili pač podvivali, v
šalupo skočiti. Temu je nasprotoval strel iz topov, zakaj
brez dvombe so videli moj ogenj verh hriba in toraj slutili,
da je suha zemlja blizu. Mogoče, da so stopili v rešilni čoln,
da jih je pa tok kakor mene zgrabil in zanesel dalječ sred
morja, kjer so berž ko ne strašno poginili. Potem zopet pre-
mišljujem, da so čoln zgubili, morebiti, ker so se valovi za-
ganjali v barko in mornarje prisilili, da so čolne pometali v
vodo. Vendar sem pa še upal, da je una barka, ktera je
spremljevala razbito, tej na pomoč prihitela in ljudi rešila.

A vse to se mi je dozdevalo in naj se je zgodilo kar-
koli, ljudje so bili vsega usmiljenja vredni. To je bilo za-me
o tem oziru koristno, da sem sedaj Boga zahvalil, da je v
moji samoti tako očetovsko skerbil za-me in prav mene
ohranil živega in zdravega, ko so mornarji že dveh bark ža-
lostno končali na tem nesrečnem skalovji. Ne morem do-
povedati, kaj sem čutil ugledavši ladjine drobljance. „O da
bi se bila vsaj eden ali dva teh nesrečnih otela, tovarša bi
bila, s kterima bi se pogovarjal!“ Tako sem klical in še
nikoli, kar sem bil na otoku, nisem si tolikanj želel člo-
veka in nikoli tako težko in britko pogrešal ga kakor sedaj.
Na enkrat mi šine misel: kaj ko bi veslal k podertinam?
Morebiti še rešim kakega človeka, in tudi, če doidem pre-

pozno, gotovo najdem v barki marsiktere koristne reči. Ta želja me je tako močno gnala, da se mi je zdela kakor Božje povelje, in da nisem odlašal izpolniti jo.

Najprej tečem v grad iskat, kar je treba za vožnjo. Vzamem dosti kruha, lonec pitne vode, sklenico ruma, jerbas posušenega grozdja in kompas. S tem blagom obložen napotim se k čolnu, izpoljem ž njega vodo, ki se je bila v njem nabrala, in ga vzdignem s proda. Potem pokladam blago lepo čedno va-nj in se vernem domu po drug tovor. Tabart si naložim veliko vrečo rajža, še eden lonec merzle vode, kakih 24 hlebov kruha in pinic, sklenico kozjega mleka in kos sira s praktičnim solnčnikom vred. S potom na čelu pritiram breme v čoln in Bogu priporočevaje se odrinem. Ob bregu veslam, dokler priveslam verh sipine na severo-izhodnem koncu svojega otoka. Sedaj velja, spustiti se na široko morje. Pogled na dereče toke, ki so neprenehoma dervili v neki daljavi na obeh bregovih, spomni me grozne nevarnosti, ki sem jo tukaj že prestal. Misel, da me kak tok seboj potegne in dalječ odnese od brega, popari me tako, da hočem početje opustiti. In res na suho skočim in čoln v malem zalivu privežem. Sedem na griček in v strahu in poželjenju se posvetujem, kaj storiti.

Ko tako duhtam, zapazim, da voda narašča. To je zakasnilo mojo vožnjo za nekoliko ur. Potem si mislim, je-li me ne more eden teh tokov ravno tako hitro k bregu peljati, kakor me je drug od njega odgnal? Da to reč preiščem, splezam na visok grič, kjer sem mogel videti morje od obeh strani in natanko gledati, kako voda odteka in priteka. Tu spoznam, da se valovi blizo brega dervé proti severu, da mi je tedaj le treba kreniti na ono stran in plem me gotovo pripelje nazaj k otoku. To me oserči. Grem s hriba, stopim v čoln, veslam po raznih ovinkih sem ter tje in v dveh urah srečno priveslam k razbiti barki. Ladija, po vnanjem španjolska, bila je v jako žalostnem stanu. Med dvema skalama je bila stisnena; sprednji del in kos boka so močni valovi razdrobili in ker je zadnji konec z veliko silo zadel na pečevje, zlomila sta se sprednji in zadnji jader-nik. Poprečni jadernik na nosu je ostal cel.

Ko pridem do ladije, prikaže se pes, ki ugledavši mene, začne lajati in tuliti. Pokličem ga. Koj skoči v vodo in plava proti mojemu čolnu. Pomagam mu va-nj. Uboga žival je bila na pol mrtva glada in žeje. Pomolim mu kruha in pinic in jedel je hlastno kakor volk, ki je 14 dni stradal v

snegu. Potlej sem mu dal piti in ko bi mu bil pustil, prenapil bi se bil.

Stopil sem potem v barko in najpervo ugledal v spodnji kajuti dva utonjena človeka, ki sta se še v smerti skupaj držala. Berž ko ne so se valovi s tako silo zagnali nad ladijo sred skalovja, da so se ljudje kar potopili kakor na visokem morji. Razen psa ni bilo na ladiji nič živega.

Blago je po večem morska voda poškodovala. V barki sem našel več sodov vina ali žganja, toda preveliki so bili, da bi jih mogel premakniti. Isto tako najdem nekoliko skrinjic, menda lastnina mornarjev, ter jih znesem v čoln in še ne pogledam, kaj da je v njih. Ko bi sprednji del ne bil tako zdelan, zadnji pa ne zadel ob skale, našel bi bil gotovo veliko vrednostnega, ker soditi po tem, kar je bilo v skrinjicah, bilo je v barki mnogo bogastva. Po teku sem sklepal, da je jadrала iz Buenos-Ayres ali Rio dela Plata, na južni strani Brazilije, proti Havani in potem menda proti Španski.

Poleg skrinjic je ležal sodček likera, kakih 20 meric. V kajuti je bilo nekoliko pušek in velik rog. Ker sem imel dovolj strelnega orožja, pustim une in vzamem samo rog, v katerem so bili 4 funti smodnika. Najbolje koristne reči za me so bile: lopatica, klešče, dva majhina kuprena kotlička, bakrena majolika za čokolado in roš. S tem tovorom in psom se napotim proti domu. Rastoči plem mi je ugajal, eno uro po solnčnem zahodu bil sem na otoku.

Ves spehan nisem mogel v terdnjavo. Tedaj ležem, ko se navečerjam, kar v čoln, varen slehernega nepričakovanega napada, ker sem imel zopet čuvaja pri sebi. Okrepčan se prebudim naslednje jutro in po zajuterku, ki sem ga vestno delil z novim prijateljem, spravim blago na breg in natanko pregledam vsako reč kakor človek, ki cestnino pobira. Žganje v sodčku je bil nekak rum, a precej slabši od onega, ki ga v Braziliji pijo. V skrinjicah najdem več reči deloma prijetnih, n. pr. lepo izdelano torbo, v kateri je tičalo več s srebrnimi zamaški zamašenih steklenic, ki so držale po tri bokale dobrega žganja, nadalje dva lonca skuhanega sadja, tako terdo zadelana, da ni mogla morska voda vanj, potem nekoliko jako močnih srajc, do 18 platnenih belih rut in več pisanih ovratnic — skozi in skozi reči, ki sem si jih neznano želel in ki so mi bile ne malo koristne. Naposled najdem prav na dnu skrinjic še tri velike mošnje srebernega denarja, kakih 1100 srebrnikov vkup. V eni je bilo šest cekinov v papir zavitih in nekteri mali kosci zlata, težki

morebiti 1 funt vsi skupaj. Rad bi bil vse zlato, ki za me ni bilo več vredno nego kremenica, zamenjal za par angleških čevljev in nogovic, ki sem jih toliko let tako kervavo pogrešal. Sicer sem čevlje onih dveh v kajuti vtopljenih mornarjev ugrabil in še dva druga pa zasledil v škrinjah, toda tako pripravi in močni niso bili kakor angleški. V drugi škrinjici je bila obleka in dva funta smodnika posebno drobnega, ki je bil namenjen samo za tičji lov. Poslednja škrinja, ki sem jo odperl, hranila je nekaj srebernine, pa nič zlata; berž ko ne je bila kaknega mornarja, una pa ktereга si bodi častnika. Poleg naštetih reči so me najboljše razveselili papir, peresa, nožki in velika steklenica črnila. Kakor vidite, nisem dobil Bog si vedi kaj v razbiti ladiji, toda zadovoljen sem bil s tem, kar mi je prišlo tako nepričakovano v pest. Vse tedaj postavim pod streho v jamo, čoln pa na poprejšnje mesto. Potem se vernem k gradu, kjer je bilo vse pri starem.

Pač so se moje kozce in mačke ne malo prestrašile, ko so ugledale mojega čveteronoga tovarša, ki je glasno za-

lajal nad nje, toda kmalu jih pomirim in vsi prebivalci so odslej skupaj živeli složno in mirno. Ko nekaj dni kasneje zopet grem na breg blizu kraja, kjer se je barka potopila,

najdem v žalost svojo mertvega mornarskega učenca, ki so ga valovi izpljuli na suho. Na sebi je imel samo mornarski jopič, hlače na kolenih stergane, in plavo platneno srajco. Nič ni razodevalo, ktereга naroda da je bil. V žepih njegovih staknem dva majhina novca in pipo, ki mi je bila ljubša, kakor vse zlato in srebro. Sicer nisem zapazil nobenega brodnika nesrečne barke. Po teh dogodbah se je začelo pri meni zopet staro enoterno življenje, samo da sem se vseh reči previdniše lotil in bolje na tanko pazil na vse, kar se je godilo zunaj mojega grada. Kedar sem bil namenjen v poletno hišo, dobro sem se založil z orožjem; ako sem se pa spustil proti jutru, smel sem že bolje brezskrbno, vendar ne brez risanice, zakladnice ali hrame ogledovati. Včasih me je obhajala želja, vdrugič peljati se k razbiti barki, toda pamet me je opominjala: saj ne najdeš ničesa, kar bi ti povernilo težave in nevarnosti druge vožnje. Pri vsem tem si nisem mogel barke izbiti iz uma in menil sem, da me tam čaka kako neprevideno veselje. Kdo vé, ali bi ne bil še enkrat veslal k razvalinam, ko bi ne bili neko viharo noč poslednji ostanki izginili z morskega površja.

Ker nisem, kakor sem pričakoval, na barki našel ljudi, tovaršev v samoti, rodili so se v mojih možganih misel in naklepi, ki so bili prečudni. Zopet me je prijela stara strast do potovanja, moj „podedovani greh,“ kakor sem jo imenoval. Vsaj enkrat bi bil rad s čolničem obiskal ona mojemu otoku najbližja ostrova; odtod bi se spustil menda tudi lahko na ameriškansko zemljo. Tudi sedaj se zopet domislil barkice, v kateri sem nekdaj z zamorcem Ksurijem pobegnil iz Saleha. Ko bi jo bil imel v tacihi trenutkih, gotovo bi se bil zopet na dobro srečo izročil nevarnemu morju, da bi le prišel k omikanim ljudem. Rad bi bil tudi izvedel, kje da prebivajo tujci, ki so me iz zložnega pokoja za vselej izdramili, kako dalječ da je njih dežela od mojega otoka, in vprašal sem sam sebe, zakaj bi pač jaz ne mogel do njih tako lahko, kakor oni do mene. Tega se vé, da nisem pomislil, kaj bi se mi zgodilo, ko bi prišel divjakom v pest in je-li bi se mogel kedaj oteti. Toda tako sem bil zamišljen v novo vožnjo, da mi ni drugo po glavi blodilo nego, kako da srečno stopim na zapadni zemlji na suho. Zopet se mi je zdelo, da ne morem prenašati pričujočih okoliščin in zopet sem tuhtal, kako bi se odtegnil tem žalostnim razmeram. Da sem le unkraj na suhem, našel bi že zaželeno pomoč. Kakor v Afriki bi veslal ob bregu in zasledil kraje, kjer Evropejci prebivajo, ali bi srečal ker-

ščansko ladijo, ki bi me vzela iz usmiljenja na brod ali ko bi mi spodletelo vse, ostalo bi mi slednjič najhujše, to je smert in konec bi bil potem vsemu mojemu terpljenju! Česa se je bilo toraj bati?

Bilo je deževno vreme marca meseca 24. leta mojega prebivanja na otoku. Neko noč kar nič nisem spal, da-si nisem čutil nobene telesne slabosti. Ni mogoče napisati brezštevilne misli, ki so se mi dervile po možganih. Tisto noč so mi po versti stopale pred oči vse dogodbe preteklega življenja, žalostne in vesele. Ko sem se domislil raznih časov svojega tukajšnjega bivanja, primerjal sem poprejšne mirno življenje s plašnim, britkim od trenutka, ko sem ugledal v pesku osodepolni človeški sled. Nikakor nisem dvomil, da so divjaki poprej večkrat prihajali na moj otok, pa ker jih nisem videl, živel sem brez skerbi tje v en dan. Kako dobrotljivo pač ravna z nami Božja previdnost, ki naše presodke in misli tako ozko meji, da mirno in brez težav živimo v sredi med nevarnostmi, ki bi nam vse veselje do sedanjega življenja grenile, ko bi vedeli za-nje. Kolikokrat sem ta čas varen korakal po kraljestvu, ko me je morebiti le kak germ, kak drevo, kak grič, bližnja noč ali kaka druga reč varovala, da nisem zabredel med divjake, ki bi me bili hladnokervno umorili in pojedli, kakor jaz goloba ali drozga. Ne bi bil pravičen do sebe, da ne bi omenil, kako ginjen sem Boga zahvalil, da me je otel iz nevarnosti, ki jih še poznal nisem.

Te misli so mi kri silno razburile in žila je tolkla kakor kladvo. Še le za jutra sem utrujen terdo zaspal. Sedaj se mi je sanjalo, da kakor po navadi hodim po bregu na vzhodni strani otoka in zapazim dve šajki, iz katerih stopi 11 divjakov in nekoliko vjetih, ktere so hoteli pojesti. Mahoma pobegne eden onih jetnikov in se skrije v germovji okoli mojega gradu. Prijazen mu grem nasproti veleč, naj stopi bliže. Ubogi vjeti pade na kolena, prošé pomoči zoper svoje rabeljne. Potem se mi je zdelo, da mu pokažem lestvo, pomagam čez plot ter peljem v hišo, kjer postane moj služabnik. „S tem tovaršem“, rečem sam pri sebi, „bodem mogel doveršiti najiskrenejšo svojo željo; nič me ne overa, da se spustim na široko morje; zakaj on me bode vodil in povedal kaj storiti, kaj opustiti. V tem sanjskem pogovoru se prebudim. Ko mi je bilo popolnoma jasno, da so vsi moji prelepi rešilni načerti le sanjarije, postal sem neznano otožen.

Vendar me je to sanje napeljalo na misel, če mogoče, da divjaka, ki bi ga kanibali privlekli na otok, in hoteli za-

klati, rešim iz morilnih njih rok. Kako bi potem sebe otel, sam nisem vedel. Toda to se je laže mislilo, nego storilo! Takošno početje ni bilo brez največjih težav in nevarnosti in kako lahko bi mi spodletelo! Nasproti pa sem začel zopet dvomiti, je-li so moji naklepi pač pošteni in strah me je bilo, kri prelivati. S kratka: cincal sem sedaj na to, sedaj na uno stran, poslednjič je prevladala želja po rešitvi in skenil sem, po vsaki ceni dobiti divjaka v pest. Kako pa doseči ta namen? Najpripravnije se mi je zdelo, opazovati divjake, kedar stopijo na breg, vse drugo pa prepustiti dobri sreči. Hodil sem tedaj sleherni dan prežat, zlasti na zapadno in južno-izhodno stran. Toda kakor koli sem kukal, ladija z divjaki se vendar le ni prikazala. Tako je prešlo dokaj časa. Vendar serčnost mi ni upadla, veliko več še unemal sem si v mislih serd do pesjoglavcev, da sem kar gorel hrepenenja, poskusiti se ž njimi.

Enajsto poglavje.

Divjaki.

Preteklo je poldrugo leto, kar vidim nekega jutra zgodaj pet šajk vstric veslati naravnost proti svojemu domovju. Tako število me osupne. Vedel sem, da jih je navadno stopalo po 5—6 včasih tudi po več v eno šajko; zato se mi zdi presneto nevarna reč sam zagrabit morebiti kakih 30 mož. Prepaden in skerben se umaknem v svojo terdnjavo. Tu vredim vse potrebno, da spodobno sprejem kakoršno koli obiskovanje.

Ker sem pa gostov čakal in čakal in nobenega pričakal, tudi ne čul nobenega ropota, ki bi bil naznanil njih prihod, minula mi je poterpežljivost. Po vsaki ceni sem hotel vedeti, kaj se godi v moji deželi. Puške prislonim k lestvi, jaz pa sem v dveh skokih verh griča. Previdno se tako postavim, da glava moja ni veliko segala nad mali holmec. Skoz daljnogled zapazim sedaj kakih 30 divjakov, ki so skakali ter se prečudno zvijali in spakovali okoli velikega ognja. Potem vidim, kako so iz šajk vlekli dva nesrečna človeka, da ju zakolejo. Eden se koj zgrudi na tla, zadel

ga je menda kol. V divji naglosti planejo nad njega dva ali trije in zrežejo na kose. Drugega je čakala enaka osoda. Na enkrat pa se v nesrečnejši zbudí veselje do življenja,

pobegne in beži naravnost proti moji koči. Neznano se prestrašim videč, da je krenil na to stran, posebno, ker se je za njim vderla tropa pesjoglavcev. Vendar se ne ganem ter se oserčim še le, ko zapazim, da samo trije možje še preganjajo begajočega, ki je bil pa že tako dalječ pred njimi, da ga ne dotečejo, ako le še pol ure tako naglo beži.

Med njimi in mojo terdnjavo je bil zaliv, katerega sem imel že večkrat v mislih. Tega je bilo treba preplavati, ako je hotel begunec uteči. In res skoči brez pomišljanja v vodo in po 30—40 krepkih udarcih priplava na to stran, spleza urno na breg in neznansko hitro nadaljuje svoj tek. Ko preganjavci prisopihajo do vode, oprežno se eden oberne in jo ubere k gostujočim se tovaršem, ona dva pa plavata za ubežnikom in potratita pri tem še enkrat toliko časa kakor oni.

Sedaj se mi je zdel trenutek, da se spolnujejo moje sanje. Mislil sem, da me je Božja previdnost poklicala, temu nesrečnemu divjaku življenje oteti. Jaderno spustim se s stražnice, zagrabil puške pri lestvi in koračim po bližnici proti morju. Kmalu sem bil med begočim in nasledovalcema

njegovima. Unemu glasno zakličem, toda siromak se me tako ustraši, kakor se je bal svojih sovražnikov. Pomignem mu toraj z roko, naj pride k meni, in ob enem stopim preganjavcema naproti. Bliskoma skočim nad enega in ga treščim s kopitom ob tla. Nisem se namreč upal puško izprožiti bojé se, da strel ne privabi še ostale druhalí, da-si je bila tako dalječ od nas, da bi bila težko čula pok ali ugle-dala dim. Ubitega pajdaš plah obstane. Ko se mu približam, napné lok in hoče izprožiti v me pušico. Toda srečno mu prestrežem in ga ustrelim.

Strel, ogenj in dim tako omamijo ubogega rešenega divjaka, da je ostal, kakor bi ga bila strela zadela. Rajši bi bil menda bežal pred menoj, nego se mi bližal. Zopet mu pomignem z roko, naj pride k meni. Razumel je blezo moje znamenje, ter prestopil, obstal, potem bliže se pomaknil in zopet obstal. Poznalo se je siromaku, da se je tresel, kakor šiba na vodi. Morebiti je mislil, da sedaj je moj jetnik in zdajci pride versta na njega, da bode usmerten. Jaz sem mu kimal in prizadeval se s spijaznimi besedami in znamenji, da mu strah preženem. To ga je nagnilo, da se je jel bliže pomikati, toda vsacih 10—12 stopinj je pokleknil, in s tem kazal svojo hvaležnost in udanost. Nasmehljam se mu sedaj in še enkrat pomignem. Naposled vendar pride tik mene, poklekne, zemljo poljubi, prime desno mojo nogo in si jo postavi na glavo. Menda je hotel s tem na znanje dati, da je odslej moj rob. Vzdignem ga, prijazno pogledam in storim vse, da bi postal pogumniši.

V tem je k zavesti prišel divjak, ki sem mislil, da sem ga ustrelil, ter jel se gibati. Pokažem ga otetemu varovancu. Le-ta spregovori nektare besede, katerih sicer nisem razumel, ki so mi pa bile 25 let sem najprijetniši glasovi, ker prišli so iz človeških ust. Sedaj pa ni bil čas za tako premišljevanje; zakaj ranjeni se je bil že dvignil in moj varovanec se je tega silno prestrašil. Zatoraj pomerim na-nj, da ga usmertim, toda moj divjak, kakor ga hočem zvati, naznanja mi z znamenji, naj mu meč posodim. Dam mu orožje. Kakor blisk plane nad sovražnika in na en sam mahljej mu glavo tako ročno odseka, kakor da je hodil h kakemu evropejskemu rabeljnu v šolo. S tem mojsterskim činom se mi je hotel prikupiti, ker čudno meni nerazumljivo kre-taje in skaklaje se mi je prismijal in pred-me položil glavo in meč.

Najbolje ga je pa osupnilo, da sem unega preganjavca iz tolike daljave usmertil. S perstom mi ga je kazal in zdelo

se mi je, da me prosi, naj ga pustim k njemu, česa mu tudi ne odrečem. Dospevši do merliča, ogledoval ga je čudé se, obračal ga sedaj na to sedaj na uno stran in preiskaval rano, iz ktere je teklo le malo kervi, ker krogla je proderla dalječ v persi in kerv se je razlila proti znotraj. Po tem mertvaškem ogledu vernil se je moj divjak in ker sem hotel oditi, mignem, naj gre za meno. On pa kot sin puščave previdniši od mene, kaže, naj zagrebeva merliča v pesek, da ju ne najdejo tovarši njuni. Temu popolnoma priterdim in v četert uri sta bila zakopana.

Še nisem vedel, kam z divjakom. Po svojih sanjah bi ga bil moral peljati v grad, vendar se mi je zdelo varniše, da grem ž njim v jamo, kraj, ki je bil od mojega stanovanja najboljše oddaljen na otoku. Ondi mu dam kruha, rozin in merzle vode, kar mu je slastno dišalo. Potem mu veržem otep rajževe slame za posteljo in odejo. Kmalu moj divji gost po terpljenju tistega dné mirno zaspi.

Bil je lepo izraščén, krepek, berhek mladeneč kakih 25 let. Obličja ni bil divjega, ampak prijetnega, polnega moškega ponosa. Kedar se je smehljál, kazala se je iz njega celo neka krotkost, kakoršno imajo sicer le Evropejci. Lasje niso bili volnati ali kuštrasti, ampak viseli v kodrih okoli zatilnika. Polti je bil tamno-rujave, a ne one rumenkaste, tolikanj gerde in odurne rujave barve, kakoršne so Braziljci, ampak olivaste, s progami pomešane, ktera je jako prijetna. Obraz je imel okrogel in poln, čelo visoko, usta pravilna, zobe majhine in bele ko repa.

Ko je spal, šel sem v bližnjo ogrado kože mlest. Nisem še izgotovil tega opravka, prileti moj indijanec jaderno k meni, vleže se ponižno pred me, kakor je že enkrat storil, mojo nogo si na glavo postavi in z vsakoršnimi znamenji razkazuje svojo hvaležnost in udanost.

Do malega sem že umel njegova znamenja; zato mu naznanim, da sem zadovoljen ž njim, ter si prizadevam govoriti ž njim. Najprej mu dam spoznati, da naj mu bode ime Petek, ker po svoji pratiki sem sodil, da sem ga rešil v petek. Za tem mu dokazujem, da me mora gospod imenovati. Slednjič mu razjasnim, kaj je da in ne, kako izgovarjati te besedi. S tem sem sklenil prvi nauk v jezikoslovji. Sedaj mu ponudim kruha in v lončeni posodi mleka, sebi pa nadrobim v mleko ječmenovih pinic in mignem, naj me posnema. To je tudi storil in pokazal, da merzlih jedi nikakor ne zaničuje.

Ves ostali dan in naslednjo noč ostal sem pri njem v jami. Ko se je zazorilo, vzamem ga seboj v grad, da ga oblečem, zakaj bil je, kakor ga je Bog vstvaril. Prišedši do pokopališča ubitih divjakov, pokazal mi je natanko mesto ter znamenje dal, da bi merliča rad izkopal in pojedel. Toda gnjus mu izrazim nad takim početjem in z roko mogočno pomignem, naj odstopi, in voljno je ubogal. Potem koračim ž njim na stražnico gledat, je-li so odveslali divjaki in natanko sem skozi daljnogled zapazil kraj, kjer so bili. Njih in šajk njihovih nisem zasledil; gotovo so se toraj odpravili kar nič zmenivši se za ostala tovariša.

Toda to mi še ni bilo dovolj; moj novi pajdaš mi je dal pogum, vse natanko pregledati. Stisnem tedaj Peteku meč v roke, obesim mu pušico in lok, katerih je bil jako vaje, in mu naložim še puško za se, sam pa vzamem dve. Tako oborožena korakava proti taboru divjakov hoteč izvedeti, kaj so počenjali. Ko dospeva do mesta kervave gostije, zastane mi kerv v žilah, ker grozne reči sem tu ugledal. Zemlja kervava, človeške kosti sem ter tje, tri čepine, pet rok, kosti treh ali štirih nog in več na pol snedenih, umazanih in razterganih kosov mesa: to so bila znamenja zmagovalne pojedine, ki so jo tukaj obhajali nečloveški divjaki. Petek mi je dokazoval, da so pesjoglavci 4 jetnike sem pritirali, izmed katerih so tri požerli, četerti da je on sam. Velika bitva je bila neki med njegovim in sosednim rodом; na obeh straneh so jih mnogo vjeli in na razne kraje odpeljali, da jih kakor tukaj porabijo za zmagovalne gostije. Ukažem Peteku čepine, kosti, meso, s kratka vse človeške ostanke na kup znositi in sežgati. Tu je Petek razodel staro pesjanarsko nagnenje; zakaj zeló ga je mikalo po človeškem mesu. A jaz sem mu kaj tacega tako resno in odločno prepovedal, da se ni prederznil streči svoji želji. Celó smert sem mu zažugal, ako bi kedaj še jel človeškega mesa.

Zapustila sva tedaj kraj človeške grozovitosti in krenila naravnost v grad, da služabnika svojega oblečem. Najprej mu dam platnene hlače, potem skerпам telovnik ali lajbič iz kozlovine po najprostejšem kroju, zakaj bil sem že dokaj izurjen krojač. Tudi za jopič sem skerbel in pripravna, precej čedna kučma iz zajčevine je dopolnila Petekovo obleko. S prva je bil kar zamaknen, da bode kakor njegov gospod, a kmalu se mu je zdelo oblačilo okorno, hlače so ga nadlegovale in rokavi so bili preozki okoli ram in rok. Ko sem pa popravil, kjer je bilo pretesno, navadil se je obleke in naposled se prav rad oblačil.

Sedaj sem premišljeval, kam bi utaknil dobrega Peteka, da se mi ga ni treba bati ali da mi ne bode nadležen. Najpripravnije se mi je zdelo, med obema terdnjavama postaviti šotor in sebe dobro zavarovati, ako bi mi hotel Petek kaj hudega storiti. A vse to je bilo nepotrebno, zakaj ni je bilo bolj zveste udane duše, nego je bil moj Petek. Nikoli ni bil svojeglaven in razposajen, vselej je bil pokoren. Serčno mi je bil udan in ljubil in častil me kakor očeta, da smem pač reči, da bi bil za me rad in vesel umerl, ko bi bilo treba. Njegova prijaznost in veselo serce, njegova marljivost pri vsakem delu, ktero mu sem naložil, priljubila mi ga je tako, da nisem ničesa tolikanj želel, kakor razgovarjati se z njim o tem in onem. Zatoraj sem ga pridno učil angleškega jezika ter se veselil njegove dobre glavice. Najbolje pa sem se prizadeval, v njem zadušiti gerdo željo, človeško meso jesti. V ta namen se mi je dozdevalo najpripravnije, navaditi ga na drugo meso. Necega dne ga vzamem seboj in ugledam ne dalječ kozo ležati z dvema mladičema. Primši ga za roko rečem: „Tiho bodi in ne gani se!“ in tisti hip ustrelim kozličev enega. Ubogi dečko se tako prestraši, da se skoraj zgrudi na zemljo, misli je celo, da sem hotel njega usmertiti, ker odpel je jopič in tipal, je-li je ranjen. Potem je pritekel k meni, pal na kolena, jeclal dokaj nerazumljivih besed in prosil, naj mu prizanesem. Prijazno smehljaje primem ga za roko, pokažem na ubitega kozliča in zapovem, naj gre po-nj. Ko je čudé se žival ogledoval, nabijem puško z nova. Nikakor mu pa še ni bilo jasno, kako se je godilo, da je bila žival mrtva. To reč razjasniti, pokažem s perstom na puško, potem na papigo, sedečo streljaj dalječ na drevesu. Sedaj mu z znamenjem razodenem, da tudi tega tiča z risanico lahko ustrelim, naj le natanko pazi na žival, sprožim in papigo poberem z drevesa.

A tudi sedaj se je ubogi Petek silno prestrašil in kazal malikovavsko boječnost pred puško. Ker je namreč ni videl basati, menil je, da se morejo z njo neprenehoma ljudi in živali moriti iz ktere koli daljave. Precej časa je bil kar omamljen in ko bi mu ne bil prigovarjal z resnimi besedami, menda bi bil puško molil po božje. Pogovarjal se je z njo, kakor da ga umé, prosil jo priserčno, naj ga nikar ne ustrelí, in pričakoval pred njo stojé, da mu odgovori. Več dni je minulo, predno se je je dotaknil.

Ko Peteka strah nekoliko mine, rečem mu iti po ustrelenega tiča. Dolgo ga ni bilo nazaj, papiga namreč ni bila

popolnoma mrtva ter sferfetala dalje, naposled jo pritira. Vzemši še kozlička se verneva domu. Tu razsekam žival in kos skuham še tisti večer. Petek je hlastno poručal okusno meso. Čudno se mu je zdelo, da sem svoje jedi 'solil', in dajal mi je na znanje, da je to njemu posebno zoperno. Da bi mi to prav živo dokazal, položil je košček soli na jezik in obraz neznansko raztezoval, potem izplunil kislo mešto in usta izplaknil z merzlo vodo. Jaz sem ga hotel na njegov način prepričati, da nima prav. Vzamem toraj kos mesa brez soli ter se pačim na prečudne viže; toda moje dokazovanje ni veljalo.

Naslednji dan postavim pred tovariša dobro kozjo pečenko. Pripravil sem jo pa, kakor sem nekedaj videl na Angleškem. Vtaknil sem namreč blizo močnega ognja dve palici nekoliko saksebe v zemljo, tretjo pa položil čez uni dve, obesil na vervi meso in ukazal verteti. Petek se je umnemu početju jako čudil. Ko je pa pečenko okusil, ni mogel niti z besedami niti znamenji dosti dokazovati, kako mu ta jed diši, celo tako je bil navdušen, da je kar sam zaterdil in obljubil, da ne bode nikdar več jedel človeškega mesa. Naslednji dan sem Petku zapovedal ječmen mlatiti in čistiti, kakor je videl mene delati, kar je prav urno in dobro izveršil. Tudi sem mu kazal, kako kruh pečem in mlinice delam in druge take opravke. Vse je kmalu umel in o kratkem sem mu lahko brez skerbi vse delo prepustil.

Ker sem moral sedaj naju dva rediti, treba je bilo več žita sejati, da več nažanjem. Poiščem toraj večega sveta za njivo in ga ogradim kakor poprej. Veselo in pridno mi je pri delu pomagal Petek; zlasti ko mu povem, da se to godi zaradi tega, da dobiva jaz in on dovolj kruha.

To leto je bilo res najprijetnije, kolikor sem jih preživel na otoku. Petek se je v nekterih mescih precej dobro navadil angleškega jezika ter znal imenovati vse reči, ki sem jih tirjal od njega, in vse kraje, kamor sem ga pošiljal. Sedaj še-le, ko je preteklo toliko let, vžival sem veselje, pogovarjati se s človekom v maternem jeziku. Verh tega mi je prihajal moj tovariš od dne do dne ljubši. Ker je bil pošten, priprost in udan, imel sem ga čedalje rajši in tudi on me je ljubil, kakor poprej še morebiti nobenega.

Nekega dné sem ga skušal, je-li zeló želi zopet videti svojo domačijo in ker je dosti dobro umel angleški, vprašam ga:

„Ali je tvoj rod kedaj v vojskah zmagal?“

„Da, da,“ odgovori smeja se, „mi bili vselej prvi.“
(Hotel je reči, da so druge premagali.)

„Vi ste se najbolje vojskovali, praviš? Kako pa, da so te vjeli? Petek!“

„Moj rod je vendar le zmagal.“

„Ali zmagal? Ne verjamem, sicer bi ti ne bil jetnik.“

„Gospod, tam, kjer sem jaz bojeval se, bilo je več sovražnikov nego naših bratov; vjeli so enega, dva, tri in mene; sorodniki moji so na drugem kraju, kjer mene ni bilo, premagali neprijatelje in vzeli jim eden, dva, tri tisoč.“

„Zakaj te pa tvoji tovariši niso oteli?“

„Zgrabili naglo eden, dva, tri in mene in tirali v šajke; moj rod takrat ni imel čolnov.“

„In kaj počenja tvoj rod z vjetimi? Ali jih vi tudi ženete proč in jeste, kakor ljudje, ki so bili tukaj na otoku?“

„Gospod, moj rod, tudi je ljudi, vse pojé.“

„Kam jih pa vlečite?“

„Na drug kraj, kakor mislijo!“

„Ali jih tirate tu sem, Petek?“

„Da, da, tu sem in v druge kraje.“

„Ali si tudi ti že ž njimi prišel tu-sem?“

„Prišel, prišel, gospod, od tam-le.“

In Petek je pokazal na severno-zahodno stran otoka, kjer so divjaki na suho stopali.

„Toda“, nadaljujem, „ali šajke ne zgreše včasih prave poti?“

„O, to ni nobena nevarnost. Da le ne zaidejo v tok, ki dervi dalječ v morje. Tudi piha zjutraj druga sapa in zvečer zopet druga.“

Od kraja sem menil, Petek govori o pritoku in odtoku; toda kasneje sem se prepričal, da res dva različna vetrova vladata po teh vodah, ki menda prihajata od mogočne reke Orinoko, v čegar ustji je bil moj otok. Zemlja, ki sem jo videl v zahodu in severo-zahodu, bil je veliki otok St. Trinidad (sv. Trojice).

Izpraševal sem Petka, kakošna je njegova dežela, kaki ljudje so ondi, kako je morje, bregovje in kakošni so sosedni narodi. Odkritoserčno mi je odgovarjal, kakor je vedel in znal, toda zastran ljudi nisem od njega nič družega izvedel, kakor da se jim pravi Karibs. Iz tega sem sklepal, da so menda Karaibi, ki prebivajo od Orinoka do Guiane.

Pripovedoval je nadalje: dalječ tam-le za mescem to je v zahodu, kjer zahaja — so beli in bradasti možje, kakor jaz (kazaje na mojo dolgo brado) in ti možje so

mnogo ljudi pobili. Lehko je bilo uganiti, da je imel Španjolce v mislih. Saj je bila njih grozovitost sploh znana po Ameriki in glas njen se je širil od rodu do rodu.

Ko ga vprašam, kaj storiti, da dojdem na oni otok k belim možem, odgovori: „Da, da, lahko se peljaš tje v dveh čolnih.“ Nisem razumel, kaj je hotel reči z besedami: v dveh čolnih. Slednjič se je pokazalo, da je mislil na šajko, dvakrat večo nego moja. Ker je Petek vedno bolj napredoval v znanji angleškega jezika, hotel sem ga seznaniti z najimenitnejšimi resnicami kerščanske vere. Pri tej priložnosti sva se tako-le pomenkovala.

„Ali mi veš povedati, Petek, kdo te je vstvaril?“

„O, se ve da, moj oče!“

Sprevidim, da tako nič ne opravi; zatoraj drugače poskusim.

„Povej mi, Petek, kdo je naredil zemljo, morje, hribe in gozde?“

„Starček, po imenu Benamuki. Na najvišem hribu prebiva in je veliko starši, kakor zemlja in morje, mesec in zvezde.“

„Ako je tedaj“, uprašam dalje, „Benamuki ustvaril vse stvari, ali ga toraj ne molijo vse reči na svetu?“

Petek sedaj jako resnoben postane in serčno priprosto reče: „Vse stvari pravijo k njemu: O!“

„Je-li hodijo ljudje, ki umerjò v tvoji domovini, na kak drug svet?“

„Da, vsi gredò k Benamuki-ju.“

„In pridejo oni, ki jih pojeste, tudi tje?“

„Tudi, gospod.“

„Ali si kedaj govoril z Benamuki-jem?“

„O ne, mladi ljudje ne smejo k njemu, temuč le stari možje, Uwukakis, ki pravijo: „O!“ S hriba stopaje označujejo, kaj jim je Benamuki razodel.“

Uwukakis so bili toraj njih duhovniki, ki so nevedno ljudstvo sleparili s praznimi vražami in tako ohranili sebi spoštovanje do duhovskega stanu. Učencu sedaj razkrijem vso sleparijo in živo mu pred oči postavim pravega Boga, stvarnika nebes in zemlje in očeta nas vseh. Govoril sem, kako mogočen in previden je, vse je v njegovih rokah, po svoji volji daje in jemlje. Petek je zvesto poslušal. Posebno ga je veselil nauk o našem Zveličarji, Jezusu Kristusu, kakor tudi, kako močna je molitve, ki jo pošiljamo k Bogu v nebesih.

Nedolžno in priprosto zaverne potem Petek: „Dobro! Če je Bog nad solncem in zvezdami in molitve naše sliši,

tedaj je pač veči memoBenamukija, ki molitve Uwukakijev le takrat čuje, kedar sami pridejo do njega!“

„Prav imaš, Petek! Bog je velik in mogočen, kakor nobeno drugo bitje.“

Sleherni dan sem sedaj podučeval Petka v naukih naše vere in mu zlasti razodeval zveličansko skrivnost našega odrešenja po Jezusu Kristusu, ki se je na Golgati za nas daroval. Vso revščino sem lože prenašal, odkar sem imel tolikanj zvestega tovariša. Stanovanje mi je postalo ljubše in nič več se mi ni zdela nesreča, da sem zašel na ta otok.

Neznano me je veselilo, da sem mogel Petka učiti, pravega Boga spoznavati. V treh letih, ki sva jih preživela skupaj, čutila sva se popolnoma srečna in v nemal naju je terdni sklep, stanovitna ostati v zaupanju v Božje usmiljenje.

Poleg verskih pogovorov pripovedal sem prijatlu svoje poprejšne dogodbe, kar mi je dajalo pogostoma priložnost lepe nauke saditi v mehko serce divjakovo. Vmes sem tudi marsikaj omenjal o evropskih deželah in narodih, opisoval svojo domovino z velikanskimi mesti, kjer je živahna obertnija, razkladal, kako velike in imenitne so naše ladije, ki plavajo po vseh morjih in so v dotiki z najbolj oddaljenimi ljudstvi. Razodel sem mu tudi, kaj je smodnik in svinec in učil ga streljati divjaščino. Podaril sem mu velik nož za rabo, kar ga je močno razveselilo, ter dodal pas z nožnico, kakor jih imajo pri nas za lovske nože. Mesto tega sem mu izročil sekirico, ki je večkrat koristniša memo noža.

Na enem najinih skupnih sprehodov pokažem mu ostanke svoje ladije, ki je popolnoma razpadla. Petek se zamisli. Vprašam, kaj da premišljuje in naposled odgovori:

„K rodu našemu vidim prihajati ladijo, kakoršna je ta.“

Teh besedi ne razumem, zatoraj ga vdrugič vprašam, kaj da hoče povedati. Sedaj mi razloži, da je neugodno vreme ladijo moji enako priplulo v njegovo domačijo. Menil sem sam pri sebi, da se je ondi kaka evropejska barka razdrobila in vihar čoln treščil na breg Karaibske dežele. Ko pa Petek pristavi: „Bele, bradaste može smo oteli, da se niso potopili“, nategnem neznano ušesa in uprašam: „Koliko belih mož je bilo v čolnu?“

„Sedemnajst“, odgovori Petek naštevši jih na perstih.

„In kaj se je zgodilo ž njimi?“

„Vsi živijo in bivajo pri mojih bratih.“

„Ali pač veš, koliko je tega?“

„Dobro znam, Robin, tega so 4 leta.“

Tu se domislim, da prav takrat se je razbila ladija, ki so njene razvaline obstale blizo mojega otoka. Menda so se brodniki rešili v čolnič in vihar in valovi so jih zanesli na bregovje onih divjakov.

„Rekel si mi poprej, Petek, da beli može stanujejo pri tvojem rodu. Kako da jih tvoji prijatli že niso požerli?“

„Ne“, zaverne Petek, „pobratili so se z nami in mi ne jemo ljudi, ki jih ne vjamemo v vojski. Verlo dobro se jim godi in naši bratje jim dadó, česar potrebujejo.“

Precej časa je minulo po tem pogovoru. Necega dne koračim s tovarišem na rob južno-izhodnega berda. Nebo je

bilo jasno in ne oblačica ni bilo na modrem nebesci, zrak svetel in od morja sem je pihljala hladna sapica. Petek se je ozerl na neizmerno morje in neprestano gledal na eno mesto. Mahoma se vznemiri, začne plesati, skakati in ukati ter me kliče:

„Robin, Robin, pojdi hitro sem!“

„Kaj je, Petek?“

„O veselje! Kako srečen sem. Domovino vidim. Tam le pride moj rod!“

Kar je mojega dobrega prijatla tolikanj razveselilo, užalilo je mene. Kaj ko bi Petek res hrepenel po očetnjavi? Od tega trenutka sem sumničil svojega prijatla in ta sum me je nadlegoval več tednov. Postal sem čmeren in tih; toda krivico sem delal ubogemu dečku, ker tako zaupen, tako udan mi je bil, da sem slednjič zaupal v odkritoserčnost in prijateljstvo njegovo.

Ko sva bila nekedaj zopet na onem verhu, po meglestem vremenu, začnem Petka skušati.

„Pač bi bil srečen, kaj ne da, ko bi se vernil v domačijo k svojim bratom?“

„O da, Robin, zelo vesel bi bil, videti svoje ljudstvo.“

„Menda bi tudi rad, kakor tvoji divji bratje, jedel zopet človeško meso?“

„O ne, ne! Petek ne bode jel nikdar človeškega mesa; bratom bode rekel, ljubite se med seboj, ne molite Benamuki-ja, jejte kozje meso in družih živali in pečite režen in ječmenov kruh.“

„Ali se pa ne bojiš, Petek, da te ubijejo, ako tako govoriš?“

„O ne, ne, Robin, ne bodo me umorili; radi se bodo učili.“

„Tedaj bi rad šel domu?“

„O se ve da! Toda kako plavati tako dalječ tje do one dežele?“

„Šajko ti hočem stesati.“

„Je-li pojdeš potem? Zakaj brez tebe ne zapustim nikdar otoka.“

„Jaz, Petek? Berž bi planili tvoji bratje nad mene, ubili me, razkosali in na ognju pekli.“

„Ne, ne, Robin, to se ne bode zgodilo. Povedal jim bodem, da si mi življenje otel, da me ljubiš po bratovsko in da naj tudi tebe ljubijo in ti dobro storé.“

„Tedaj še enkrat, zakaj se nočeš sam verniti domu?“

„O gospod, pač si zelo hud na me, da me odganjaš!“

„Prav nič nisem hud ljubi Petek! Le še razveseliti sem te hotel pustivši te radovoljen domu.“

„In Petek ostane pri tem: nič brez gospoda.“

„Kaj pa počnem pri tvojem ljudstvu?“

„O, tam je dosti opraviti. Kakor si mene učil in poljšal, napeljal bodeš tudi moje brate k čednemu obnašanju.“

„Ljubi moj Petek! Šam ne veš, kaj govoriš. Za tako delo nisem dosti močen, stanoviten in moder.“

„Pa vendar le pojdeš z menoj, Robin!“

„Ne, ne Petek. Idi brez mene, jaz ostanem tukaj in živim kakor poprej.“

Dobra duša je bila živo ginjena in solze so mu zalile oči. Potem seže v pas po sekirico ter mi jo pomoli.

„Kaj čem ž njo, Petek?“

„Da me ubiješ, gospod!“

„Kaj si se s pametjo skregal?“

„Da, rajši ubij Petka, kakor da ga odpodiš od sebe; ne more živeti brez tebe.“

Ta konec najinega govora me je popolnoma prepričal, da mi je Petek udan in zvest iz serca. V meni pa se je zopet oglasila stara želja, potovati in jadrati proti veliki zemlji, kjer so bili po poročilu Petkovem gotovo beli bradači, Portugalci ali Španjolci. Necega dne peljem Petka k čolnu v zalivu, ki ga že več let nisem rabil, temveč v vodo utopil, da me ne izdā divjakom. Vodo izplujeva iz šajke in sedeva va-njo. Petek je čolnič tako spretno in varno vodil, da sem se mu kar čudil. Za nekaj časa mu rečem: „No, Petek, kako, ko bi v tej šajki veslala proti tvoji domovini?“

To vprašanje ga je osupnilo, ker zdela se mu je jako premajhina za tako dolgo pot. Rekel sem mu pa, da premorem še večo ladijo, katero bodeva naslednji dan ogledala. In, kakor sem obljubil, peljal sem ga na mesto, kjer je ležala barka, ki je nisem mogel spraviti v vodo. Ker se pa že 22—23 let, odkar sem jo iztesal, nisem izmenil za njo, bila je razsušena in počena, da ni bila za rabo. Petek je terdil, da ladija take velikosti, je prav pripravna za morsko vožnjo, ker se v njo pospravi dosti živeža in pijače. To mnenje je bilo za moje namene kakor nalašč.

Dvanajsto poglavje.

Imenitne dogodbe.

Ker sem neprenehoma mislil na onih 17 mož, ki so po spričevanji Petkovem prebivali pri njegovih ljudeh, želel sem jih čedalje bolje videti. Neutegoma se s Petkom lotim izdelovati novo barko. Bilo je na otoku dreves dosti za ladije, a treba je bilo, da najdem deblo, kolikor mogoče blizu brega, da me ne zadenejo overe, kakor poprej. Petek je les bolje poznal od mene in kmalu je staknil pripravno drevo. Po njegovih mislih bi bilo treba po navadi njegovih rojakov deblo z ognjem izvotliti. A jaz mu dokažem, da se to doseže z orodjem in ko mu pokažem, kako rabiti to in uno, izkazal se je kmalu kot dosti urnega tesarja. Ko sva na vso moč delala mesec in dan, bila je barka gotova. Bila je prijetna in lična, ker sva tudi vnanjo stran s sekiro skerbno obrezala. Še naju je pa čakalo težavno delo, zakaj ladijo na valjarjih in z vodi k morju spraviti, ni kar si bodi: treba je bilo za to skoraj 14 dni. Ko je pa naposled plaval po vodi, gledal sem jo ves zadovoljen in ponosen, ker prostorna je bila za 20 mož. Tudi Petek je bil vesel in da-si je bila velika, vodil je ladijo neznano spretno in varno.

„No, Petek, ali se pač smeva spustiti v le-tem čolnu proti tvoji domovini?“

„Da, da,“ pritegne Petek, „verlo dobro se bova vozila, ko bi tudi hud veter pihal.“

Toda še nekaj družega sem ukrenil. Kakoršna je bila šajka sedaj, ni še bila po mojih mislih. Dodati sem jej hotel ladijino opravo: jadernik, jadro in sidrino verv. Jadernika ni bilo težko dobiti. Prav blizu najdem mlado tanko drevo, kakor nalašč za svoj namen. Petku zapovem, posekati ga ter pokažem, kako deblo čedno obrezati, sam pa se lotim jadra. Imel sem sicer doma nekoliko starih rjuh ali boljše jadernih kosov, toda že 26 let so mirno ležali v kotu in večidel sègnili. Nekaj jih je bilo vendar še za rabo in ž njih skerpam, kakor vem in znam, trioglato ali latinsko jadro. Ako bi se veter obrnil, pridenem poleg tega na sprednjem in zadnjem koncu dve jadra; najbolje potrebno se mi je pa zdelo, na ladiji kermilo napraviti. Vse to mi je dalo toliko dela, kolikor izdelovanje čolna samega.

Ko doveršiva ladijino opravo, sedeva v ladijo in jadra po zalivu. Petek je sicer dobro veslal, kermila in jadra pa še ni poznal. Štermé je toraj gledal, kako sem šajko poganjal naprej in nazaj in kako spretno sem obračal jadra. Vsakdanje vožnje po morju so Petka kmalu seznanile s temi rečmi, da je v kratkem postal čverst brodnik. Le s kompasom ni vedel kaj početi. A to ni nič délo; zakaj nebes v onem podnebjú je le malokedaj oblačen in ker sva po noči videla zvezde, po dnevu pa bregovje, kompas ni bil potreben. V deževnem času, ko je nebo skoraj neprenehoma zavlečeno, se ve bi težko kdo potoval po mokrem ali kopnem brez njega.

Sedem in dvajset let sem že prebival na otoku kakor jetnik, vendar življenje poslednja leta s Petkom ni bilo več tolikanj podobno ječi. Slehernó leto sem obhajal spomin dneva, ko so me valovi vergli na otok, in Boga hvalil, da me je doslej tako čudovito ohranil in upanje dajal, da kmalu zopet pridem med ljudi. V tem sem delal po navadi, kopal, sadil, gradil, žel žito in riž nabiral, sadja in grozdja. Opravljal sem koze, pekel kruh in mlince, šivaril, jerbasse pletel in lončaril.

Med tacimi opravili se je približala deževna doba; treba je bilo barko v varen kraj pospraviti. Privlečeva jo na suho in pokrijeva ter pričakujeva novembra ali decembra, ob katerem času sva se namenila odriniti.

Ko je prišel lepi poletni čas, pripravljala sva se na pot, ker že v 8—12 dneh sem hotel odjadrati. Neko jutro pošljem Petka k morju po želvo; meso in jajca te živali so jako okusna. Toda nenadoma v naglem diru prisopiha in skoči čez prvo ograjo.

„O joj, o joj, Gospod!“

„Kaj pa je, kaj ti je?“

„Tam doli, tam doli! Eden, dva, trije čolni, eden, dva, trije!“

Kakor se je izrazil, menil sem, da je Petek videl šest čolnov, ko pa pokukam skoz daljnogled proti oni strani, razločim samo tri. Petek je bil prestrašen, da se je kar tresel po vsem životu; terdno se je domišljeval, da ga hočejo divjaki vjeti, na kosce razsekati in pojesti. Tolažim ga, kolikor se je dalo, dokazovaje, da sem jaz prav v taki nevarnosti kakor on.

„Petek,“ pravim, „udariti se je ž njimi, ali si pripravljen?“

„Se vé da, streljal bodem na nje, toda veliko jih je.“

„Kaj dé, Petek? Najine puške bodo jih nekaj usmer-tile, nekaj jih bode v beg zapodil ogenj in strel. Ako pa z življenjem branim tebe, bodeš li tudi ti meni zvest in vse storil, kar ti porečem?“

„Umreti hočem, ako to ukažeš.“

Sedaj ponudim Petku dober požirek ruma, da ga ohranim pri dobri volji. Potem mu zapovem, naj prinese lovske puške, jaz jih pa dobro nabijem. Doveršivši to stopiva na stražnico gledat, kaj se godi na bregu. Tu vidim, da se jih je priklatilo 21 divjakov v treh čolnih in sicer na južno-vzhodno stran, kar me je tem bolje osupnilo, ker na tej strani še nikdar nisem zapazil divjakov. Kraj, kjer so stopili na suho, bil je na videz zeló plitev, breg nizek in kakih 100 korakov od ondod se je razprostirala močna gošča precej dalječ v otok. Zdelo se mi je, da imajo pri sebi tri vjete in menda niso tu sem iz družega namena prišli, nego zopet obhajaj grozno gostijo. To me razljuti. Urno stopim s stražnice in terdno sklenem divjake napasti in vse do poslednjega pokončati. Najprej nabašem dva samokresa in štiri puške. Meč vtaknem po navadi za pas in izročim Petku njegovo sekiro, samokres, dve risaniči in puško s svincem in smodnikom, jaz pa vzamem uni samokres in ostalo strelno orožje. Poleg tega vtakneva k sebi še nekoliko živeža, namreč mlinic in suhih rozin in steklenico ruma, da si priveževa duši. Tako oborožena se napotiva. Zastran bojnega reda zapovedal sem Petku, naj se vedno tik za menoj derži, ničesa počenja brez mojega dovoljenja in molči kakor riba. Potem koračiva po ovinku kake pol ure proti koncu one goščave, da odtod nevidna priplaziva se divjakom tako blizo, da jih najine krogle dosežejo.

Na potu se mi zopet oglasijo stari pomisleki, je-li pa imam pravico, divjake pobijati, ter mi omajajo moj sklep. Ne da bi se bil bal številnega sovražnika, zakaj s svojim orožjem sva jim bila kos, a popraševal sem se, kaj me neki sili, omadeževati se s kervijo in zagrabiti ljudi, ki mi nikoli niso storili nič žalega? Pri Petku je bila druga. On jim je bil zaprisežen sovražnik in imel tudi dokaj vzrokov, osvetiti ali maščevati se nad njimi. Tako premišljevaje sklenem samo bližati se pesjanarjem, da opazujem njih kervavo slovesnost, vse drugo pa prepustiti dobri sreči.

Previdno in tiho dospem krajlesovja blizo neprijatelja, le mal gozdek me je ločil od njega. Rečem Petku, naj na drevo spleza gledat, kaj počenjajo divjaki. Stori, kakor mu

velim, in kmalu se verne nazaj in naznani, da je sovražnike na tanko videl: okoli ognja sedé jedó meso vjetega človeka, drug pa leži zraven njih zvezan na nogah in rokah in berž ko ne pride kmalu na versto, da tudi njega pojužnajo. „Pa ni“, pristavi pomenljivo Petek, „nikdo izmed naših, ampak belih, bradastih mož eden, ki so se naselili v naši deželi.“ To naznanilo me razkači. Zlezem tedaj sam na neko drevo in po obrazu in obleki zvezanega jetnika dobro spoznam evropejca.

Malo germovje se je razprostiralo od lesovja na levo proti brežini in skrit v njem mi je bilo mogoče še bližje priti do divjakov. Konec germovja stopim na majhin peščen holm, kjer jih samo 80 korakov dalječ od njih natanko opazujem. Sedaj ni bilo zamuditi ne trenutka, ker ravnokar sem videl, kako sta jela dva divjaka vjetemu odvezavati vezi na rokah in nogah, da bi ga potem zaklala. Ozrem se po Petku.

„Petek“, rečem mu, „stori, kar ti veleвам.“

„Zapoveduj, gospod!“

„Natanko stori, kar vidiš mene storiti in glej, da zadeneš!“ Pri teh besedah položim puško in risanico na zemljo. Petek stori isto. Potem pomerim na ona dva divjaka in velim Petku vstreliti med trumo.

„Petek, ali si pripravljen?“

„Pripravljen.“

„Tedaj ogenj!“

In zagermelo je mogočno po deželi in morju.

Ko se dim razkadi, vidim, kaj sva opravila. Moj strel je enega usmertil, družega ranil, Petek je celo dva vstrelil in tri ranil. Ne da se popisati strah, ki ste ga najini puški napravili divjakom. Ranjeni so zdihovali ječali ter valjali se po tleh, uni, ki niso bili zadeti, skočili so plahi kviško in hoteli zbežati. V grozni zmešnjavi pa so le letali sem ter tje, ne vedoč, odkod jim preti poguba. Petek ni trenil očesa od mene in pazil, kaj bodem počel nadalje. Po prvem strelu denem puško na tla in sežem po risanici. Petek stori enako. „Napniva petelina! Pomeriva! Ogenj!“ Zopet se je grom razsul nad glavami sovražnimi. Ker ste bili risanici basani le z debelim svincem, padla sta sedaj samo dva, a ranjenih je bilo toliko, da so do malega vsi kervavi in od bolečine rjoveči begali kakor besni. Kmalu se zgrudijo na tla še trije, da-si niso bili mrtvi.

„Petek, sedaj za menoj!“ zakličem pobravši poslednjo, Petek pa tretjo risanico. Z glasnim krikom planeva iz ger-

movja naravnost nad divjake. Eden onih dveh, ki sta vjeteža odvezavala, ležal je mrtev, drugi ranjeni pa je skočil v čoln, kamor so pritekli za njim štirje njegovih tovaršev.

Koj ukažem Petku vstreliti na begoče. Dobro me je umel, tekel kakih 40 korakov za njimi, da bi jih tem bolje dobil na muho in sprožil. Verlo se je obnesel; zakaj kar vseh pet je cepnilo, mislil sem že, da so vsi mrtvi, vendar sta se dva še dvignila, ostali trije pa so obležali ali težko ranjeni ali ubiti.

V tem hitim k jetaiku in prerežem vezi, s katerimi je bil zvezan na rokah in nogah. Potem mu pomagam vstati in vprašam ga v portugalskem jeziku, kdo da je. Odgovori mi latinsko: christianus (kristjan sem), a bil je tako slab, da ni mogel ne vstati niti še ktero besedo več spregovoriti. Pomolim mu sklenico ruma, iz nje dobro potegne in vidno se oživi. Tudi kos kruha mu podam, hlastno, hlastno ga pojé. Pobaram, od kod je? Odgovor je bil: Španija. Ko se

je nekoliko okrepčal, dajal mi je razna znamenja, kako hvaležen mi je, da sem ga rešil iz rok človekožercev. Po španjolsko, kolikor se je dalo, zavrnem ga: „Gospod, pozneje se bodeva pomenila, sedaj se je treba biti. Ako čutite še kaj moči v sebi, vzemite ta samokres in meč in sedaj z Bogom.“

Komaj je Španjol prijel za orožje, prešinila ga je nova serčnost in moč. Divje je sekal po rabeljnih in poderl, ko bi trenil, dva ali tri. Da resnico povem, strašno orožje naše in nepričakovani napad je osupnil divjake, da so skoraj vsi kakor oterpneni popadali na tla ter niso mogli niti bežati niti ustavljati se našemu navalu.

Imel sem sicer puško nabito, a sprožiti je nisem hotel, da bi ne bil popolnoma brez brambe, ker meč in samokres sem bil izročil Španjolu. Pokličem Petka in velim, da gre po izprožene puške. Neznansko hitro jih prinese. Ročno jih nabijeva. V tem sta se strašno spopadla Španjol in nek divjak, ki je z lesenim, kakor železo terdim mečem mahal po prvem. Toda ta, prederzen in pogumen, se je, da-si slab, dolgo branil proti indijancu, še celo dve rani mu je vsekal v glavo. Divjak pa, močen in velik kakor hrast, grabi nasprotnika, telebne na tla in hoče mu meč izpuliti. Španjol modro izpusti orožje, potegne izza pasa samokres in mu krogľjo požene skozi persi, da na mestu obleži.

Tudi Petek ni rok križem deržal. Zagnal se je za begočimi samo s sekiro in ubil, katerega je dohitel ali našel na tleh ležečega. Sedaj me prosi Španjol za puško. Rad mu eno prepustim. Ž njo jo udere za dvema divjakoma in rani oba; ker ju pa ne doteče, uideta mu v gozd. Tu zadeneta na Petka. Ta koj enega pobije, uni pa, da-si ranjen, zbeži k bregu, skoči v morje in plava k čolnu, v katerem sta ležala dva, eden mertev, drugi ranjen, trije živi pa so se hoteli rešiti v njem. Sedemnajst ljudi je bilo deloma ubitih, deloma tako hudo ranjenih, da so za ranami pomerli in samo štirje so se oteli in še med temi je bil eden zelo ranjen. Begunci so veslali na vso moč, da bi utekli našim krogľjam in da-si je Petek dva ali trikrat vstrelil za njimi, nobenega menda ni zadel. Bil je pa za boj tako razgret, da je hotel v enega njih čolnov skočiti in kar udariti za njimi. Tudi meni se je zdelo to potrebno, zakaj da mi uteče le eden in rojakom sporoči njih grozno pobitje, gotovo jih v kratkem prilomasti 200—300 divjakov, ki nas kar zmečkajo. Hitim toraj s Petkom in skočim v čoln. Kako

se pa začudim ugledavši tu še enega na rokah vklenjenega, strahu na pol mertvega divjaka!

Naglo mu prerežem spone in ga hočem dvigniti, toda ni mogel niti vstati niti govoriti, ampak grozno milo je stokal, mislil je menda, zdajci bode umorjen. Petku izročim sklenico z rumom, da ž njim reveža okrepča, in naročim divjaku napovedati njegovo rešitev. Požerk in še bolj veselo naznanilo ga poživi, da sede v barki. Ko mu pa Petek natančneje pogleda v obličje, bil je kakor spremenjen. Objemal je rešenega, poljuboval, na persi pritiskal ga; potem se je smijal, veselo ukal, skakal, plesal, pel, jokal, roke sklepal in védel se, kakor bi bil blazen ali nor. Dokaj časa nisem spravil iz njega ne ene pametne, naposled se vendar strezne in reče, da je njegov oče.

Ne morem dopovedati, kako se je dobri Petek veselil rešenega očeta; 20krat je skočil iz čolna in zopet v čoln, sedel poleg očeta, odperal obleko, glavo očetovo pritiskal na persa in grel; prijemal ga potem za roke in noge, ki so bile zarad tesno zadergnjenih vezi vse terde in otekle, in mencal z rokama. Toraj mu dam nekoliko ruma, da opere oterpnene ude, kar je silo dobro delo starčeku.

Petek je imel tolikanj opraviti z očetom, da ga res nisem mogel odgnati od njega. Ko se mi je zdelo, da je razodel otroškega veselja dovolj, pokličem ga in z radostno žarečim obrazom je priskakljal.

„Ali si očetu že dal kruha? Menda je pač lačen!“

„Ne še, oj ne še“, odgovori skoraj jokaje se ubogi dečko, „jaz malopriden pes sem vse pozabil, vse!“

„No, umiri se, Petek, ni sile. Tu imaš mlinic, ki sem jih še našel v torbi, tu vzemi še rozin in ruma in poživi ž njimi očeta.“

Petek s hvaležnim pogledom uboga in darove izroči starčeku. Potem plane z enim skokom iz šajke in zdirja kakor nastreljena zver, da nam je na mah izpred oči. Vpijem, letim za njim — nič ne sliši. V četert uri vidim ga nazaj korakati, pa ne tako naglo, kakor je bil zbežal, ker nesel je nekaj v rokah. Bil je namreč v tem kratkem času v gradu in pritiral kruha in verč merzle vode. Njegov oče, ki je žeje medlel, poživil se je s pijačo bolje, nego bi bil storil ves moj rum. Ko se starček napije, vprašam Petka, ali je še kaj ostalo, in ker pokima, ukažem, naj jo s kruhom vred nese Španjolu, ki je bil ravno tako potreben ter v senci nekega drevesa počival. Ko stopi Petek k njemu, vzdigne se, in je in pije jaz mu ponudim pest rozin. Sedaj

upré oči v mene in me hvaležen pogleda. Rad bi bil vstal, toda tako je bil vtrujen, in ker je bil silno terdo zvezan, bili so njegovi udje tako otekli, da ni mogel stati na nogah. Pustil sem ga tedaj pri miru in Petku ukazal roke in noge dergniti mu z rumom. Pri tem opraviu se je neprenehoma oziral po očetu. Enkrat je videl, da ne sedi več kakor poprej. Kar popustil je delo in planil v čoln, kjer se je bil oče vlegel, da bi se bolje spočil. Še le ko se je prepričal, da ni nič hudega in vse v redu, skočil je nazaj in doveršil naročeno pomoč.

Vse to naju je zaderžalo, da se nisva spustila za divjaki in njih barke že nisva videla, ko sva se je domislila. To pa je bila nama na veliko srečo, kakor sva le prekmalu spoznala. V dveh urah se je namreč dvignil močen veter in pihal ves ostali dan in vso noč. Kako nevaren bi bil postal najini lahki ladjici!

Španjolu svetujem, naj se opiraje na Petka pomaga do čolna, v katerem ga popeljeva domu, kjer mu lože in boljše postrežem. Pa tako je bil opešal, da nikakor ni mogel ostati na nogah. Brez daljnega pomišljanja si ga Petek naloži na herbet, nese k čolnu in rahlo va-nj položi noge proti znotraj. Potem ga dvigne, posadi poleg očeta, bacne šajko od brega in vesla ob brežini vkljub rastočemu vetru hitreje, nego jaz hodim. Tako popotnika pripelja v zaliv, kjer sta bila varna, in ju pusti v čolnu. Sedaj krene nazaj in mimo mene gredé vprašam ga: „Kam?“ „Po uno šajko!“ se kratko odreže in zbeži kakor veter. Ko pridem do zátoka, privesla že Petek z drugim čolničem.

Doslej je bilo vse dobro. Ker pa niti divjak niti Španjol nista mogla hoditi, bila sva v ne majhini zadregi, kako oba spraviva do terdnjave in zlasti čez gosti plot. Dolgo vendar nisva smela pomišljevati in najboljši pripomoček so se mi zdela v teh okolščinah nosila. Unema dvema rečem sesti na bregu, jaz pa se s Petkom lotim dela in v pičli uri je bila z dveh drogov in pletenine nosilnica za silo gotova.

Na njej tedaj neseva Španjola in Petkovega očeta do ograje mojega gradu. A tu se zopet vprašava: „Kaj pa sedaj? Kako spraviva onemogla gosta čez plot?“ Po lestvi — sama spoznava — ne gré: Pomagala bi si, če predreva plot in skozi luknjo rešenca porineva. Toda previdniše je, terdnega plota prav nič ne dotakniti se. Ni kazalo drugače, nego postaviti šotor med prvo ograjo in zasajenim germovjem. Petek se z navadno urnostjo poprime dela in v dveh urah izveršiva precej čeden šotor, pokrit s starimi

rjuhami in vejami. Znotraj postaviva mizo, klop in par neukretno zbitih stolov, potem za ležišče dobre rajžove slame in vsakemu po dve volnati plahti, da na eni leži, z drugo se odeje.

Berž ko je bilo vse pod streho, treba je bilo pač skrbeti tudi za me in Petka. Velim mu toraj mlado kozo zaklati in^a razkosati. Nekaj kosov dam kuhati in pripravim močno juho in okusno meso. S tem postrežem v novem šotoru in velim gostoma, naj bota le dobre volje in čversto zajemata. Za mizo smo se pogovarjali v dveh jezikih, v angleškem in divjaškem, ker Španjol je bil poslednjega prav vajen. Petek je tolmačil.

Po večerji naročim Petku, naj vzame čoln in vesla po orožje, ki smo ga v zadregi pozabili na bojišču. Ko se je vernil, rečem mu očeta vprašati, kaj misli o divjakih in ali bodo pač v velikem številu prišli maščevat se nad nami? Menil je oče: begunci se v lahnem čolnu bojé niso ubranili viharju, ki je nastopil kmalu, ko so odrinili, in to tem manje, ker jih je že zagrabil, ko so doveršili komaj četert pota. In če jih ladija ni prekucnila in pokopala v valove, gotovo so jih ti proti jugu zagnali na breg, kjer so jih vjeli in ubili. Ako jih je pa res kak čudež pripeljal domu, prej bodo rojakom odsvetovali nego prigovarjali, da še kedaj stopijo na otok. Čul je namreč, kako so si koj po prvem strelu s strahom in trepetom klicali: ta dva — jaz in Petek — nista navadna človeka, temuč hudobna duhova, ki sta iz nebes došla na zemljo, pokončat jih; zakaj ljudje, bodisi kakoršni koli, ne morejo bliskati in germeti, niti ognja in smerti sipati iz daljave. Berž ko ne se jim zdi ta otok kakor začarana dežela, čegar prebivalci, podobni duhovom, vse s treskom in plamenom končavajo, kar se jim bliža.

Starec je menda prav imel, vendar sem pazljivo čul s svojimi ljudmi. Ker smo bili sedaj štirji, lahko smo se poskusili s 50, tudi s 100 možmi.

Pomenkovali smo se še o marsičem, potem sem pa Petkovega očeta in Španjola prepustil potrebnemu počitku, ker bila sta še vedno utrujena in slaba. Mi dva se umakneva v hišo, kjer tudi poležava. Da-si truden nisem mogel zatisniti očesi. Poslednje dogodbe so mi tako živo stopile v spomin, da sem skoraj ves boj v mislih še enkrat doživel. Stanovalci mojega otoka so se sedaj počveterili in neomejen vladar sem bil svojih podložnih, ki so bili razne narodnosti in vere, kristjani in pagani ali ajdje.

Ko se naslednje jutro prebudim, ukažem Petku lopato vzeti ter pokopati ubite divjake. Njih trupla na žgečem solncu so začela trohneti in smerdeti. Ob enem mu naročim odpraviti tudi ostudne ostanke kanibalske pojedine. Kakor po navadi, vse je doveršil rad in urno.

Potem se vsi skupaj napotimo okoli grada in po okolici do berloga in kozjaka. Hotel sem se namreč ne le sam prepričati, kako in kaj, ampak tudi svoja nova tovarša seznaniti s svojim kmetovanjem in vspehom njegovim. Petek je imel dovolj tolmačiti; zakaj njegov oče je stermel vidši toliko novih reči, in sin mu je njih namen in rabo razkladal, kolikor se je dalo na drobno. A tudi Španjol ni bil malo osupnen zaradi primernih naprav in vravnjav, ki sem jih bil v tolikih letih osnoval in polagoma izboljšal.

Ko sta gosta okrevala, pomagala sta mi pri kmetiji in drugih opravkih. Petek je najraje delal z očetom, Španjol se je držal mene. Tu se vé, da ni manjkalo sto in sto vprašanj in pripovedek, premišljevala, snovala in sklepala sva, kako prideva na suho zemljo, kjer bi me, kakor je zaterjeval Petkov oče, zavoljo njega prav gostoljubno sprejeli.

Španjol mi je najprej pripovedoval svoje in svojih tovaršev dogodbe tako-le:

Ime mi je Janez Caballos (čitaj: Kabaljos), doma pa sem iz Vallodolida na Španskem. Odjadrali smo na ladiji proti Havani, da ondi evropejsko blago zamenjamo za kožuhovino in srebro. Vihar nam je ugonobil več ljudi. Ko smo pa kmalu po tem pet portugiških brodnikov, katerim se je bila barka potopila, vzeli na ladijo, bilo nas je kakor poprej. Toda nevihta nas je preganjala, kakor serdita sovražnica, ter naslednjo noč treščila tako silno ob skalovje, da smo se — bilo nas je 11 Španjolv in 5 Portugizov — morali podvizati, da smo se rešili v šalupo. Izročeni viharju in valovom, lakote in žeje, strahu in nevarnosti na pol mertve zažene nas morje na karaibske brežine, kjer v groznem trepetu čakamo, kedaj nas divjaki požró. Toda kanibali so bili bolje človeški nego smo mislili: prijazno so nas sprejeli in dovolili, da smo mirno živeli med njimi. Ker se pa nismo mogli niti hoteli privaditi njih slabe hrane, zlasti njih navadnih poedin človeškega mesa, stradali smo, da so nam kosti pokale. Imeli smo sicer nekoliko pušek in sabel; a že prve dni, ko smo stopili na suho, postrelili smo ves smodnik in svinec in živeti nam je bilo toraj samo o tem, kar so nam divjaki dajali. Kaj čuda, če se je v nas izbudila in vnela želja, pobegniti iz te dežele! Toda kako

izveršiti jo? Saj nismo premogli niti orožja, da si izdelamo večo ladijo, tudi nam je manjkalo najpotrebnejšega živeža in kolikorkrat smo shajali v posvetovanje, razhajali smo se jokaje in brez tolažbe. Tako, prijatelj Robinzon, godi se mojim tovaršem med pesjoglavci.“

„Res žalostno je“, odvernem Španjolu. „Toda misel mi je šinila v glavo: kaj ko bi Vaši pajdaši od mene sprejeli nasvet k rešitvi?“

„Oj gotovo, s priserčno hvaležnostjo, gospod, zakaj v sedanjem strašnem stanu ne morejo kar nič upati, da se kedaj rešijo.“

„Moja misel je ta-le: vsi naj pridejo na naš otok, da si skupaj iztešemo barko, prostorno dosti za nas s potrebno hrano vred, da se potem v njej popeljemo v Brazilijo ali na katero si bodi špansko naselbino. Britko se vé bi se kesal, da sem jim pripomogel k rešitvi, ko bi me, ker sem anglež, zavoljo neprijateljstva med španskim in angleškim narodom, zgrabili in vlekli v rudnike, kjer bi moral rudo kopati.“

„O gospod“, odgovori Španjol, „moji tovarši so okusili tolikanj pregrenkega terpljenja, da jih že misel pretese, hudo storiti njemu, kteremu so za rešenje iz stiske in pregnanstva dolžni najtoplejšo hvaležnost.“

„A vendar prava hvaležnost ni zelo navadna reč med ljudmi, zakaj le prepogostoma se ravna jo ne po dolžnostih, ki jim jih nakladajo prejete dobrote, temveč po sebičnem dobičku.“

„Res, gospod, zaupanje se ne da vsiliti. Ako pa Vam je ugodno, dovolite, da se s Petkovim očetom povernem k svojim rojakom naznanit jim vaš predlog in napraviti ž njimi s prisego poterjeno in v pismu podpisano pogodbo. Predno pa odrinem, prisežem vam sam zvestobo in pokorščino, dokler živim, ter obljubim, spodbadati k temu tudi tovarše svoje in ako bi se kedaj uperli ter nezvesti postali, krepko Vas podpirati, nikdar zapustiti in braniti do poslednje kaplje.“

Pri tacih besedah menim, da smem poskusiti rešitev Španjolov in Portugalcev. Zapovem tedaj, da se Španjol in stari divjak odpravita na pot. Ko je bilo že vse priredjeno na odhod, ugovarjal je temu Španjol sam in s tem spričal svojo modrost in odkritoserčnost. Prav rad sem slušal njegov svet in osvobodjenje njegovih tovaršev odložil še za šest mesecev. Ogledovaje mojo zalogo riža in ječmena sprevidel je namreč berž, da pač zadostuje za me in Petka, sedaj pa, ko smo štirje, treba je, da smo posebno varčni. Kaj še le,

ako se naše žitnice loti poleg nas še onih 16 evropejcev! Zatoraj svetuje Španjol, naj on in oba indijanca toliko sveta obdelajo in obsejejo, kolikor se moremo žita brez škode anati, in potem naj čakamo prihodnje žetve. Če bode neugodna, lakota lahko nezadovoljnost in razpertije rodi; tovarši njegovi porekó, da so iz nesreče zabredli v nesrečo. „Saj sami veste“, pristavi, „kako so se izraelski otroci s prva veselili rešenja iz Egiptovske sužnosti, potem pa, ko jim je kruha primanjkovalo v puščavi, godernjali in puntali se zoper vodnika.“

Španjolv svet se mi je zdel tako izversten in premišljen, da sem mu brez obotavljanja priterdil. Vsi štirje se toraj, kolikor se je dalo z lesenim orodjem, čversto lotimo dela, razkopljemo precej sveta in mesec dni, ko je došel čas setve, imeli smo njivo, da smo posejali na njo 22 korcev ječmena in 16 verčev riža. Verh tega nam je do prihodnje žetve ostalo še dovolj živeža.

Ker nas je bilo sedaj toliko, da se nam ni bilo bati divjakov, se vé če jih ne pride posebno veliko, hodili smo brez skerbi in samci sem ter tje po otoku, da smo pripravljali vse, kar treba za osvobodjenje, katero nam je bilo vsikdar najbolje pri sercu. Ko je grozdje dozorelo, nabrali in obesili smo ga tolikanj, da bi bili napolnili 60—80 sodov. Ta sad in kruh sta bila najnavadniši šivež. Poleg tega smo pridno pletli jerbase, da hranimo va-nj svoje pridelke.

Tudi čedo vdomačenih koz sem se prizadeval pomnožiti. V ta namen sem hodil s Španjolom na lov. Petek naju je spremljeval. Ker sva starke postreljala, mladiče pa polovila, nabrala sva blizo 20 kozličev, ki sem jih izredil z onimi vred. Tudi debela v gozdu sem zaznamoval, ki so bila pripravna za barko, ter ukazal Petku in očetu njegovemu, posekati jih, Španjolcu pa naročil, da pazi in nadzoruje to delo. Kazal sem jim, kako poterpežljivo in neumorno sem tesal in tesal, da sem izdelal iz hlodov čolne in rekel, naj isto storé. Nažagali so tedaj kakih 12 dobrih desek po dva čevlja širokih, 35 čevljev dolgih in 2—4 palca debelih, delo, katero jim je vzelo marsiktero kervavo srago.

V tem se je približal čas žetve in veselo smo spravljali v žitnice in kašče. Letina sicer ni bila najbogatejša, mnogo boljših sem že imel, vendar ni bila slabša, kakor smo pričakovali. Pridelali smo 220 četert ječmena in primerno riža ali rajža. To je bilo dosti ne le za nas vse s Španjolino tovaršijo vred do prihodnje žetve, temuč še ostalo bi bilo toliko, da bi si založili barko, ki bi nas pe-

ljala v amerikanske pokrajine, kjer Evropejci prebivajo. Ko pospravimo pridelke, zdelo se mi je potrebno, polje še enkrat obdelati in obsejati, ker zaradi pomanjkanja orodja za izdelovanje barke se nam je bilo še precejšnji čas tukaj muditi.

Ko je bilo vse v redu, pripravimo čoln, da v njem odveslata Kaballos in stari indijanec, pogajat se s 15 Španjoli in Portugizi. Da sem bil popolnoma varen, napišem Španjolu to-le povelje: „Nikdo ne sme tu-sem, kdor ni v pričo Petkovega očeta in Kaballa na evangelij prisegel, da hoče mene Robinzona spoznati kot pravega poveljnika, zvesto in pokorno meni služiti, vedoma mi nikdar škovati ali hudega kaj storiti, braniti me vsakoršnega napada in nikoli se ustavljati mojim poveljem. Sveto naj sleherni obljubi, moj blagor po močeh pospeševati in množiti.“

To vse naj vsakteri s prisego in podpisom potrdi. S temi naročili odpravita se Kaballos in Petkov oče v enem manjših mojih čolnov na pot. Vsacemu dam puško in prahu in svinca za kakih 8 strellov, priporočevaje jima, naj prav varčno gospodarita ž njima. Poleg tega popotnika preskerbim s kruhom in rozinami ne samo za nju, ampak na osem dni tudi za one, ktere bota osvobodila. Da bode mogoče pogodbo podpisati, izročim Španjolu sklenico črnila in nekoliko peres in se dogovorim ž njim zastran znamenja, s katerim bodo že od dalječ naznanjali svoj prihod. Potem jima voščiva srečno pot in dolgo še zreva za čolnom, ki se je, ker sta krepko veslala, pri rahli sapici ljubko zibal na morskih valovih, dokler nama je zibnil izpred oči.

Trinajsto poglavje.

Rešilna ladija.

Po poveršni sodbi, zakaj natančno zaznamovanje lesene pratike sem bil zanemaril, bilo je menda meseca oktobra leta 1686, ko sta Kaballos in Petkov oče odveslala proti Ameriki. Petek je bil pri slovesu od očeta, ktereга je prav otroško ljubil, tako žalosten, da je jokal. Tudi jaz sem zelo ginjen gledal za čolničem, vendar pa sem čutil nekako ne-

znano serčno veselje, če sem pomislil, da sem v sedem in dvajsetih letih naredil sedaj prvo poskušnjo k rešenju svojemu iz samotnega otoka, ki je obetala, da se bode srečno izšla. Vse moje misli so se sukale zgolj le okoli potovanja v domovino in sto veselih upov, a tudi marsikteri dvomi so se mi zbuvali v persih. Od mladih let do sedaj, koliko dni je minulo, prepolnih vsakoršnihkušenj! Kako se je pač vse na Angleškem spremenilo? In kaj počenjajo moji preljubi, dobri starši? O gotovo že davnej žalujejo po zgubljenem sinu, misleči, da je mertev!

Osem dni je prešlo, odkar sta odveslala Španjol in stari indijanec. Težko sem ju že pričakoval. Neko jutro me iz najslajšega spanja Petek prebudi z veselim klicem: „Gospod, so že došli, so že tukaj!“

Urno skočim z ležišča, veržem oblačila na se in ne misleč na nevarnost, brez puške, dirjam proti bregu. A kako osupnem, ko stopivši iz malega gozda okoli svojega gradu ugledam šajko, ki je imela latinsko jadro in z močnim vetrom jadrala naravnost proti mojemu otoku! Ta ni bil naš čoln, tudi ni prišel od severa, ampak iz južno-izhodne strani. Petka, ki je že naprej tekkel, hitro nazaj pokličem in ukažem, naj se tik mene v gozdu skrije, ker vedel nisem, je-li so prišli ljudje prijatli ali sovražniki. Potem se pa previdno umakneva v terdnjavo in tam koj hitim z daljnogledom na stražnico, opazovat prišlice.

Komaj prisopiham na verh, ugledam na izhodni strani kako poltretjo uro dalječ barko na sidru in po obliki njeni natanko spoznam, da je angleška, kakor tudi šalupa, ki je vedno bliže jadrala proti bregu.

Ne morem dopovedati, kakošni občutki so me sprehajali pri tem pogledu. Sperva se me je polastila nepopisljiva radost, ker bom pozdravil svoje rojake, svoje prijatle; toda, ko bi trenil, razni pomisliki zadušé vse moje veselje. Kaj neki ima angleška barka v teh vodah opraviti? Saj tukaj ni nobene kupčije? Kaj žene čudne goste tu-sem, vendar ne viharji, saj je najlepše vreme? Treba toraj paziti, iz dobrega namena berž ko ne ne prihajajo. Zatoraj je najboljšje skriti se, da ne pridem morskim tolovajem v pest.

Preveč previdnosti še nikdar ni škodovalo, premalo pa že mnogokrat. Blagor mi, da sem slušal notranji glas. Nisem dolgo stal na stražnici, ko šajka pitisne k bregu; ker pa ni jadrala dosti proti severu, ni zapazila zaliva, ter je priplavala na pesek. To se vé bilo je meni prav všeč, sicer

bi bili ljudje skoraj pred mojim pragom stopili na suho; tudi niso mogli sedaj videti mojega čolna v zatoku in iz tega sklepati, da tukaj človek prebiva, moj grad izropati in požgati, mene pa vjeti ali celó umoriti. Ko stopijo možje iz šalupe, spoznam, da so angleži, osem oboroženih, trije pa brez orožja in kakor se mi je dozdevalo, bili so poslednji zvezani.

Ti so bili v grozni sili, zakaj večkrat so roke prošé vzdigovali. Zlasti eden se je védel, kakor bil norel. To me je strašno zmedlo, ker nisem vedel, kaj bi si mislil. Petek stopi sedaj na stražnico in zašepeta mi v uho: „Glej, ti angleški možje tudi jedó vjetnike, kakor moji rojaki.“

„Petek“, odgovorim, „je-li res meniś, da so tako nečloveški, da jedó ljudi?“

„Da, da, gospod, o dobro vem, tudi Angleži žró svoje bele brate.“

„Ne, ne, Petek“ učim ga, „pač mogoče, da bodo sovražnike, tam-le pomorili, a jedli! — nikdar! nikdar.“

„Saj pa to menda ni velik razloček!“

Nemirno stojim in še vedno ne umém, kaj vse to pomeni. Bojim se za vjete, da jih zdajci pomoré, kar vidim, kako eden izmed onih mož meč zavihti nad glavo enega onih ubogih žrtev. Kerv mi zastane v žilah, vendar takrat se ni zgodilo nič hudega, le zažugal mu je.

Sedaj si želim Španjolv in Petkovega očeta, da bi nesrečnike rešili. Ker mi pa niso mogli pomagati, premišlujem, kako bi jih sam otel, zlasti, ker v rokah njih trinogov nisem opazil nobenega strelivnega orožja. Angleži so se sprehajali ob bregu ne zmenivši se za vjetnike. Ti bi bili lahko prosto hodili sem ter tje, vendar preplašeni sedejo na zemljo in obupno premišlujejo svojo osodo. Enako se je meni godilo, ko me je vihar treščil na le-to skalovje, da nisem vedel, kje najdem podstreho, ampak vsaki trenutek pričakoval nesrečen pogin. Takrat pač nisem upal, da pride za me rešilna ura. Prav tako so sedaj sedeli na pusti brežini nesrečneži in se niso nadjali, da je njih rešitev tako blizo. Kedar sila do verha prikipi, pomoč Božja rada prihiti.

Ko so tuji gostje došli na otok, bila je voda najviša, tačas pa, ko so se mudili na njem, odtekla je in šalupa je obtičala popolnoma na suhem. Dva mornarja sta bila sicer v čolnu ostala kot varha, ker sta pa menda preveč žganja povžila, zaspala sta mirno. Eden se vendar prebudi in videč ladijo predeleč od vode zdrami tovarša in oba skupaj kličeta na vse gerlo ostale na pomoč. Ti urno prideró k ša-

lupi, toda ne spravijo je na vodo. Po mnogih praznih poskušnjah tolažili so se menda po mornarsko z besedami „Pustite jo, lupina bode že sama rada plesala, kedar pride plima!“ Ves ta čas sem na stražnici opazoval tujce in njih vedenje. Prepričan sem bil, da najmanj 10 ur mora preiti, dokler bode šalupa zopet v vodi. Potem se vernem v terdnjavo vesel, da sem tako dobro zavarovan. Vedoč pa, da imam sedaj dokaj spretnejšega sovražnika, nego so divjaki, postavim se še bolje v bran ter s Petkom nabašem ne samo topove, temuč tudi vse ostale puške in samokrese. Bilo je sedaj okoli dveh popoldne, vročina je močno pripekala. S stražnice, na katero sem hodil opazovat tujce, hočem tudi sedaj pogledati po njih, toda nijednega ne zapazim, umaknili so se in berž ko ne plegli v hladno senco. Le vjeta trojica je še vedno čepela pod drevesom ne dalje ko 10 minut od mojega grada in sicer v kraju, da jih neskerbni preganjalci niso mogli videti.

Ta trenutek se mi je zdel tako važen, da ga nikakor nisem smel zamuditi. Vzel sem tedaj dve puški, samokres in sabljo, svojemu tovaršu Petku pa, ki je že znal izverstno sukati orožje, izročil sem tri puške, meč in samokres. Poslednjega si je vtaknil za pas kakor jaz.

Moja oprava je bila strašanska. Le pomislite: život pokrit s kocinasto kozjo kožo, na glavi velikanska kučma in neznano dolga brada! Ali nisem bil kakor pošast? Tudi Petek je bil prečuden in grozen dovolj. Tako opravljena in dobro oborožena korakava prav blizu tujcev, ki naju ne zapazijo. In sedaj zakličem: „Kdo ste?“

Pri teh besedah planejo kviško in se še bolj prestrašijo najine prečudne prikazni. Nič ne odgovoré, najraji bi bili menda pobegnili. V drugič zakličem: „Ne bojte se me, morebiti je vaš rešnik in branitelj bliže nego mislite.“

Eden izmed njih se odkrije sedaj in resnobno odgovori:

„Tedaj ga nam je sam Bog poslal iz nebes, zakaj od ljudi se nismo nadjali nobene pomoči.“

„Vsa pomoč prihaja od zgoraj,“ povzamem. „Videl sem vas na suho stopiti. Prosili ste menda milosti surove spremeljevalce in zapazil sem, kako je izmed njih eden mesto odgovora meč zavihtil, da bi doprinesel umor. Govorite, kako vas otmem!“

Nesrečni človek kar ostermi, solze ga oblijejo, ko vsklikne: „Je-li ste bog ali človek ali angelj nebeški?“

„Angelju“, odvernem smehlja se, „pač nisem podoben v tej opravi. Vendar umirite se, človek sem, anglež, pri-

pravljen pomagati vam. Sicer sva, kakor vidite, samo dva, toda dobro preskerbljena z orožjem in strelivom. Povejte toraj brez ovinkov, kakošna nesreča vas je zadela in kaj moreva storiti za vas.“

„To je dolga povest, gospod, do konca bi je ne mogel pripovedovati, ker naši morilci so preblizo. Zatoraj samo to-le: Jaz sem bil kapitan ali poveljnik one-le barke tam, posadka se je spuntala zoper mene in sklenila umoriti me. Naposled se druhal dogovori, mene in ta dva verla moža, katerih eden je lajtnant, drugi popotnik, izpostaviti na ta otok in prepustiti negotovi osodi.“

„Kje so vaši sovražniki? Veste li, kam so šli?“

„Tam-le v lesovji ležé“, odgovori kapitan. „Tresem se že, kedar le mislim, kaj, ko bi vas videli ali šlišali. Brez usmiljenja nas vse pomoré.“

„Imajo morda moške puške?“ vprašam.

„Dve imajo pri sebi, tretja je v čolnu.“

„Dobro kapitan, dovolite, da jaz ravnam. Tiho in previdno stopajte vsi proti gozdiču.“

Koj se napotimo in kmalu ugledamo može vse speče.

„Tam spé vaši ljudje, kapitan“, povzamem besedo. „Z lehka jih postrelimo, da niti eden ne uteče. Morebiti pa hočete raji puntarje žive dobiti v oblast?“

„Dva izmed njih sta zrela za vislice: nobene milosti nista vredna. Da le ta dva prideta meni v pest, uni se bodo izmodrili in storili svoje dolžnosti.“

„Čujte sedaj gospod! Če vse poskusim za vašo rešitev, ali hočete privoliti nekterim pogojem?“

„Jaz in barka moja, ako jo zopet dobim v posest“, poverjuje kapitan, „vse bode popolnoma vaše. Če pa ne pridem do barke, pripravljen sem v vseh rečeh vam poslužen in zvest biti, z vami živeti in umreti!“

Tovarša njegova mi isto obljubita.

„Dobro“, pravim nadalje, „samo dva pogoja stavim. Pervič: Dokler ste na tem otoku, ne smete izverševati nobene oblasti, ampak edino le mene morate ubogati. Izročeno orožje je meni izročevati, kedar koli to zahtevam in obljubiti mi je treba, niti meni niti mojim kedaj škodovati, temuč le moj blagor pospeševati. Drugič: Ako zopet posedete barko, peljete mene in mojega slugo z vsem imetjem mojim brezplačno na Angleško.“

„Gospod“, priterdi kapitan, „pogoja sta tako pravična, da ju z veseljem sprejemem. Pristavim pa še, da hvaležen

za svoje rešenje sem vsikdar pripravljen, braniti vas s svojo kervjo.“

„In mi dva“, sežeta v besedo tovarša njegova, „obljubiva po izgledu kapitanoven za vami hoditi, kamorkoli.“

„Dobro ste se odrezali, možje!“ odgovorim in krepko jim stisnem roko. „Na delo tedaj! Tukaj so tri muskete, smodnik in svinec. Najboljše menim da je, če pomerimo na ustajnike, dokler spé. Če pa krogle vseh ne zadenejo in ostali prosijo milosti, naj jih pomilostimo. Sicer prepustimo Bogu, naj vodi krogle.“

S tem pa kapitan ni bil zadovoljen. Kakor je imel pravico ostro kaznovati puntarje, zavoljo dveh hudobnežev vendar ni hotel vseh pokončati. Ti plemeniti občutki se mi pa v teh okoliščinah niso zdeli opravičeni. Sila, storiti kaj odločnega, je bila tolikošna, da polovičarsko dejanje ne bi samo nič pomagalo, temuč še nemara vse skazilo. Zatorej tiščim v kapitana, naj se jih loti brez odlašanja.

Med pogovorom stopita dva moža iz goščave.

„Ali sta ta dva glavna zarotnika?“ baram kapitana.

„Nista ne, gospod.“

„Pustimo ju tedaj, ker ju je previdnost Božja sama prebudila, da se otmeta. Če pa tudi uni utečejo, vaša je krivda.“

Razgret po teh besedah prime kapitan za puško, tovarši storé isto in naprej korakamo. Ropot korakov in rožljanje orožja predrami tretjega brodnika. Pogleda, kdo ga moti, a ko vidi prišleče zakriči, da spavajoče izbudi. Prestrašeni skočijo, toda v istem trenutku sprožita lajtnant in potnik tako srečno, da se eden kolovodjev kot mertev zverne, drugi pa hudo ranjen obleži. Vendar je bil še tolikanj pri moči, da se je kviško dvignil in une na pomaganje klical. Kapitan, ki modro ni streljal, plane sedaj nad njega, in očitaje mu njegovo hudobijo telebne ga s krepkim udarcem ob tla. Tretji je bil nekoliko ranjen, ostali pa so, ko so videli mene in Petka bliže stopati, milo prosili usmiljenja. Ko ti še na kolenih prosijo, prihitita ona dva, ki sta se prva izbudila. Strel ju je privabil. Videča, kako se je vse spremenilo in da imajo njih dosedanji vjetniki orožja v roci in da so z menoj in Petkom zmagali, ne pokušata ustavljati se, ampak podveržeta se kakor tovarši njuni. Smeli smo toraj reči, da smo popolnoma zmagali.

Kapitan sedaj ogovori premagane s temi resnimi besedami: „Znate, da kot uporniki in zarotniki zapadete smerti. Vendar mesto pravice naj velja milost. Prizanesem

vam, toda le s pogojem, da obžalujete hudobno svojo izdajstvo in prisežete pripomoči, da barko zopet dobim v oblast.“

Na vso moč so obetali zvestobo in udanost, da jim je kapitan skoraj verjel ter jih hotel pomilostiti. Zoper to nisem sicer nič imel, terjal sem pa, da mora vjetnike na rokah in nogah vklenjene terdo zaperte imeti, dokler so na mojem otoku. Ukažem jih toraj koj zvezati in lajtnantu in Petku velim peljati jih v jamo.

Potem se posvetujem s kapitanom, kaj na dalje storiti. Na barki je bilo 26 mornarjev, kateri vsi so zaradi ustaje zoper poveljnika zaslužili smert. Kapitan je menil, da jih bode prav težko ukrotiti, ker na vso moč se bodo branili vedoči, da jih na Angleškem ali v angleških naselbinah zanesljivo čakajo vislice. To je bilo treba dobro pomisliti in ob enem tuhtati, da z zvijačo v oblast dobimo uporno posadko. Najprej pa je šlo za to, da ubranimo, da v preobilnem številu ne stopijo na otok. Tu mi šine v glavo, da utegnejo ljudje na barki, ako se njih tovarši ne vernejo, berž ko ne v drugem čolnu priveslati po nje in nam marsiktere sitnosti napraviti.

Pervo opravilo je bilo toraj, uničiti šalupo, ki je bila že v naših rokah, da je s seboj ne odpeljajo. Kapitan je temu priterdil. Berž se napotimo k šalupi in poberemo vesla, drevo, jadra in kermilo, nadalje puško, prahovnico, sklenici žganja in ruma in naposled suhor in velik kos sladkorja, ki ga mnogo let nisem že nisem videl. Ko smo vse to znosili na breg, šalupi dno prederemo, da je ne morejo seboj popeljati. Komaj doveršimo delo, verneta se lajtnant in Petek in vsi skupaj potegnemo ladijo tako visoko na brežino, da je ni mogel tudi najviši pritok doseči, nikar pa še odplaviti.

Sedaj ni bilo ničesa početi, zatoraj krenemo proti mojemu gradiču. Le nekoliko korakov hodimo, kar se strel oglasi iz barke, menda je klical šalupo nazaj. Toda ta je ležala mirno na pesku, ni se ganila. Ker je bil prvi pok zastonj, streljali so brodniki na ladiji še večkrat, a nobena šalupa se ni prikazala.

Podvizamo se, da prej ko prej doidemo v tabor. Kapitan in tovarša njegova se čudijo mojim gradbam, s katerimi sem se tako močno zgradil, in ob enem umetnosti, v katero sem jih tako spretno skrnil. Saj je bil pa gozdič nasajen že več ko 20 let in hitreje, kakor bi se bilo zgodilo na Angleškem, zrastel tako gosto, da ga ni bilo mogoče

predreti. Le ena ozka stezica se je vila skoz njega, znana samo meni in Petku.

„No kapitan“, obernem se ne malo ponosen proti Španjolu, „kako vam je moj grad všeč? Ali ni prav krasno skrivališče?“

„Izverstvo! Za tem živim zidom smo varniši, kakor ko bi nas bilo 20.“

„A to še ni vse“, povzamem besedo naglo, „premorem tudi palačo ali vilo, kjer prebivam poletni čas. To bi videli gospod! Tam je otoški raj. Kmalu jo vam morebiti pokažem, sedaj pa je treba, da greste vsi z menoj na stražnico gledat, kaj počenja barka. Petek prinese daljnogled in kak prigrizek, da se okrepčamo.“

Na stražnico pridši vidimo, da so brodarji, ker ves njih strel ni nič hasnil, nataknili pisano zastavo in ker tudi to ni pomagalo, izpustili so v vodo drugo ladjico. Ko se je prizibala bliže, spoznamo, da je v njej deset s puškami oroženih mož, prav natanko razločimo obraze posameznih.

Kapitan mi jih nekoliko opiše. „Žalibog,“ pravi, „da so med njimi samo trije pošteni mladenči, ki so bili k puntu zapeljani ali prisiljeni po svojih tovarših. Ostali pa, zlasti nadmornar, ki šalupi zapoveduje, so tako prekanjeni hudobneži, da se nam je najhujšega bati od njih.“

„O ljudje, kakoršni smo mi, ne bojé se ničesa, odgovorim. Vse slabše se mi je že godilo na tem otoku in ko bi vam hotel pripovedovati svoje dogodbe, gotovo bi vas navdajalo isto zaupanje v Boga, kakor mene. Serčnost velja!“

„Da, da, zaupam gospod!“

„Dobro tedaj! Modro je bilo, da smo une potaknili v jamo. Samo eno me skerbi, utegnili bi nas motiti.“

„Kaj pa?“

„To, da so, kakor sami pravite, med njimi trije pošteni, ki jih je treba ohraniti in pridobiti na našo stran. Toda bodi si kakorkoli, zmagati moramo mi.“

Ko tako možujem, priplava mala ladija do brega in poleg njega do kraja, kjer se je perva ustavila. Tu stopi druhal na otok in potegne šalupo visoko na prod, kar mi je bilo jako všeč; zakaj bal sem se že, da jo pusté na morju s stražo vred, da bi je nihče ne mogel opleniti. Pervo, kar so storili prišleci, bilo je, se ve, da pogledajo, kje je perva šalupa. Kako pa ostermé, ugledavši jo terdno, kakor Noetovo barko na produ tičati, z veliko luknjo in brez vsakršne oprave! Iz enega gerla vsi skupaj trikrat zakličejo, odgovora pa ni bilo nobenega. Ker je bilo to, kakor vsa poprejšna znamenja, zastonj, vstopijo se v kolobar in vsi ob enem iz-

prožijo puške, da je močno germelo po skalnatih dolinah in gozdih. Sapo uderže in vlečejo na uho. Toda živa duša se ne oglasi, le po gorah odmeva zamolkli strel.

Sedaj se tujcem ne zdi več varno. Urno pahnejo ladijo v vodo in odrinejo. A kmalu se obernejo in naravnost veslajo zopet proti otoku. Ne mara da jih je ta čas strah minul in da so se vnovič pomenili, kako hočejo iskati zgubljene tovarše. Res jih je sedem stopilo na suho, trije so ostali v ladiji. To se ve da nam ni bilo kar nič po volji, ker kaj bi hasnilo, da premagamo onih sedem mož, če pa ostali pobegnejo ž njo? Tu se sedaj ni dalo nič storiti; čakati je bilo treba, kako se bodo reči zasukale.

Drug tik družega mahnejo naravnost proti moji terdnjavi. Ker se jim je gosti gozdek zdel menda prenezožen, krenili so poleg njega in stopili na holm, odkoder se je dalječ videlo po hostah in ravninah. Tu so jeli zopet iz vsega gerla klicati, da jim je skoraj sape zmanjkalo. V notranjo deželo pa se nikakor niso hoteli spustiti; zatoraj sedejo pod drevo in začno posvetovati se. Da bi kakor poprej njih tovarši pospali, bilo bi nam to prav ugodno. Ali preveč so bili oplašeni in v skrbah, da bi bili mislili na spanje, da-si se je že mračilo. Mi pa v tem tuhtamo na vse strani, kako se jih najpripravniše polotimo. Toda nič prida ne uganemo. Kar namah vstanejo možaki in se vernejo k šalupi. Ta trenutek je bil važen; sedaj je mogla pomagati le zvijača.

Naročim tedaj lajtnantu in Petku, naj gresta na levo proti gričju, od koder so prišli mornarji, tiho in previdno naj ravnata. Potem naj stopita na grič in na vso moč vpijeta, dokler jima odgovoré brodniki. Če se oglašé, naj jih z neprestanimi klici vabita od griča do griča vedno globeje v notranjo goščavo, pa se jim ne smeta dati dohiteti ali preblizo voditi jih do moje poletne hiše ali jame. Kedar sta jih izvabila tako dalječ, da pred nočjo ne morajo spoznati, kje da so, naj jih popustita in na bližnicah umakneta se domu.

Ravno se mornarji zopet odpravljajo na morje, ko se lajtnant in Petek pervikrat oglasita. Hipoma postojé ter se obernejo tje, odkoder so čuli klic. Naša kričita še večkrat in šlo je vedno dalje v notranje.

Sedaj je bil čas, polastiti se ladije, ki je mirno ležala na sipini. Samo eden je ostal v njej; onih dveh stražnikov tekkel je eden za trumo, drugi se je v bližnjem germovju vlegel. Kapitan stopi najprej proti temu in ga s puško ubije. Potem zakliče unemu v šalupi, naj se uda. Bil je zapeljanih

upornikov eden; poklekne in milo prosi usmiljenja ter prisega, vprihodnje za-nj zastaviti premoženje in življenje. Dečko je bil kasneje res mož beseda. Tudi to ladijo oropamo drevesa, erjuh ali jader, vésel in sploh vsega, kar je imela in jo potegnemo na pesek. Ker smo bili samo štirje, potili smo se, da joj. Po doveršenem delu gremo v moj grad.

Ko dospémo tje, bila je že tema. Po prestanem trudu nas poživijo riž, rozine, kozje meso in čverst požirek ruma. Še sedimo okoli goreče lojene sveče, ko prisopihata Petek in lajtnant. Ni treba omeniti, da sta krepko segla po slastni večerji in dobro naložila. Saj sta tudi dobro opravila moje naložilo. S klicanjem in vpitjem sta mornarje privabila v tamno goščavo ter jih potem popustila, in hitela v moj grad, da niso mogli do nas pred dvema ali tremi urami.

Ko se okrepčamo z jedjo in pijačo, odpravim kapitana, popotnika, Petka, in pomilostenega puntarja iz ladije, po imenu Robertson, k jami, da k meni pripeljejo one tri vjetnike, katerim je bilo zaupati. Vseh skupaj nas je bilo tedaj lepo število devetih mož. Razdelim jim orožje in streljivo, namreč 12 pušek in 5 mečev, katerih dva sebi prideržim.

Tako oroženi čakamo. Ura že skoraj preteče, ko čujemo neprijatelje prihajati. Ta je tožil, da je lačen, uni, da je žejen, vsi pa so zdihovali, da so neznano trudni. Vmes slišimo tudi opominovanje, vendar hitreje stopati, da prej pridejo do šalupe. S težkim trudom naposled pritavajo na mesto, kjer so na suho stopili. Kako pa osterme ugledavši ladijico ne v vodi, temuč na suhem in sicer oropano vsega mornarskega orodja! Polni vraž mislijo, da so jim peklenščeki sami to naredili. Menijo, da so na zakletem otoku in taka groza jih prevzame, da ne vedó, kaj početi. Komaj ljudem ubranim, da kar ne planejo nad-nj. Vendar pomislim, da v tami prav lahko utegne ranjen biti tudi kdo izmed nas, zato rajši počakam ugodnejšega časa, da jih primemo, saj nam sedaj itak niso mogli ubežati.

Najbolj mevžasto se je vedel prvi mornar, sicer najpriderznejši puntarske druhalci. Ta človek se skoraj že ni več zavedal, jokalo je kakor otroče, roke vil, po tleh valjal se, tekal potem sem ter tje, klical, kakor je mislil, izgubljen tovarše, ki se mu pa niso oglasili, in počenjal vsa-koršne budalosti.

Da nam reč ne izpodleti, pomaknem se bliže, in velim Petku in kapitanu, naj se na trebuh vležeta in kolikor le mogoče tiho plezata proti sovražnikom. Ne dolgo potem pride prvi brodar z dvema pajdašema blizo skritih. Kapitan je

bil tako razljuten na puntarskega glavarja, da ni mogel skoraj sterpeti, da bi mu kroglo zapodil v hudobno serce. Modro se je vendar premagal, da ne bi nasprotnika zgrešil. Sedaj ko si je bil zmage svest, ostane s Petkom, oba skupaj sprožita in prvi se v kervi zverne mertev na tla. Eden tovaršev njegovih je bil močmo ranjen, v eni uri je izdihnil dušo, drugi malo obstreljen je odnesel peté.

Sedaj je veljalo zgrabiti sovražnika. Vsa naša armada je štela devet mož, jaz sem zapovedoval. Gozd je bil tako zaraščen in noč tako temna, da sovražniki nikakor niso mogli spoznati, koliko nas je. Da bi jih primoral, pogajati se z nami ali celo kar podvreči se nam, rečem Robertsonu, naj slehernega po imenu pokliče, ali bi se morebiti udal.

Zakliče tedaj: „Tom Smith!“

Koj se oglasi ta rekoč: „Je-li si ti Robertson?“

„Da, da, jaz sem. Za Božjo voljo, udajte se, sicer vsi smerti zapadete.“

„Komu naj se podveržemo? Kje pa ste?“ vpraša Smith.

„Tu le!“ odgovori Robertson. „Naš kapitan je tukaj s 50 možmi. Prvi mornar je ubit, Viljem Fry ranjen, jaz sem vjet in ako se ne podaste, vsi ste izgubljeni.“

„Ali nas bodo vzeli pod streho?“ bara nadalje Tomaž.

„Če nas pusté živeti, udamo se.“

„Koj poprašam kapitana,“ odgovori Robertson.

Kapitan pa kar povzame besedo rekoč: „Saj poznaš moj glas, Smith! Kar obetam, spolnujem. Ako se brez obotavljanja udaste, pustim vam življenje vsem, samo Viljemu Atkins-u ne.“

„Za Boga!“ kliče poslednji. „Usmilite se tudi mene. Kaj sem pa hujšega doprinesel memo unih? Hudobni so bili vsi, kakor jaz.“

„Lažeš“, zagermi nad-nj kapitan, „ali me nisi ti prvi zgrabil, in zaničevaje me roke mi zvezal?“

„Milost, milost, kapitan!“ ječal je Atkins.

„Bodemo videli. Sedaj še enkrat, udajte se ali — —!“

Brez ustavljanja oddajo puntarji svoje orožje in zvezane kakor vjetnike jih odpeljejo na prostor pred plotom. Tu jim kapitan resno na serce govori, povdarja grozno hudobijo njih početja, pa tudi žalostne nasledke, ktere so si sami nakopali.

„Hoteli ste me“, končal je govor, „izpostaviti na pust otok, toda Bog me je otel; zakaj tukaj vlada anglešk guverner, ki me je prijazno sprejel. Prosili ste me poprej

milosti, jaz tukaj nimam nobene oblasti, odslej ste odgovorni guvernerju.“

Te besede so pretresle vjetnike. Obljubili so spokoriti se za pregreho in prosili kapitana, naj se potegne za nje pri oblastniku.

Menda ni treba povedati, da imenitni naslov: guverner ali oblastnik je veljal meni. Umaknil pa sem se s Petkom ter niti prikazal se, ker moja obleka se je presneto malo vjemala s častjo, s ktero so me obkladali. Vendar mi je bila zvijača kapitanova vseč in voljan sem bil še dalje ostati guverner. Odpravim toraj lajtnanta h kapitanu.

„Gospod“, poroča, „prevzvišeni gospod guverner želé z Vami govoriti.“

„Naznanite gospodu oblastniku“, odgovori kapitan, „ne-utegoma bodem pri njem.“

Po tacih besedah so vjetniki se vé verjeli, da je res guverner z vojniki tu blizo. Ko je bil kapitan pri meni, svetujem mu, zaradi varnosti vjetnike razdeliti, Atkinsa in oba terdovratna malopridneža na rokah in nogah vklenjene v luknjo vtakniti, une pa nastaniti med okopoma, da nam ne morejo škodovati. Oskerbel sem jih ob enem z obilno hrano in pijačo.

Ko je bilo vse to vredjeno, posvetoval sem se s kapitanom, lajtnantom in popotnikom, kako si najpripraviše osvojiti barko. V zvesti sem si bil, da nam k temu pomagajo brodniki. Le natanko je bilo treba pozvedeti, kako in kaj mislijo. V ta namen pošljem kapitana in lajtnanta k berlogu. Petek jima sveti s prižgano svečo. V drugič jih kapitan dobro ošteje in kakor poprej prosijo vjeti milosti, na mnogotere viže obetaje zvestobo.

„Dobro“, pravi kapitan, „poskusil bodem pomilostenje izprositi vam od oblastnika tega otoka. Toda od vas pričakujem še nekaj družega, pomagati mi morate namreč, da barko zopet dobim v last; zakaj to je poglavitni pogoj, brez kterega ni milosti. Ali ste zadovoljni?“

Iz enega gerla priterdijo mornarji, vojskovati se za njega do poslednje kaplje. Naj jih le pelje kamorkoli, bodi si zoper pekel in hudiča.

„Tedaj“, sklene kapitan pogovor, „bodem oblastniku sporočil vašo udanost in vam potem naznanil njegove sklepe.“

Vernivši se mi je razodel misli mornarjev. Ker sem bil preverjen, da zaradi naše varnosti nikakor ni preveč odjenjati, odpravim kapitana z odgovorom: Onih šest zdravih sme peljati se k barki, Atkins in oba ranjenca pa morajo

tu ostati, da jih koj obesimo, ko bi se nam uni izneverili in nezvesti postali. Slovesno so sedaj prisegli, guvernerja v vseh rečeh natanko ubogati.

Za vojsko zoper puntarje, ki so ostali na barki, bilo je odločenih 13 mož. Jaz in Petek se nisva udeležila, ker je bilo treba, varovati najino premoženje in vjetnike.

Sedaj je veljalo šalupi luknjo urno zamašiti ter jo pripraviti za vožnjo. Ko doženemo vse to, stopijo kapitan, popotnik in pet mož v eno, lajtnant s peterimi drugimi možmi v drugo ladijo. O polnoči odveslajo. Jaz ostanem na bregu in vlečem na uho, kako se bode izšel ponočni boj. Bilo je okoli dveh, ko slišim z barke sedemkrat streljati, kar je bilo znamenje, da jo je kapitan zopet dobil v oblast. Ne dá se dopovedati veselje, ki me je prevzelo, vidoč svoje odrešenje tako blizo. Na kolenih goreče zahvalim dobrotljivega Boga. Potem se s Petkom vernem domú in kmalu nama terdo spanje zatisne utrujene oči. Zjutraj naju prebudi strel iz topa in nekoliko trenutkov pozneje slišim klicati: „Guverner, guverner!“ Urno skočim z daljnogledom v roci na stražnico, kjer naletim na kapitana. Strastno me objame rekoč: „Moj prijatelj, moj odrešenik! Tam je barka, vaša je in vse, kar premoremo!“ Sedaj se ozrem proti morju in vidim barko pičle pol ure od brega ležati na sidru.

Moja rešitev je bila tedaj gotova! Močna ladija je bila pripravljena, da me ponese, kamor si serce želi! Sreča moja je bila tolikanj velika, da me je sperva skoraj zadušila. Prevelike radosti se mi solze v potocih vlijejo čez lica. Ko se izjokam, objamem tudi jaz verlega kapitana in pozdravljam ga kakor rešitelja iz nebes meni poslanega, da mi od vzame vezi dolgega pregnanstva.

Ko se umirim, stopiva v grad in kapitan mi mora pri-povedovati, kako je ladijo dobil v oblast.

„Kakor hitro se je šalupa bližala barki“ začne kapitan, „ukazal sem Robertsonu poklicati čuječe mornarje in nazznaniti, da je pripeljal tovarše, ktere so še le po dolgem iskanji našli. S takim in enacim besedovanjem jih je toliko časa mudil, da je šalupa priveslala pod ladijo. Jaz in popotnik prva splezava na njo, podereva mornarskega pomagáča in tesarja in s pomočjo onih treh polastiva se krova. Ko še možje iz drugega čolna priplezajo za nami, pospravimo sprednji krov in odtod mahnemo v kuhinjo, kjer kuhajo in dva puntarja vklenemo. Potem zapovém line zapreti, da si ljudje ne morejo na pomoč hiteti in ukažem lajtnantu s tremi možmi ulomiti kajuto, kjer je ležal po ustavniki iz-

voljeni kapitan. Vriš ga prebudi. Jaderno skoči iz postelje in oboroži sebe in dva brodarja. Ko duri odjenjajo, ustrelé iz kajute vsi skupaj, da je izmed nas eden smertno zadet, dva ranjena in lajtnant na levi roki pohabljen, kar ga pa ne moti planiti na puntarskega kapitana in mu kroglo zasmoditi v glavo. Ko ga brodnika vidita omahovati, mine ju serčnost in se udasta. Še je pa ostalo osem mož, ktere je bilo treba ukrotiti. Zakličemo jim, naj se udajo, sicer vsi smerti zapadejo. Spoznavši, da bi se zastonj upirali, podveržejo se tudi oni. Odpremo tedaj lino in pustimo jih verh barke. Tako sem bil toraj zopet gospodar lepe ladije in naposled odpravim lajtnanta k topu. Sedem strelóv vam je, kakor sva se dogovorila, naznanilo veselo dogodbo naše zmage.“

Po dokončani pripovedi veli kapitan, oblastniku namenjene reči prinesti. Bilo je šest sklenic vina, 2 funta izverstnega tobaka, nekoliko pipic, dva velika kosa govedine, šest gnjat in plečet, vreča graha in kakih 100 funtov suhara, potem zaboj sladkorja in zaboj moke, vrečo citron in mnogo jako koristnih reči, kakor: šest srajc, šest ovratnikov, dva para nogovic, klobuk in popolna obleka, ki je bila nošena komaj en dan. Vse to mi je v dar dal hvaležni kapitan in želel, da bi se koj preoblekel, da bi smel kot poglavar med ljudi ter jim ukazovati. Verjemite mi, ljubi bralci, da se s perva v novi, nevajeni obleki nisem nič kaj dobro počutil, temuč da sem se v njej vedel prav okorno in nerodno.

Štirnajsto poglavje.

Robinzon zapusti otok.

Pri kosilu smo se posvetovali, kaj početi z vjetniki. Atkins in pajdaša njegova so bili terdovratni hudobneži, kterih se je bilo bati. Ko bi jih bili hoteli seboj vzeti, zvezani bi bili morali biti, da jih na prvi angleški naselbini gosposki izročimo. Rahločutnemu kapitanu so se pa smilili, in pomilostil jih je. S tem sem bil tudi jaz zadovoljen in zatoraj sva se dogovorila popustiti jih na otoku. Toda kot dobroto naj bi to spoznali in še prosili za njo.

Ko se preoblečem, ukažem Petku vjetnike peljati v gozdek pred gradičem. Kmalu pridem tudi jaz tje in zvezane malopridneže ogovorim tako-le:

„Vaša hudobija mi je znana do pičice. Spuntali ste se zoper svojega dobrega kapitana, da bi tem lože ropali po morju. Vendar zgodilo se je, kakor ni bilo drugače pričakovati: kdor drugim jamo koplje, sam se zverne va-njo. Po mojih naredbah prišla je barka pravemu lastniku zopet v posest in že sem zapovedal puntarskega vašega kapitana obesiti na veliko rajno. Ako se vendar morete kaj opravičiti, storite, toda urno, sicer ukažem vam vsem, kolikor vas je, z Atkinsonom vred vrat zaderniti!“

V imenu vseh odgovori eden, da nimajo ničesa drugega omeniti nego da jim je kapitan, ko so se dali zvezati, obljubil, da jim bode pustil življenje, zatoraj prevzvišenega oblastnika prav ponižno prosijo milosti.

„Ker mi je“, odvernem, „dovoljeno na prvi barki verniti se na Angleško in ker takoj odrinem, ne znam druge dobrote, kakor popustiti vas na tem otoku; zakaj če vas vzamemo na Angleško, čakajo vas ondi vislice.“

Ljudje se hvaležno odločijo za prvo in da jih do odhoda svojega v strahu ohranim, dam ustreljenega puntarskega kapitana obesiti na veliko rajno. Prvi kapitan pa, ki je o tem pristopil in čul, kako milo sem ravnal z vjetimi, kazal je, češ, da moje naredbe njemu nikakor niso všeč. Razžaljen v svoji časti zavernem kapitana rekoč: „Gospod kapitan, vedite, da vjetniki niso vaši, ampak moji.“

Ko še enkrat vsi zaterdijo hvaležnost do mene, začnem jim razkladati na drobno, kar jim je bilo sedaj treba vedeti in želeti, kakošna je zemlja, kako lončariti, jerbasse plesti, kruh peči; pokažem jim tudi poletno hišico, pozemeljsko jamo, ograje za koze in shrambe za mleko in sir. Nisem tudi pozabil omeniti, da o kratkem doide 17 Španjolv in Portugalcev, za ktere pripravim pismo, da ga oddajo gospodu Kaballu. Naposled jim prepustim pušek, smodnika, svinca in skoraj ves živež, kolikor ga je bilo, da se jim pomanjkanja ni bilo bati. Potem jih odpravim.

Sedaj sem se posvetoval s kapitanom o bližnjem odhodu; zakaj nisva že mogla pričakovati trenutka, da slovo dava otoku. Toda vkljub najinemu tiščanji, najinemu neprestanemu trudu ni bilo mogoče odriniti pred tremi dnevi. Ko je bilo slednjič vse na barki, kar sva menila seboj vzeti, v zadnji uri jelo mi je vendar le tesno prihajati, zapustiti otok, kjer sem doživel tolikanj britkosti pa tudi veselja.

Živo so mi v spomin stopile vse dogodbe, ki so me zadele v tej samoti.

Bilo je dné 19. decembra leta 1686 po ladijinem kalendarji, ko sem zvečer ob osmih stopil na barko. Sedem in

dvajset let, dva meseca in 19 dni sem preživel na otoku. V spomin sem seboj vzel veliko kučmo iz kozlovine, solčnik, priljubljeno papigo in psa, pozabil pa tudi nisem denarja, ki sem ga bil našel na naši in na Španjski ladiji. Ker je mnogo let v kleti v kotu ležal, postal je tako črn, da ga je bilo treba likati, da se je svetil kot denar. Petek, ki svojega očeta ni več videl, gledal je z barke neprestano proti otoku in solze so mu igrale v očeh. A tudi jaz sem bil zelo žalosten, ko so se poslednji gorski verhovi utopili v vedrih valovih širnega morja.

Hitro smo jadrali in že dné 11. rožnika l. 1687 smo došli na Angleško. Ne morem opisati, kaj sem čutil, ko sem

po 35 letni nepričujočnosti zopet pozdravil domače kraje. Kako tuj sem bil med tem svetom, med temi ljudmi, kakor da nikdar nisem prebival v tej deželi! Še čudnejša se je pa zdela moja domovina Petku: v lukah ladija tik ladije, visoke, mogočne hiše v dolгих, dolгих ulicah, mravljišče pridnega ljudstva in neprestani ropot vozov, vse to ga je kar omamilo.

Brez odloga hitiva v glavno mesto London. Ondi najprej poprašujem po udovi, kateri sem zaupal malo svoje premoženje. Še je živela, a v drugič postala udova; preterpela marsiktero nezgodo in životarila v jako hudih denarnih stiskah. Razodene mi, da izročenega izneska ne more verniti. To spoznati jej je bilo tako težko, da se mi je revica smilila. Zastran te reči jo tedaj tolažim, rekoč, da sva bot, saj jej doslej še nisem povernil nekdaj storjene dobrote.

Nekoliko dni kasneje se napotim v Jork. Oče in mati so mi bili že davnej umerli in izmed vse svoje rodbine so živeli le še dve sestri in dva odrasčena sinova družega mojega brata, ki je, ni dolgo bilo tega, umerl in nekoliko premoženja zapustil. Ker so pa menili, da sem že davnej mertev, meni nič ni volil in sestri bi mi tudi ne bili mogli nič izplačati, ko bi bil tudi res imel kak delež. Bil sem tedaj samo ob tem, kar sem seboj prinesel z otoka. V Jorku ni bilo tedaj nič opraviti, zatoraj se vernem v London, kjer naletim na kapitana. Verli mož me je svojim ladjinim lastnikom tako dobro priporočil, naznanivši jim, da sem jaz barko jim pridobil, da se niso samo živo zahvalili za to, ampak prosili, naj v dar vzamem 2000 gold. Ta znesek je pripomogel, da sem potoval v Lisabon na Portugalskem, poizvedit ondi, kako se godi mojemu zasadu in drugu, ki je berž ko ne mislil, da sem že davnej v kertovi deželi.

V ta namen se odpravim z neločljivim svojim tovaršem Petkom in dospem v Lisabon konec septembra meseca. Tu poprašujem po portugalskem kapitanu, ki me je bil nekdaj tako ljubeznjivo sprejel in z dobrim svetom pomagal. Bil je že silno star in ni več vozaril po morju. Komaj se spoznava. Ko mu povém svoje čudne zgodbe, izvem v veliko veselje, da opravnika mojega zasajenja v Braziliji in dediči njuni so dobro gospodarili. Moja saditev je še vedno dajala bogate dohodke, ktere so deloma hranili za me, ker ni bilo spričano, da sem res že umerl. Moj drug, ki je še živel, poklonil mi je pa moja pisma med drugimi več leopardovih kož, denarja, raznega sadja v dar ter priserčno vabil, naj sam prevzamem svoja posestva, dediči pa so mi poslali

poleg natančnih računov o dohodkih mojega posestva 52000 goldinarjev v blagu in gotovini. Mahoma sem toraj postal bogat mož. Obilno sem obdaroval verlega kapitana in zvestih opravnikov dediče, a tudi ne pozabil svojega druga v Braziliji.

Ko je bilo vse v redu, vernem se na Angleško, pa ne po morju, ktereга sem se nekako bal, ampak na svet starega prijatelja kapitana po suhem skozi Špansko in Francosko. In prav sem storil, zakaj onih dveh bark, ki ste takrat odrinili iz Lisabona, zaplenili so eno algerijski roparji, druga se je potopila, da so se rešili samo trije ljudje. Pridružil sem se angleškim in portugalskim trgovcem. Bilo nas je šest gospodov in pet služabnikov, vsi na konjih in oroženi. Popotniki so me zvali „kapitan“, ker sem bil najstariši med njimi, in menda tudi za to, ker sem imel dva služabnika.

V Madridu smo se mudili nekoliko in ogledovali posebne in znamenite reči glavnega mesta španjolske dežele. Sred oktobra meseca se pomaknemo dalje, da še pred zimo prekoračimo pirenejske gore. V Pampeluni nam sporočé, da na severnih verhovih je že sneg zapadel, da ga ni moč predreti. In res, strupeno je bilo mráz, posebno mene, ki sem živel toliko let v vročem podnebju. Toda še več je terpel ubogi Petek, ki zime še poznal ni in tukaj pervikrat videl zemljo v beli sneženi odeji! Zarad zgodnje zime in neprenehoma v cunjah padajočega snega smo v Pampeluni ostali 20 dni. Naposled smo najeli vodnika, ki je prišel iz Francoskega. Rekel je, da nas popelje po tistem potu v francosko deželo, kakor je pripeljal štiri rojake tu-sem, snega se ni bati, tem bolj pa volkov, ki se lačni trumoma klatijo po lesu. Pridruži se nam 12 popotnikov in 15. nov. l. 1687 se dvignemo.

S perva je bilo še dosti prijetno, nič posebnega se ni pripetilo. Ko pa neko popoldne vodnik pred nami odjaha, planejo nad-nj dva velika volkova in medved. Revež se je tako prestrašil, da je pozabil ustreliti, ampak jel na vse gerlo upiti. Koj ukažem Petku, naj odjezdi gledat, kaj da je. Urno spodbode konja v dir in prestreli s samokresom enemu volku glavo, drugi, ki se je ves izstradan konja lotil, zbežal je v hosto, očka medved se pa kar nič ni dal motiti, temuč mirno obstal. Ubogi vodnik je imel dve rani, eno na desni rami, drugo v stegnu, ki pa niste bili zelo nevarni. Konj je bil nepoškodovan, ker volk mu je zobe zasadil le v uzde. Ko smo ranjencu dali požerk žganja in obvezali

rani, zapazijo tovarši, da se medved, korenjak precejšne velikosti, bolje bliža nego umika. Prederzno sedaj moj Petek spleza na bližnji hrast, medved za njim, Petek stopi na vejo in ker mu je kosmatin vedno za petami, pomika se prav na konec veje. A sedaj jo začne tresti, da je zver gugala se na vse strani in ni se upala do njega. Klobuk v roki ga lepo pozdravlja in počenja marsiktere burke, da se je vsa družba serčno smijala. Ker se je že mračilo, velim Petku konec storiti nevarni igri. Ta skoči z drevesa, previdno korača medved za njim in ko se debeluh dotakne tal, nastavi mu Petek puško naravnost v uho, sproži in mervte se zavali velikan na zemljo. Moško se oberne proti nam, rekoč:

„Tako streljamo pri nas medvede!“

„Oho, Petek, ta pa že ne velja, saj nimate pušek!“ zavrnem ga.

„Premoremo pa dolge pušice, ki tudi izverstno zadenejo.“

Rad bi bil Petek kosmatina oderl, toda noč je prihajala in gladni volkovi so grozno tulili okrog nas, bili smo namreč na jako nevarnem mestu. Ko prijezdimo do neke globeli, čujemo strel in berž potem vidimo osedlanega konja divje dirjati — za njim pa 16—20 volkov, ki so ga gotovo dohiteli. V sotesko stopivši vidimo strašen prizor: dva moža in konj, vsi grozno razmesarjeni in raztergani po lačnih zverinah, ležali so na tleh! Eden teh mož je menda ustrelil, ker poleg njega najdemo samokres, ki ga potem seboj vzamem. Menda prav naši konji so privabili toliko volkov, da jih je bilo okoli nas več ko 100. V našo srečo so na strani ležali mogočni hlodi. Za nje tedaj stopimo, konje pa vzamemo v sredo.

Ropa željne napadajo divje zveri našo leseno zagrado. Dobro pomerimo, prve sicer pobijemo, a zadnji sprednje bliže potisnejo in puške počijo drugič, tretjič: veliko jih pokončajo, ukroté pa ne. Med tem rečem Petku posekani les na dolgo poštupati s smodnikom. Zopet se volkovi zaženó na naš tabor, sedaj ustrelim potrošeni smodnik in kervavo zacverči strelni prah. To je pomagalo. Oslepljeni in prestrašeni razperšé na vse vetrove in naše puške jim za slovo še enkrat dobro posveté. Brez daljnih zgodeb prijahamo v pol uri v bližnjo vas.

Naslednjo jutro je nam vodnik tako obnemogel, da ni mogel dalje pot kazati. Pošteno ga plačamo, najamemo družega in odrinemo v Toulouse, kjer ni bilo niti snega niti volkov, ampak toplo solnce in rodovitno cveteče polje.

Tamošnji ljudje so se čudili, da je bil naš vodnik tolikanj prederzen ter nas peljal v zimskem času čez gore in sicer s tolikimi konji, ki volkove tem boljše dražé k požrešnosti, čem več jih je. Vsi so terdili, da le čudež nas je otel smerti.

Brez zamude jo potem krenemo dalje v Paris, odtod na Angleško in v London. Dobri udovici sem izgovoril leten znesek za vse žive dni in prosil jo ob enem, naj prevzame gospodinjstvo mojega hiševanja, kteremu je rada priterdila. Tudi sester sem se spomnil in vsakej obljubil gotovega denarja na leto. Sinova svojega brata sem vzel k sebi. Starši je imel nekoliko premoženja. Njega dam dostojno izgojiti. Druzega, ki je imel veselje do mornarstva, izročim izkušnemu kapitanu, ki ga na daljnih vožnjah v zahodnjo Indijo izuri za izverstnega mornarja. Večkrat sem mislil na brazilijanska posestva ter hotel tje, kakor sem bil obljubil. A vsa tamošna družina in vse življenje ondi se mi je zdelo tako malo ugodno, da sem vse imetje rajši prodal. Po nekterem pisanji sem ter tje sem ga dedičem svojih nekdanjih oskerbnikov prepustil za blizo 400.000 gold. Složno in brez skerbi sem tedaj lahko živel v Londonu.

Petnajsto poglavje.

Robinzon zopet na morji.

Pet in trideset let sem se vojskoval, sedaj se mi je sreča smehljala: živel sem složno, brezskerbno. Kdor bi mislil, da zopet zabredem v staro bolezen? Neprenehoma me je mikalo v Brazilijo, na moj otok, na zapuščeno naselbino in če sem primerjal sedanje premissljevalno in leno svoje življenje z neprestanim delom nekdanjim, neznano me je vleкло čez morje v gorke južne kraje. Udova se je prizadevala, tolažiti, razvedriti me, toda njen trud je bil zastonj. Naposled mi brez ovinkov pové, da se moram oženiti in strast, klatiti se po svetu, me bode gotovo minula. Dam se prigovoriti in kmalu v hišo pripeljem pametno ljubeznjivo nevesto.

Nekaj let me niso nadlegovale stare skušnjave. Tem hujše so se potem zaganjale v me, da so me kar popol-

noma omamile. Budeč in speč sem videl, kako Španjoli, Angleži in divjaki šarijo po mojem otoku, živo sem si domišljeval uboštvo, prekanjenost, pobijanje in razne umore svojih naselnikov. Žena se je bala, da ne zbolim, veliko-dušno se tedaj ponudi, da gre z menoj. Ta nježna udanost me je ganila tako, da sem vse okoliščine še enkrat na drobno premislil, predno bi ženo in oba cveteča otroka prepustil nemirni, morebiti celo nevarni prihodnosti.

Da bi se s čem motil, kupil sem obširno zemljišče na deželi, kjer sem sadil, sejali, gradil, popravljaj in sto drugih opravil izverševal. In kar sem pridelal, bilo je moje; drevje, ki sem ga nasadil, bilo je moje; ognjišče, na katerem sem se grel, moje. Ta stan so mi moj ranjki oče posebno močno hvalili, najsrečnejši čas vsega življenja je bil za me.

V tej sreči pa me zadene roka Božje previdnosti in uniči zemeljski raj: britka, neusmiljena smert pobere meni zvesto tovaršico, otrokoma skerbno mater. Bil sem sedaj kakor ladija brez kermila, ki jo valovi gonijo sem ter tje. Niti pristava, ne vert, ne čede, da, tudi ne družčina — nobena stvar me ni več veselila! Kako pusto, kako prazno se mi je zdelo na svetu! Kar sterpeti nisem mogel več na deželi. Prodal sem toraj zemljišče in umaknil se v šumeči London. A tudi tukaj mi je bilo pretesno, brez posla sem postopal po širokih ulicah; vnovič so se mi obudile želje po daljnih krajih, po tistem otoku, kjer sem včasih eno samo desko tesal mesec dni.

Bilo je leta 1693. Premišljujem, kam bi se obrnil, kar stopi v izbo moj bratranec in me povabi, naj grem ž njim na barko, namenjeno na Kitajsko in Japonsko; ker se dotakne Brazilije, lahko od ondot, ako me je volja, obiščem svoj otok.

Bratranec pač ni mogel slutiti, da me je zopet zgrabila strast popotovati. Stermé ga toraj pogledam in vprašam:

„Kteri zlodij ti je vdihnil to nesrečno misel?“

Sperva je sicer osupnil, a kmalu je spoznal, da nisem tako nejevoljen, kakor sem kazal. Serčno tedaj odgovori:

„Ljubi stric, ali se Vam moj nasvet zdi tako zaveržljiv! Menil sem, da Vam ponudim zaželjeno priložnost, še enkrat videti malo kraljestvo, ktero ste tolikanj zadovoljno vladali.“

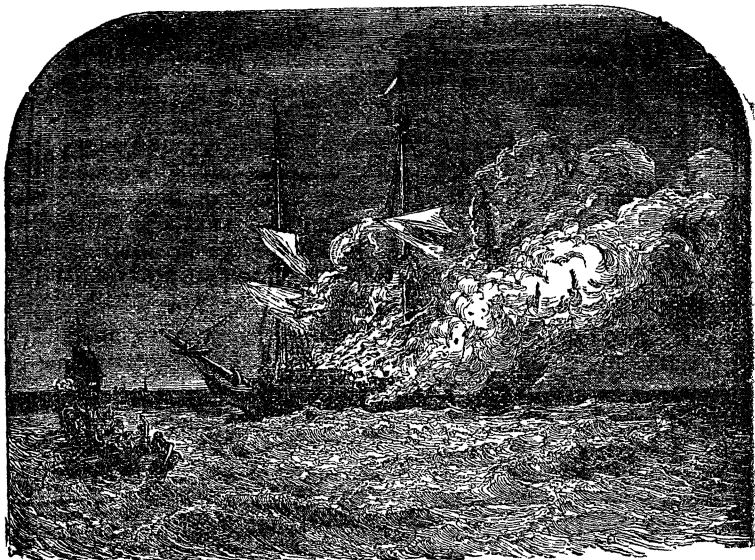
Kaj bi mi bilo pomagalo umetno mojo obotavljanje! Dam mu tedaj roko.

Udova in zlasti otročiča so tarnali in odvrčali me od potovanja, toda nisem jih slušal. Izročivši otroka in za izrejo potrebne prihodke udovi, stopim s Petkom dne 8. ja-

nuarja l. 1694. na barko in še isti večer odrinemo. Od kraja vožnja ni bila dokaj srečna, nasprotni vetrovi so nas gnali proti severu na Irsko, kjer smo morali ostati tri tedne. Takrat sem ladijo naložil nenavadno bogato z raznim suknom, platnom in drugo tkanino, s klobuki, čevlji, nogovicami, posteljno opravo, lonci, kotli, žebli, sekirami, mnogimi puškami, samokresi, dvema topoma, smodaikom, svincem, krogliami razne velikosti, s sabljami, meči, kopjem in ladjico, ki se je dala razložiti.

S tem sem hotel otočane preskerbeti za brambo. Poleg tega sem seboj vzel dva tesarja, kovača, sodarja, ki je bil ob enem spreten strugar in lončar, sploh za vse je bil pripraven in zatoraj smo ga imenovali na kratko mojster Jakob ali mojster za vse. Slednjič naj omenim nekega krojača, ki je bil izurjen tudi v drugih rokodelstvih. Namenjen je bil v izhodno Indijo, toda pregovoril sem ga, da se je naselil na mojem otoku.

Naše neprostovoljno bivanje nam je več hasnilo nego škodovalo; zakaj, ker je bil tukaj živež po ceni, naši zakladi niso se zmanjšali, temuč pomnožili. Kupil sem za svoj otok več prešičev in dve kravi s teleti.

Dné 5. svečana se vendar veter oberne in odrinemo na široko morje. Neki večer ugledamo v daljavi neki svit.

Berž slutimo, kaj če se je vnela kaka barka? In res pol ure pozneje vidimo ne dalječ gorečo ladijo na razsvitljenem morju. Večer je bil tih in miren, tem strašneje je vriščalo, praskalo in pokalo na valovih. Hitro petkrat ustrelimo, nesrečnim ljudem v znamenje, da je pomoč blizu. Po času jadramo proti ognjenemu velikanu, toda resk — in goreča barka se razleti, da se ozračje strese in valovi zašumé. Z glasnim vriščem se potem ostanki plamteče barke potopé in črna tema zopet zagerne morje. Ta strašni pogled in in grozni ropot nas pretreseta, serčno milujemo nesrečne utopljenca, ki so ali v plamenu zgoreli ali golo življenje oteli na šibkih čolničkih, toda zaradi teme nismo opazili nobene šalupe, nobene ladijice. Še le naslednje jutro priveslata dva z ljudmi natlačena čolna. Ker je pihal nasprotni veter, nista mogla prav do nas. Razpeli smo toraj jadra, da bi jima šli hitreje nasproti in v pol uri smo jih dohiteli. Bilo je v njih najmanj 60 ljudi, moških, ženskih, otrok, popotnikov in mornarjev.

Kapitan zgorele barke, ki je bila francoska, pripovedoval nam je, da je ogenj nastal po nemarnosti kermarjevi. Kdo more opisati veselje smerti rešenih! Eni so se topili v solzah, drugi so se bili na persi, še drugi po barki letali kakor norci. Nekteri so plesali, smejali se in skakali, drugi prekrizevali se in tiho molili. Še nikdar nisem videl enacega. Zdravnik je imel dokaj posla in marsikteremu je bilo treba puščati.

Namenjeni v izhodno Indijo nikakor ni bilo mogoče utopljenca peljati v deželo, iz ktere bi se bili lahko vernili domú na Francosko. Zatoraj smo se naslednji dan dogovorili, da jih popeljemo v novo Fundlandijo. Tam jih tudi res srečno postavimo na suho, le mlad duhovnik in štirji mornarji so ostali pri nas. Sedaj smo krenili proti jugu, a vožnja je bila dolgočasna, ker vetra ni bilo. Dné 19. marca l. 1694 ugledamo v izhodu veliko ladijo bližati se naši, s streljanjem je klicala na pomoč. Bila je brez velikega jadernika, sprednjega in zadnjega drevesa. Hud vihar jo je odtergal od sider, treščil iz luke, kjer so jo popravljali na široko morje, in ondi dervil sem ter tje. Ker sta bila kapitan in lajtnant ostala na suhem, nihče ni znal voditi barke brez jadril. Pošastna lakota je že grozila njenim prebivalcem; zakaj le nekaj malega žganja, moke in nekoliko sodov pitne vode so še premôgli, ko smo naleteli na njih ladijo.

Med popotniki je bil tudi mlad mož z materjo in služkinjo. Dokler so sami kaj imeli, životarili so za silo, ko je

pa lakota pritisnila, skoraj bi bili gladu pomerli, ker surovi brodniki se še zmenili niso za nje. Perva naša skerb je bila, izstradane ljudi z jedjo in pijačo poživeti. A to bi jim bilo utegnilo nevarno škodovati, zakaj siromaki so tako hlastno planili nad jedi, da so jih potem težave obhajale. Pa to še ni bilo vse. Ko jim je namreč odleglo, začeli so iz nova divjati. Naš prvi mornar je bil prišel z mesom in kruhom na njih barko in hotel jim skuhati močno juho. Toda prelačni niso mogli čakati. Kakor besni so prihrumeli v kuhinjo in mož je imel posla dosti, da se jih je obranil. Da bi se ne preobjedli in zdravji škodovali, dal je slehernemu le nekaj malega. To je pa še bolj razdražilo njih požrešnost in ne vém, kaj bi se bilo zgodilo, ko bi jaz ne bil stopil med strastno množico in žugal, da nihče grizljeja ne dobi. To jih je umirilo.

Uboga mati, katero sem prej omenil, stradala je iz ljubezni do sina, da on pri močeh ostane. Ko je nadmornar stopil v njeno izbico, ležala je na tleh, naslonjena k steni in bolj merliču podobna ko živemu človeku. Mornar globoko ginjen, jej vlije v usta žlico juhe, odpre ustne, hoče govoriti, toda nikakor ne more spregovoriti besedice. Vendar ga razume ter z znamenji pokaže, naj rajši skerbi za sina, za njo je pomoč že prepozna. In res še isti večer je umerla uboga žena.

Sin, kteremu je mati življenje s svojim odkupila, ni bil v boljšem stanu. Skoraj ves terd je ležal na postelji in v ustih tičal kos usnjene rokovice, kolikor je še ni zgrizel. Tudi njegov želodec ni prenesel juhe, vendar je okreval, ker je bil mlad in krepak.

Služabnica je ležala poleg gospodinje. Kerčevito se je z eno roko oklenila stolove noge, vsi udje so jej bili izključeni samega gladu. Ranocelnik je za to zvesto revico storil, karkoli je vedel in znal in rešil jej je življenje.

Za nesrečno ladijo nismo mogli mnogo storiti. Postavili smo jej nov velik jadernik in mestu zadnjega drevesa jadro za silo, s prebivalci pa smo zamenjali mesa, slanine, suhara, moke in graha za sladkor, rum in nekaj denarja. Mladenča in služabnico smo na milo prošnjo vzeli seboj z vsem, kar je imel prvi.

Brez posebnih dogodkov smo jadrili dalje tje, kjer sem menil, da je moj otok. Precej dolgo smo se vozili mimo otokov sem ter tje, mojega le ni bilo nikjer. Na jutro 10. aprila ga vendar ugledamo dalječ dalječ na južno-vzhodni strani. Krenemo proti njemu. Na enkrat Petek

ploskne z rokama ter kliče skakaje: „Da, da, sedaj vidim vse, tam-le je grad!“

„Petek, kaj misliš, bomo pač koga našli? Ali je tvoj oče še ondi, ali se morebiti bojiš, da ga ne bodeš videl nikdar?“

„Prav praviš, gospod!“ ihti se Petek. „Oj nikoli jih ne bodem več videl, oče so bili stari, oj, davnej so že umerli!“

„No, le ne obupaj, kmalu se bode pokazalo.“

Kake pol ure smo bili dalječ od otoka in Petek je že zapazil ljudi na bregu. Ukažem trikrat s topom ustreliti in šalupo izpustiti v morje. Belo zastavo natakemo na njo v znamenje, da smo prijatli. S 16 dobro oboroženimi možmi, Petkom in mladim duhovnikom pritisnemo k obrežju, kjer se je v tem zbralo veliko otočanov. Hotel sem sam stopiti na suho in ogovoriti množico, toda Petek je že iz daljave spoznal očeta. Kakor strela je šinil med osupnene prebivalce naravnost k očetu, objemal ga, po licu gladil, poklekoval pred njim, poljuboval mu roke, sedel poleg njega in mu z vso otroško ljubeznijo gledal v sivo obličje. Ni se ganil od njega, tudi ga je vodil za roko, ž njim sprehajal se, nosil iz čolna sedaj sladkorja, sedaj suhara, sedaj žganja. Da še celo plesal je okoli njega in prepevaje in smeja se pripovedoval, kaj je doživel na kopnem in mokrem.

Tudi mene so sprejeli z velikim veseljem. Marsikaj bi bilo povedati, ko bi hotel na tanko razložiti, kako prijazno in lepo so me pozdravljali. Prvega sem spoznal španjola Kaballa, kterege sem bil poslal med indijane po njegove tovarše. Spoznavši me ves osupnen ni mogel spregovoriti, izročil je bandero in puško spremljevalcu in preserčno me objel. Potem mu je velel, naj gre po tovarše. Kmalu se je vrnil z 11 omikanimi in priljudnimi možmi, ki so se mi vsi prav lepo zahvalili za rešitev.

Španjol me je peljal sedaj proti stari graščini. Sam bi je menda ne bil našel, toliko drevja je bilo zasajenega okoli nje. Popraševaje, zakaj da so jo tolikanj skerbno zavarovali, odgovoril mi je: „Potrebo tega početja bote spoznali, kakor hitro vam zgodbe naše razložim.“ Začel je pripovedovati:

Naša vožnja s tega otoka je bila srečna in radost mojih rojakov neizmerna, ko so se prepričali, da jih resnično hočemo rešiti. Veseli sicer, da ste se rešili iz pregnanstva, naša žalost ni bila majhina, ko mesto vas najdemo na otoku pet Angležev, ki ste jih tu popustili, med njimi tri previhane hudobneže. Edino njih pošteno djanje je bilo,

da so nam izročili vaše pismo, vse blago in nam odmenjene zaloge.

Od kraja so bili še precej priljudni, menda iz strahu, ker je nas bilo več. Toda le prekmalu so razodeli, da niso nič prida. Delati se jim ni ljubilo, kakor gospôda so pohajkovali po gozdih, streljali divjaščino, na večer pa zasedali mize in čversto segali po jedeh, ki smo jih mi pripravljali. S tem ne zadovoljni jeli so nam celo nagajati, zlasti rojakoma svojima, ki sta si boljša od njih, napravila na drugem kraju dosti prijetno domovanje, ker ju hudobneži nikakor niso hoteli imeti v terdnjavi. Iz nevoščljivosti in sovraštva, češ, so le oni gospodarji na otoku, zažgal jima je eden izmed njih kočo, katero sta še o pravem času rešila. Mi smo jih posvarili in sicer takrat z lepa. A to jih še bolje vterdi v hudobiji in neko jutro prilomasti gerda deteljica k Angležema, ko nista bila doma, ter jim do tal razdene obe koči, potolče vse orodje, pobije njune koze, pomandra in potepta vse, kar sta siromaka nasadila s tolikošnim trudom in potom. Kdo opiše njuno žalost, ko sta vernivši se ugledala strašno razdjanje! Tu ni bilo več ostanka, drugod se je bilo treba naseliti in težavno delo pričeti od kraja. Vsa pobita sta prišla nam naznanit, kaj se je zgodilo. Toda mi smo že vse vedeli. Potepuhi so se namreč sami bahali, da se bode tudi nam zgodilo, kakor Angležema, ako jih ne bomo bolje spoštovali. S tem se je vnel prepir med nami: Najprederzniši med njimi izbije Španjolu klobuk raz glave. Španjol sicer miren pa mož grozé, pogleda bahača in ga s pestjo trešči na tla, da omedli. Sedaj Atkins pomeri na Španca, toda zadene ga le v ušesce, da je kervavelo. Španjol ranjen in razserjen zagrabi puško in nedvomno bi bil Atkinsa ubil, da nismo mi o pravem času zaklicali: stoj! Berž potem planemo nad potepuhe ter jim poberemo orožje. Rotili so se strašno in žugali, uganjali to in uno, naposled smo jih vendar le ukrotili, da so morali rojakoma vsó storjeno škodo popraviti, koči iznova zidati, ograditi, saditi in obsejati. Ko so doveršili naloženo delo in ko smo jim izročili njih orožje, da so se poboljšali, zrastel jim še le greben, prevzetniši so postali ko poprej — trije proti devetnajsterim!

Sedaj vendar še nič hudega ne doprinesó; zakaj druga nevarnost je protila nam vsem. Neko noč nisem mogel zaspati. Nič prida sluteč plazim okoli našega grada. Izperva menim, da pa že zopet Angleži kaj hudobnega snujejo. Toda z enim svojih rojakov se kmalu prepričam, da se

motim: terdo so smerčali vsi. Stopiva tedaj na stražnico in se ogledujeva na vse strani. In glej, na obnebu se zasveti in sum nama doni na ušesa kakor daljnih človeških glasov! Res, na bregovji zapazimo dve rudeči germadi. Berž ko ne so ju užgali indijanci. Boječ se za naše koče, polje, živino, hitro izdramiva speče tovarše, da se pripravimo. Petkov oče je šel oprezovat. V dveh urah se je vernil s poročilom: dva sovražna rodova sta se spopadla v kervavi bitvi, sedaj pa oba, nič ne vedoč drug za družega, prišla na otok, da svoje vjetnike pojedó. Še-le ogenj jih je izdal in sedaj koperne še enkrat poskusiti se v bitki. In res zjutraj se sprimejo in serdito mahajo. V dveh urah je bil boj določen: naši terdnjavi bližja stran je bežala. Mi se umaknemo v grad, svojeglavni Angleži pa ostanejo na mestu, kjer so radovedno gledali vso vojsko. Samo trije begunci so pritekli, Angleži so jih zajeli in gotovo bi jih bili umorili, da ne bi prihiteli nekteri Španjolci, in to zabranili. Premagani indijanci, kolikor jih je ostalo, poskakali so v šajke in popihnili domu, premagovalci pa so po narodni šegi dvakrat strašno zakričali, vjete zaklali, požerli in naposled odrinili. Dva in trideset merličev smo našli na bojišču, ubiti so bili deloma s pušicami, deloma z lesenimi meči. Tako je bila tedaj nevarnost srečno odstranjena.

Angleži, katerim smo dali one tri indijance kot služabnike, bili so nekoliko časa sem še precej pametni. A ne dolgo začeli so po stari navadi pohajkovati. Kakor prevzetni surovi trinogi so ravnali z ubogimi podložniki, nakladali jim pretežka dela in s tem sebi nakopavali njih sovraštvo. Necega dne je Tomaž divjaku nekaj ukazal, česar pa, ker ga menda ni prav razumel, ni po volji opravil. Serdit plane Tom s sekiro nad njega. A v jezi ga zadene mesto na glavo v rame. Hitro stopi neki Španjol med gospodarja in služabnika, da ubrani prelivanje kervi. Še bolje razkačen oberne Anglež sekiro proti njemu, toda ta se ogne in suroveža z motiko telebne na tla. Sedaj priderejo drugi naši rojaki in Angleži in boj se prične. Dva naših sta bila ranjena. Naposled jih užugamo in vklenemo. Naselniki, ki sem jih vprašal, kaj storiti s hudobneži, tirjali so skoraj z enim glasom njih smert. Iz hvaležnosti do Angleža, ki mi je življenje otel, temu nisem priterdil, ampak sodba moja se je glasila na pregnanstvo. Izpahnili smo toraj nevredno trojico iz naše družbe. Dalječ od nas so si postavili dve koči, našemu gradu podobni, dobro ogradili in zemljo obdelali. A ni minulo devet mesecev, prišli so prosit orožja,

ktero smo jim bili pobrali, in čolna, češ, na ta način jim ni živeti, rajši otok zapusté. Po nekterem besedovanji privolimo in jim voščimo srečno pot, veseli, da se iznebimo grozovitnežev.

Pregovor veli: Kopriva ne pozebe. V treh tednih so bili rogovileži zopet pri nas. Iz njihovega pripovedovanja posnamem najznamenitnejše reči. V dveh dneh so priveslali do suhe dežele, ker so se pa na bregu prebivalci zbrali v velikem številu in s sulicami in pušicami proté tekali sem ter tje, ni tedaj kazalo pritisniti k bregu, zatoraj so se spustili proti severu. Kmalu so spoznali, da ona dežela je velik otok med mnogo manjšimi otočiči. Na enem izmed teh so stopili na suho in našli tukaj priljudnije stanovalce, ki so jih obdarovali s koreninicami in posušenimi ribami. Pripovedovali so jim tudi, se vé da, z raznimi znamenji, da je njih kralj v bitvi 200 sovražnikov vjel, ktere za prihodnjo svečanost pitajo. Angleži razodenejo željó, da bi jih radi videli. Divjaki, napak misleči, da jih hočejo seboj vzeti in pojesti, pripeljejo jim 11 moških in 5 ženskih v dar. Kaj početi? Najhujše razžalenje bi bilo to. Vzamejo jih toraj in jim za nje poklonijo ročno sekiro, nož, star ključ in 5—6 krogelj, kar jih je močno razveselilo, da-si nišo vedeli, čemu so vse te reči. Potem se hitro poslové. Na prvem otoku, kjer so stopili na suho, izpostavili so osem mož, ker vseh ni bilo mogoče preživeti, tri moške in pet ženskih so pa pripeljali seboj na naš otok, ter potaknili v kočó.

Radovedni gremo vsi gledat vjetnike. Moški so bili čverste postave, 30—35 let stari; dve ženski ste imeli kakih 40, dve do 25, ena kakih 17 let, vse so bile precej prijetne in lepo izražčene. Uboge stvari so se nam smilile. Vedno so se tresle strahu, zdajci jih bomo zaklali. Petkovemu očetu smo naročili, naj jim naznani, da se jim nič žalega ni treba bati. Veseli zavoljo tega so smešno poskakovali in kretali se na čudne viže. Bili so raznih narodov, zunaj neke žene, nobeden ni umel Petkovega očeta. To ženo tedaj dam vprašati, ali hočejo služiti njim, ki so jim življenje ohranili? Mestu odgovora jeli so plesati; ta je to, drug uno na ramena zadel in s tem so naznanjali, da hočejo vse storiti, kar se bode velelo.

Da bi v okom prišli slehernemu prepiru, vladali so Angleži za žene. Mi smo jim potem pomagali nove kočé postaviti. Otok je bil sedaj na treh krajih naseljen in obdelan. Na najboljše odaljenem koncu so stanovali malopridni trije Angleži, bliže terdnjavi sta prebivala po-

štena njih rojaka. Njun stan je bil zagrajen z mladim gostim drevjem, polje lepo rodovitno. Poleg tega sta v gozdu izkopala precej prostorno jamo, kjer bi se poskrivala v nevarnosti. Okrog nje sta sadike nasadila tako gosto, da se je moglo do zavetja priti le po jako zvutih ovinkih, tujcu popolnoma neznanih. Oni trije možje so bili, da-si nekoliko manj, vendar vedno še leni in zanikerni. Sejali, gradili so sicer, toda nehoté so mi prišle na misel besede Salomonove: „Šel sem memo vinograda lenuha, in poln je bil ternja.“ Ko bi se pridne žene ne bile poprijele kmetije, pod zlo bi bila šla vsa njih naselbina. Kakor poprej so se namreč možje rajši klatili po otoku in lovili želve, ribe in tiče, ženam prepustivši najteža opravila.

Nekega dne zopet pritisne 5—6 šajk divjakov k otoku. Ker se je to pogostoma godilo, bili smo jih že vajeni. Kakor sicer, poskrili smo se tudi sedaj, dokler so se mudili. Ko pa odidejo, gredo nekteri Španjoli proti bregu in stermé zapazijo v goščavi tri speče indijance. Morebiti so zašli ter zakasnili se, morebiti so jih tovarši pozabili. Kaj početi ž njimi? Ali umoriti ali vjeti jih? Ker nisem hotel človeške kervi prelivati, obveljalo je drugo. Zdramimo jih toraj, zvezemo in peljemo k pridnema Angležema, kterima jih prepustimo. Kmalu je eden izmed njih pobegnil v hosto in nikakor ga nismo mogli najti. Berž ko ne se je povernil na dom o prvi priliki, ko so na otok došli njegovi rojaki. Ako bi bila res taka, protila nam je zopet velika nevarnost, ker gotovo je svojemu rodu naznanil, da beli ljudje na otoku stanujejo. In res nista minula dva meseca, kar nekega jutra za rano šest čolnov, vsak s 6—8 indijanci, privesla k otoku kake pol ure dalječ od bivališča pridnih Angležev. Ko bi bili na tem mestu vsi naselniki skupaj stali, nijeden divjak ne bi bil utekel, toda kaj bi opravila dva zoper petdeset! Hitro ukažeta dvema sužnjema, ki sta prišla z ženskami, oba rojaka onega begunca zvezat in ju z najpotrebnišim hišnim in poljskim orodjem vred odpeljat v skrito jamo, tretjega pošljeta do Španjolov sporočit pretečo nevarnost, sama pa odpreta ograje in izženeta koze v gozd pomikaje se proti jami. Radovedna, kaj počenjajo neprijatelji, stopita na malo višino. Ti so korakali naravnost h kočama, kmalu ste v plamenu. Sedaj se divjaki razkropé na vse strani. Ker je bilo zavetje njuno silno gosto obraščeno, ni se bilo bati, da ga zasledé. Zatoraj se umakneta proti strani, od ktere sta pričakovala pomoči. Naposled se ustavita za starim, votlim drevesom. Ne čakata dolgo, ko pridervé trije indi-

janci. Dobro pomerita, dva divjaka, med njimi begunec, zgrudita se mrtva na tla, tretji obstreljen se iz strahu zavalja na zemljo. Sedaj se približa tropa peterih mož. Vprašajo ranjenega, kaj se je zgodilo? V tem trenutku vdrugič zagermi: en divjak mertev obleži, drugi je ranjen, ostali trije pa samega strahu popadajo na zemljo. Zdajci planeta iz zasede Angleža misleča, da so vsi mrtvi, pogumno nad indijance ter jih pobijeta s puškinim batom, razun enega samega, ki je milosti prosil. V tem prihité Španjoli na pomoč, hitro se spusté za divjaki, a ti jaderno poskačejo v šajke in zbežé.

Uboga Angleža sta bila tedaj že vtretjič pogorela. Toda vsi, celo Atkins in njegova pajdaša, se ročno lotimo dela: v kratkem ste stali novi kočī in Angleža sta si opomogla. A ta sreča ju je kmalu minula.

Kakih 5—6 mesecev po teh dogodbah privesla neki večer 28 bark k našemu otoku. Pripeljalo se je do 250 divjakov, oroženih z loki, pušicami, dolgimi sulicami in lesenimi meči. To nas se vé neznano prestraši. Naglo poderemo iz nova postavljeni kočī in živino in orodje pospravimo v jamo. Naša moč je bila primeroma pač jako pičla, samo 30 mož nas je bilo vseh skupaj, namreč 17 Španjolv, 5 Angležev, Petkov oče in 7 indijanskih slug. Premogli smo 17 mušket, tri lovske puške, 5 samokresov, 2 meča in več sekir, batov, kijev itd. Mi Evropejci smo si prideržali puške in slehern je vzel tudi še sekiro. Jaz sem bil zapoveljnik male armade, Atkins pa podpoveljnik; zakaj serčen, pogumen in prederzen je bil kakor nobeden. S šestimi možmi se je postavil spredi v germovji.

Zjutraj prikorakajo divjaki v trumah, po 50 mož močnih. Pervé se Atkins ni lotil, v drugo gosto druhal je dal vstreliti. Groza in zmešnjava med indijanci je bila strašna, ubitih sila veliko. Vendar popolnoma se niso dali ostrašiti; kakor levi so planili nad naše; enega Španjola, Tomaža in sužnja so pušice smertno zadele, Atkinsa ranile. V četah po 6 in 8 mož se sedaj pomaknemo bliže in začnemo pokati med divjake, da so deloma pocepali, deloma brezupni tekali sem ter tje. Potem deremo iz gozdne tame naravnost nad sovražnike in jih zagrabimo s sekirami in meči. Kakor oterpneni iz perva omahnejo, toda kmalu se ojačijo, mahajo divje z bati in meči in obsujejo nas s pušicami ter ranijo Petkovega očeta in več naših ljudi. Pa tudi mi krepko

vihtimo sekire, meče in puškina kopita. V kratkem jih obleži 180. Videči, da nič ne opravijo, spusté se v divji beg proti ladijam in da bi nesreča priklopela do verha, razbila jim je nevihta nekaj šajk ob skalovji, nekaj jih je treščila visoko na prod, da niso mogli odveslati. V kolobarju počenejo na zemljo — bilo jih je le še 70—80, nategnejo kolena, naslonijo na-nje brade, glave stisnejo med dlani in se globoko zamislijo.

V tem smo se lahko izpočili in pokrepčali z jedjo in pijačo. Dolgo vendar ni kazalo roke križem deržati. Gremo toraj gledat, kaj pač delajo begunci. Ko se jim približamo za kaka dva streljaja, ukažem dve puški sprožiti, da bi jih vstrašili in izvedeli, kaj bodo počeli. Komaj slišijo strel, dvignejo se s silnim krikom in grozno tuleči zbeže v gozd. Da ne bi se vernili domu ter zopet prišli v večem številu na naš otok, zapalimo in uničimo vse šajke, kolikor jih je ostalo. Nismo še izveršili tega dela, kar pridervé divjaki. Spoznavši, da nikakor ni mogoče uteči, strahovito zatulijo in brezupno se zopet razkropé. Kakor besni letajo po otoku, karkoli jim pride vpest, v divji jezi vse pokončajo, drevje, ograje izrujejo, žito pomandrajó, terte iztergajo. Sklenemo tedaj potisniti jih v hribe in z vednimi napadi zmanjševati njih število, potem pa z ostalimi mir napraviti in kos zemlje jim v obdelovanje izročiti. V ta namen se nam je zdelo potrebno, da vjamemo koga izmed njih, kateri bi rojakom razložil naše misli. Prešlo je dokaj časa, da smo naposled dobili enega v oblast, zakaj plašno so se umaknili in rajši terpeli lakoto in pomanjkanje, nego se nam udali. Petkov oče se je na vse načine prizadeval, divjake prepričati, da nič hudega ne nameravamo, temveč le še skerbeti hočemo za njih vse, ter dati jim nekaj sveta, hrane, semen in potrebnega orodja. S to ponudbo smo ga odpravili k indijancem. Neznano izstradani so se ubogi reveži — katerih je bilo samo še 37 glav — koj udali in milo prosili jedi in pijače, kar smo jim prav radi dali. V prebivališče smo jim odmerili na južno-vzhodni strani dolinico med visocimi skalami, ki je bila zeló rodovitna. Nemudoma smo jim pomagali hišice delati, učili jih zemljo obdelovati, kruh peči, jerbase plesti, lonce žgati, koze mlesti, dali smo jim nekoliko sekir, nožev in mnogoterega drugega orodja, poleg tega še nekaj kozlov in kozâ. Polagoma se je narodič privadil složnejšega življenja, mirno in zadovoljno je živel v svojem kotiču, srečnejši morebiti kakor v lastni domovini!

Dve leti že uživamo mir in pokoj. Priveslalo je še tu in tam kako indijansko kerdelo na naš otok, toda v no-tranje k nam ga ni mikalo.

Šestnajsto poglavje.

Robinzon se verne domu.

Tako je pripovedal gospod Kaballos. Izvedel sem, da je moj ljubi otok prestal burne čase. Naselbina je sedaj veselo napredovala in evropejska omika se je blagotvorno razodevala pri indijancih. Kmalu so znali prav lično in čedno plesti mize, stole, postelje, sita, tičnike in enake reči in v teh umetnijah skoraj prekosili svoje učenike.

Moj prihod je bil za naselnike in indijance jako koristen; zakaj pripeljal sem jim obilno močno potrebnega orodja, kakor nožev, škarij, lopat, rovnice, motik, šivank, sukanca in družega blaga, kar je bilo sploh pripravno olajšati jim življenje. Posebno marljivo so se poprijeli pletenja; spletene so bile celó njih kočice, ktere so bile iz daljave podobne velikim ulnjakom. Zlasti Atkinsova hiša je bila prav čudež. Ozidje, stene, mostovži, izbe, kašte: vse je bilo spleteno. V njej so prebivale tri družine, namreč njegova, njegovega tovarša in s tremi otroci udova Tomaža, ktereга so divjaki v boju ubili. Sploh se je Atkins, odkar je bil oženjen, ves spremenil, postal je priden, pošten človek. Na otoku je sedaj kraljevala lepa edinost, kar me je močno veselilo. Opominjal sem prebivalce, naj tako ostane vsikdar; vsi so si dali roke. Za naslednji dan sem jim napovedal skupni obed. In res, prav vesel dan smo obhajali, naš kuhar se je izvrstno obnesel. Kozjega mesa, svinine, teletine, želv, raznega sadja je bilo obilno, krepko smo segali po rudečem francoskem vinu in angleškem pivu in bili prav židane volje.

Po kosilu sem razdelil darove, pred pa ljudem predstavljal nove došlece: krojača, ključarja in oba tesarja. Najprej je krojač opravilo dobil, ker ubogim otočanom je manjkalo srajc in druge potrebne obleke. Žene so se učile pri njem in tudi pomagale vmes. Vsak naselnik je dobil lopato, motiko, grablje, veliko sekuro in žago. Žebļev, škarij, kladev, zagozd, nožev in enacih reči je vzel sleherni po potrebi. Orožje in strelivo sem izročil poglavarju, bilo ga

je pa toliko, da se je mogel vsak orožiti dvojno, trojno, tedaj se ni bilo bati tisoč divjakov.

Ogledoval sem si otok na tanko. Spremljevali so me razun bratranca, duhovnik, rokodelci, mladeneč, čegar mati je lakote umerla, in služkinja njegova, lepo izrejena, sramožljiva deklica. Ko poslednja dva vidita, kako moja družina veselo cvetě, prosita me, naj bi smela ostati na otoku. Iz serca rad sem ju sprejel med svojo družčino, odločil jima lep kos svetā, ukazal postaviti složno stanovanje in priporočil ju ostalim. Kmalu sta bila naš „mojster za vse“ in deklica zakonsk par.

Kar je bilo v mojih močēh, storil sem, da bi olajšal in osrečil življenje na samotnem otoku, samo ena reč me je skerbela: moji ljudje so bili skoraj brez vse vere, celo oženili so se brez blagoslova cerkvenega. Dvajset otrok do šest let starih je bilo izrejenih kakor živinčeta na paši. Žene so bile sicer delavne, dobroserčne, prijazne in rahločutne do otrok, toda o kerščanskem nauku niso vedele čisto nič.

Na mojo prošnjo se je duhovnik, sicer namenjen drugam, velikodušno odločil, da ostane na otoku in posveti svoje moči službi Božji. Ta njegov sklep me je silno ganil in obljubil sem mu pospeševati ga, kolikor le mogoče. Naslednji dan to reč razložim ljudem in Atkins odgovori: „Mi vsi ljubimo svoje žene in nikakor bi se ne ločili od njih. Zatorej nas serčno veseli, ako bodedo cerkveno poročeni. Skerb za naš dušni blagor zaupljivo prepuščamo Vam.“

Dokler se indijanke niso dale kerstiti, ni se moglo to zgoditi. Duhovnik jih je toraj učil, jaz in Atkins sva tolmačila. V kratkem jih je kerstil in potem poročil.

Pri tem slovesnem opravilu je resno opominjal može, naj žene in otroke svoje vseskozi pridno učē kerščanskega nauka.

Ko je bilo polagoma vse vredjeno, mislil sem na odhod.

Imenitna reč mi je še ostala: svet na otoku primerno razdeliti. Vso deželo sem tedaj razdelil na več okrajev in vsak naselnik je dobil enak kos zemlje. Jaz sem ostal gospodar vsemu otoku, Kaballos je bil moj namestnik, indijanci so po večem rajši služili nego sami gospodarili. Kar je bilo namenjeno naselnikom, izročil sem jim, le zastran topov in šalupe sem se premislil: nisem jih dal, prvih ne, da bi divjakov stermoglavno ne napadli in s tem sebe pogubili, poslednje ne, da ne bi se kateri nezadovoljni kedaj domislili, ž njo pobegniti z otoka.

Pet in dvajset dni sem se mudil na priljubljenem otoku, potem sem slovo dal naselnikom, ki so me častili kakor

svojega očeta in dobrotnika. Žalostni so me vsi spremili do čolniča. Ko je barka jadra razpela, pozdravila je otok s petkratnim strelom. Ta pot pa smo doživeli prav hudo dogodbo. Že tretji dan so vsi vetrovi potihnili in močen tok nas je gnal od naše poti naravnost proti suhi zemlji. Na večer smo zapazili na pomorji černe pike, ki so se premikale sem ter tje. Nadmornar je zlezal z daljnogledom na spredni jadernik in naznanil: kar tema jih je, najmanje tisoč šajk.

Prestrašil sem se malo; zakaj nadjati se nam je bilo kervavega boja. Bratranec moj in brodniki, ki so na otoku tolikanj strašnega čuli o kanibalih ali ljudožercih, menili so, sedaj, sedaj jih bodo pohrustali. Oserčujem jih in ukažem obe šalupi, eno na kermo, drugo na rivec prikleniti in z ljudmi napolniti. Da ne bi sovražnik barke zažgal, vzeli so na moje povelje vode v vedrih seboj, da bi o potrebi gasili. Tako pripravljeni pričakujemo indijance, katerih pa ni bilo tisoč, ampak komaj 130 čolničev, po 12 do 15 mož v vsakem. Divjaki nameravajo nas zajeti, naši v šalupah jim to branijo in boj se vname. Ko se namreč 5—6 največjih šajk za lučaj približa, dajo naši z rokami znamenje, naj se umaknejo. Dobro umejo znamenje sovražniki, toda ne zmenivši se za-nj, obsujejo naše s pušicami in ranijo nekega brodnika. Svojim ljudem vendar branim streljati, jim v šalupo spustim nekoliko desek, da se zagradé proti pušicam. Sedaj privesla vsa druhal in nas napade zadej. Tu spoznam med njimi stare znance, s kterimi sem že na otoku občeval.

Zatoraj zapovem topove pripraviti in pošljem Petka kraj barke tujce vprašat, česa želé. Mestu odgovora pridervi ploha pušic in ker je Petek stal sam in nič obvarovan, prebodejo ga tri pušice in mertej se pri tej priči zgredi na tla.

Britkost zarad zgube mojega starega zvestega tovarša mi iz serca prežene sleherno usmiljenje. Strašno razljuten ukažem devet topov deloma s kartačami deloma s kroglijami nabasanih zakaditi med gosto trumo. To vam je bil pozdrav, kakoršnega niso doživeli vse žive dni: sila mnogo šajk je bilo razbitih, druge prestreljene pogreznile so se v dno morja; kdorkoli je čutil veslo v rokah, delal je na vso moč, da bi se rešil iz groznega morišča. Kmalu je izginila divja druhal izpred naših oči, toda v vodi med drobljanci in tramovi so plavali mertvi, ranjeni, pa tudi živi indijanci. Enega poslednjih, ki se je dolgo plazil okoli nas, vzeli smo na barko.

Naš vjetnik je bil tako preplašen, da ni hotel niti jesti niti govoriti; mislili smo, da hoče gladu umreti. Zato sem mu grozil, da ga veržemo v morje, ako ne spregovori. Nič ni pomagalo in res ga pahnejo v valove. Plaval je za nami in klical in naši so ga zopet potegnili na ladijo. Sedaj je bil voljniši. Sila težko se je navadil nekoliko angleški, govoril je sicer rajši, vendar na vprašanje, zakaj so nas napadli, ni vedel ničesa odgovoriti.

Kar nič ni mogel ta divjak nadomestiti starega mojega prijatla. Ubogi Petek! Tu slednjikrat slovo jemljem od tebe, ko smo tvoje truplo izročili hladnim valovom. Ne priklíče te več ne moje žalovanje, ne jok. Več, kakor vse besede, vse solze, velja moj poslednji pozdrav: Z Bogom, z Bogom!

Na večer tega prežalostnega dneva se je veter prevrgel, čversta sapa je morsko poveršje ljubko valila in jadrali smo urno v Brazilijo, kjer sem se snidel s svojim starim drugom. Za moje razne darove mi je vernil mesa,

vina, vkuhanega sadja in tobaka. Da me je bil neznano vesel, pač ni treba omeniti. Z njegovo pomočjo sem seboj pripeljano šalupo dal sestaviti in s potrebnim oskerbeti, da mojim naselnikom obetano blago pripelja, namreč tri molzne krave, pet telet, kakih 20 prešičev, dve kobilici in žrebca, ker govedino, ki sem jo bil nakupil na Angleškem, poklali smo na dolgem potovanji. Nekteri naših mornarjev, ki bi se bili radi naselili na mojem otoku, prevzeli so naloženo ladijo; dodal sem še vjetega indijanca kot služabnika. Ob enem se jim je pridružil braziljsk naselnik z ženo in dvema hčerama. Srečno je ladjica prijadrala k otoku, kjer so prebivalci njo in novo-prišlice z veseljem sprejeli. Družina se je ž njimi pomnožila skoraj na 70 duš brez otrok. Veselo je cvetela in večkrat sem slišal prav ugodna poročila iz ljubega otoka.

Jaz sam pa sem še obhodil Madagaskar, Bengalsko, Kitajsko in severno Rusko ter se po mnogih čudnih dogodkih zdrav in srečen vernil domu. Dve in sedemdeset let star odložim sedaj romarsko palico, da pri svojih dveh otrocih, ki mi ju je Bog ohranil, mirno preživim odločene dni in se pripravljam na poslednjo dolgo pot, ki pelja v nebesa.

Kazalo.

	Stran.
Vvod	3
Pervo poglavje.	
Robinsonova mladost in prve njegove vožnje	5
Drugo poglavje.	
Robinson vjet in njegov beg	13
Tretje poglavje.	
Robinson braziljsk naselnik	22
Četerto poglavje.	
Robinson rešen	27
Peto poglavje.	
Robinsonov dnevnik	36
Šesto poglavje.	
Robinson rokodelec in kmetovalec	44
Sedmo poglavje.	
Robinson pek in ladijotesar	49
Osmo poglavje.	
Robinsonova nesrečna vožnja	56
Deveto poglavje.	
Robinson najde človeško sled	60
Deseto poglavje.	
Tiho življenje in marsikaj vmes	71
Enajsto poglavje.	
Divjaki	80

Dvanajsto poglavje.

Imenitne dogodbe	93
----------------------------	----

Trinajsto poglavje.

Rešilna ladija	106
--------------------------	-----

Štirinajsto poglavje.

Robinson zapusti otok	119
---------------------------------	-----

Petnajsto poglavje.

Robinson zopet na morji	125
-----------------------------------	-----

Šestnajsto poglavje.

Robinson se verne domu	137
----------------------------------	-----

